

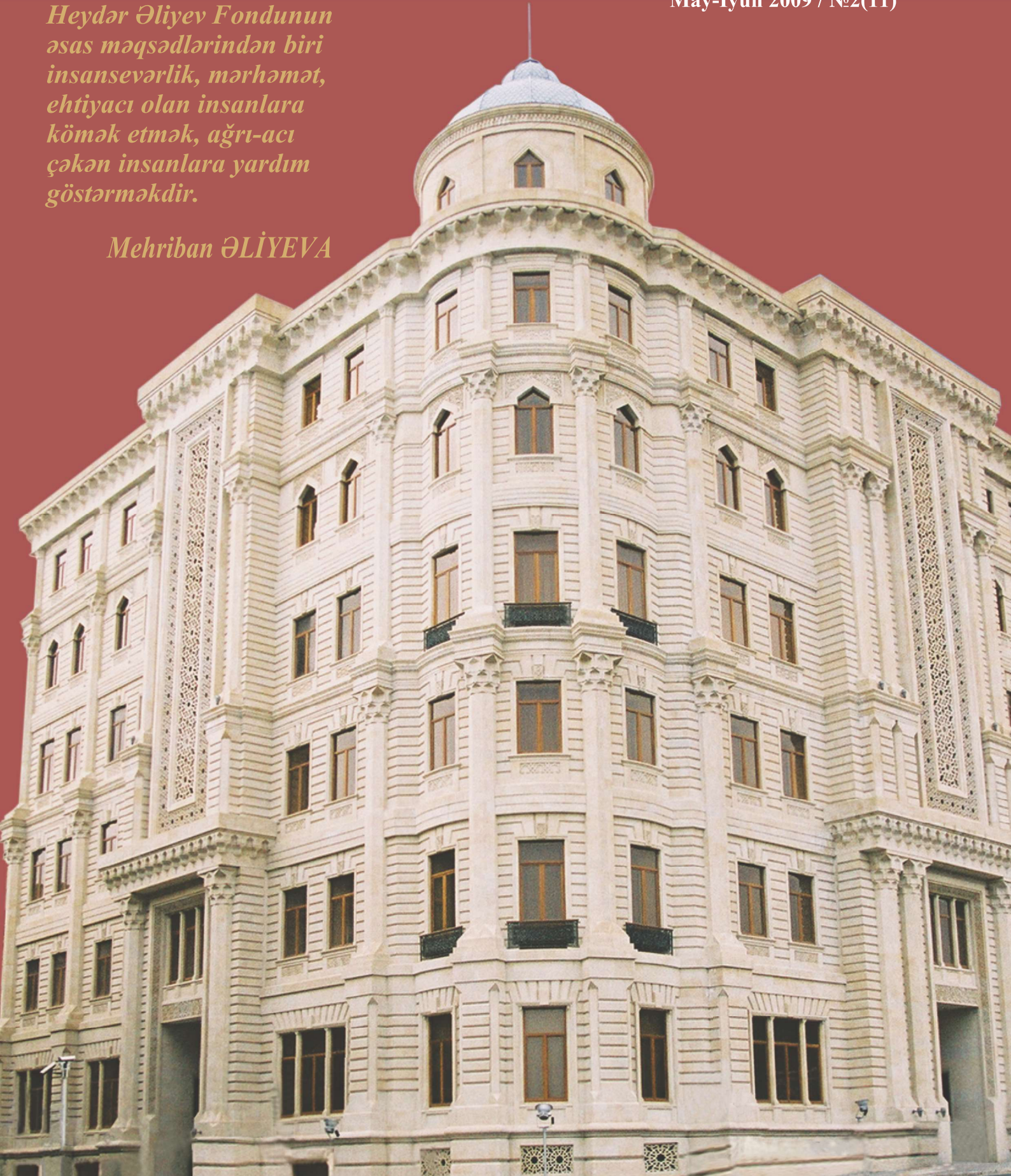
Analitik informasiya jurnalı

Milli Məclis

May-İyun 2009 / №2(11)

*Heydər Əliyev Fondunun
əsas məqsədlərindən biri
insansevərlik, mərhəmət,
ehtiyacı olan insanlara
kömək etmək, ağrı-acı
çəkən insanlara yardım
göstərməkdir.*

Mehriban ƏLİYEVƏ

*“Azərbaycanda
hakimiyyətin
mənbəyi xalqdır!”*

H.Əliyev

Milli Məclis

Analitik informasiya jurnalı

Təsisçi:

Azərbaycan Respublikasının
Milli Məclisi

Redaksiya şurası:

Oqtay Əsədov, Ziyafət Əsgərov,
Bahar Muradova, Valeh Ələsgərov,
Səfa Mirzəyev, Əli Hüseynov,
Ziyad Səmədzadə, Eldar İbrahimov,
Hadi Rəcəbli, Arif Rəhimzadə,
Şəmsəddin Hacıyev, Nizami
Cəfərov, Rəbiyyə Aslanova,
Səməd Seyidov, Ağacan Əbiyev,
Mələhət Həsənova

Baş redaktor:

Ülviyyə Abdullayeva

Baş redaktorun müavini:

Mübariz Əsgərov

Məsul redaktor:

Aidə Əhmədova

Məsul katib:

İsmət Həmidov

Dizayn:

Vəfadar Əliyev

“Kütləvi informasiya vasitələri
haqqında” Azərbaycan
Respublikası Qanununa
müvafiq olaraq təsis edilib.

Redaksiyanın ünvanı:

Azərbaycan 1152, Bakı,
Parlament prospekti 1.
Tel: (+99 412) 510 99 07
(+99 412) 510 67 01

Milli Məclisin
rəsmi web sahifəsi:
www.meclis.gov.az

“Milli Məclis” jurnalının
web sahifəsi:
www.jurnal.meclis.gov.az

**Jurnal 2007-ci ilin may
ayından nəşr olunur**

Bu sayda

Böyük amallar uğrunda	2
Nəcib əməllər toplusu	17
Milli Qurtuluş: xaosdan sabitliyə	18
Referendum və qanunverici hakimiyyət	26
Rəsmi xronika	30
Azərbaycan-İran münasibətlərinin inkişafında parlamentlərarası əlaqələr mühüm yer tutur	32
Milli Məclis parlamentlərarası dostluğu möhkəmləndirir	34
Səfa Mirzəyev: “Parlament Aparatının peşəkarlığı xeyli yüksəlib”	38
Qarşılıqlı səfərlər Azərbaycan həqiqətlərinin dünyaya çatdırılmasında əhəmiyyətlidir	44
Per Stankina: “Biz bir-birimizə etibar edirik”	46
Nizami Xudiyev-60.....	50
Bakı İslam mədəniyyətinin paytaxtıdır	54
Dövləti humanizm və mərhəmət ünvanı	60
Bəşəri ideyalara xidmət edən humanist addım	63
Bələdiyyələrin səlahiyyətləri artırılacaq	66
Azərbaycan - Ukrayna əlaqələrində yüksəliş	70
Amerika Birləşmiş Ştatları Konqresi	74
İqtidar-müxalifət münasibətlərinin inkişafı	80
Roma demokratiyasının dirçəlişi	82
Ermənistan - Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münəqişəsinin həlli prinsipləri	90
Gələcəyin perspektivləri - elektron parlament	96

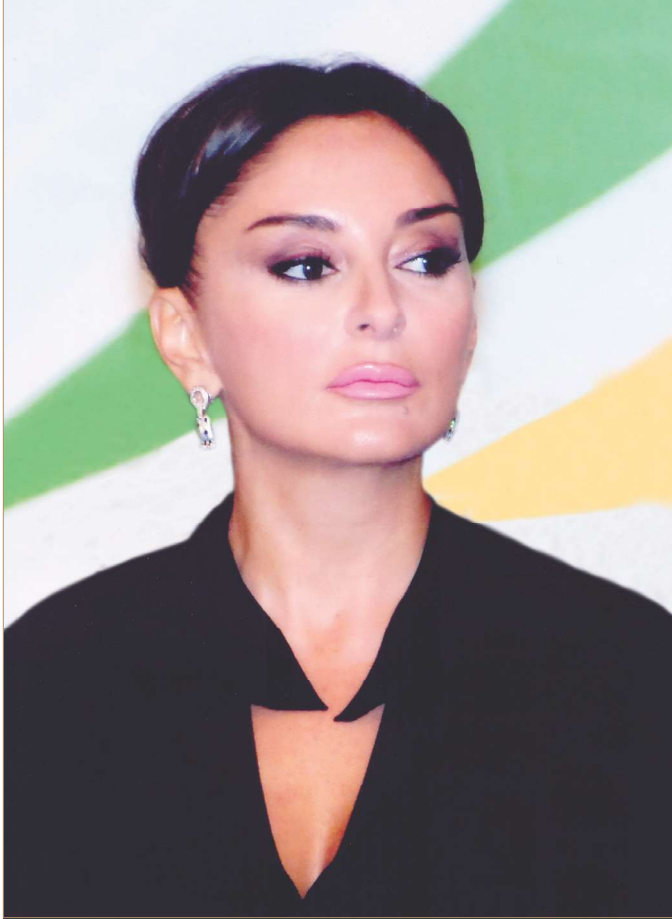

Böyük amallar uğrunda

Heydər Əliyev Fondunun əsas məqsədi Ulu öndərimizin Vətən, xalq üçün göstərdiyi xidmətləri, onun ümumbəşəri ideyalarını, zəngin irsini təbliğ etmək, gənclər və gələcək nəsillər üçün qoruyub saxlamaqdır. Fondun çoxşaxəli fəaliyyətinin öncül istiqamətlərindən biri cəmiyyətimizdə yardıma ən çox ehtiyacı olan insanlara diqqət və qayğıdır.

Mehriban Əliyeva

Bu il mayın 10-da Heydər Əliyev Fondunun yaranmasının 5 ili tamam olur. Xalqımızın Ümummilli lideri Heydər Əliyevin xatirəsini əbədləşdirmək, onun bütün nəsillərə örnək olan irsini təbliğ etmək məqsədi ilə 2004-cü il mayın 10-da fəaliyyətə başlayan Heydər Əliyev Fondu Azərbaycanın sosial inkişafına xidmət edən genişmiqyaslı proqram və layihələr həyata keçirir.

*Heydər Əliyev Fondunun prezidenti
Azərbaycanın Birinci xanımı, millət vəkili, YUNESKO və
İSESKO-nun xoşməramlı səfiri Mehriban xanım Əliyevadır*

Heydər Əliyev Fondu beşillik fəaliyyəti dövründə müxtəlif sahələri əhatə edən çoxsaylı layihələr reallaşdırmış, nüfuzlu beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlıq əlaqələri qurmuş, Bakıda bir sıra dövlətlərin iştirakı ilə möhtəşəm konfrans və festivallar keçirməyə müvəffəq olmuşdur.

Azərbaycan cəmiyyətində gənc nəslin biliklərə yiyələnməsini və ölkəmizin dünya təhsil sisteminə integrasiyasını prioritet məsələlərdən hesab edən Heydər Əliyev Fondu yarandığı gündən təhsilin inkişafına yönəlmiş genişmiqyaslı proqram və layihələr həyata keçirir. Bunlardan biri “Uşaq evləri və internat məktəblərinin inkişafı” Proqramıdır. Bu

proqram çərçivəsində respublika üzrə 31 uşaq müəssisəsi əsaslı şəkildə təmir edilmiş, yeni avadanlıqla təchiz olunmuş, əlavə yardımçı binalar tikilmiş, kommunal şərait yaxşılaşdırılmışdır. Eyni zamanda uşaq evləri və internat məktəblərində kitabxanalar yaradılmış, müvafiq tədris vəsaiti və bədii ədəbiyyatla təmin olunmuş, bu müəssisələrin əksəriyyətində kompüter avadanlığı quraşdırılmış, sinif otaqları interaktiv təhsil üçün uyğunlaşdırılmışdır.

Heydər Əliyev Fondu uşaq evləri və internat məktəblərində ötən beş il ərzində ardıcıl olaraq kütləvi tədbirlər, festivallar, müsabiqələr keçirməklə yanaşı onların öz fəaliyyət kol-

lektivlərinə, dərəcələrinə lazım olan köməyi də əsirgəməmişdir.

2009-cu ilin yanvarında Fondun təşəbbüsü ilə uşaq evlərində tərbiyə almış, yaşı 18-dən yuxarı olan qızlar üçün Bakının Nizami rayonunda 50 mənzilli yaşayış binası tikilib istifadəyə verilmişdir.

Heydər Əliyev Fondunun “Yeniləşən Azərbaycana yeni məktəb” Proqramının əsas məqsədi isə təhsil sahəsində mövcud olan problemlərin həllinə kömək etmək, müasir standartlara cavab verən təhsil kompleksləri yaratmaq, cəmiyyətin müxtəlif təbəqələrinin, yerli və xarici şirkətlərin, beynəlxalq təşkilatların bu sahədə birgə əməkdaşlıq imkanlarını

müəyyənləşdirərək ümumi işin xeyrinə yönəltməkdir. Bu proqram çərçivəsində 75.000-dən artıq şagird yerlik müasir standartlara cavab verən 283 məktəb binası inşa olunmuş və yenidən qurulmuşdur.

Heydər Əliyev Fondunun “Təhsilə dəstək” layihəsi isə təkcə Azərbaycanda deyil, bir sıra xarici ölkələrdə də həyata keçirilir. Fond bu layihə çərçivəsində hər il Azərbaycanın bütün birinci sinif şagirdlərinə və Gürcüstandakı soydaşlarımızın təhsil aldığı məktəblərin birinci sinif şagirdlərinə yeni dərslik və tədris ləvazimatları hədiyyə edir.

“Təhsilə dəstək” layihəsinin ən uğurlu və önəmli işlərindən biri Pakistanda 2005-ci ildəki zəlzələdən yarasız hala düşmüş qızlar üçün orta məktəb binasının yenidən inşa edilərək istifadəyə verilməsidir.

2008-ci ildə Heydər Əliyev

Fondunun təşəbbüsü ilə Gürcüstanın Dmanisi rayonunda yeni elmi-tədris mərkəzinin binası tikilmiş, əyani vəsaitlərlə təmin edilərək soydaşlarımızın istifadəsinə verilmişdir.

Eyni zamanda, “Təhsilə dəstək” layihəsi çərçivəsində respublikanın həm ümumtəhsil məktəblərinin, həm də məktəbəqədər təhsil müəssisələrinin dərs vəsaiti və müxtəlif ədəbiyyatla təchizatına da xüsusi önəm verilir.

Qeyd edək ki, “Təhsilə dəstək” layihəsi çərçivəsində 2005-2009-cu illər ərzində respublika üzrə 11 uşaq bağçası əsaslı təmir olunaraq müasir avadanlıqla təchiz edilmişdir.

Cəmiyyətin sosial qayğılarına daim diqqət yetirən Heydər Əliyev Fondu həyata keçirdiyi layihələrlə əhəlinin səhiyyə problemlərinin aradan qaldırılmasında yaxından iştirak edir. Fondun başlıca vəzifələrindən

biri uşaq evləri və internatlarıdakı uşaq və yeniyetmələrə, şəhid, qaçqın, məcburi köçkün və aztəminatlı ailələrdən olan, habelə müxtəlif xəstəliklərdən əziyyət çəkən uşaqlara yardım etməkdir.

Bu sahədə Heydər Əliyev Fondunun ilk ciddi addımı Azərbaycan Diabet Cəmiyyəti və Danimarkanın “Novo Nordisk” şirkəti ilə birgə 2004-cü ildən həyata keçirməyə başladığı “Diabetli uşaqlara ən yüksək qayğı” layihəsidir. Bu layihə çərçivəsində Azərbaycanda diabet xəstəliyinə düçar olmuş 14 yaşınadək uşaqlar müntəzəm olaraq insulin preparatları və şpris-qələmlərlə təmin edilir.

BMT-nin təşəbbüsü ilə 2007-ci ildə Heydər Əliyev Fondu Dünya Diabet Günü kampaniyasına qoşulmuşdur. Diabet xəstəliyinin əhatə dairəsinin artması haqqında əhalini xəbərdar etmək məqsədi ilə

aksiyanın keçirildiyi 155 ölkənin şəhərlərinin möhtəşəm binaları noyabrın 14-ü - Dünya Diabet Günündə BMT-nin rəmzi olan mavi rəngə boyanır.

Azərbaycanda yayılan talassemiya xəstəliyinin qarşısının alınması məqsədi ilə 2005-ci ildən Heydər Əliyev Fondu talassemiya problemlərinə həsr olunmuş “Talassemiyaşız həyat naminə” layihəsini həyata keçirir. Layihə çərçivəsində talassemiya xəstəliyinin müalicəsi və diaqnostikası üçün Bakıda Talassemiya Mərkəzi inşa edilmişdir.

Heydər Əliyev Fondu tərəfindən Bakı şəhərində Psixonevroloji Uşaq Evinin inşası onun səhiyyə sahəsindəki ən böyük uğurlarından biridir.

Eyni zamanda, Fondun təşəbbüsü ilə paytaxtda və regionlarda tibb müəssisələrinin yenidənqurma layihələri həyata keçirilir. Əzizbəyov rayonunun Türkan qəsəbəsində poliklinika, təcili yardım stansiyası, Şüvəlan qəsəbəsində xəstəxana, Zirə qəsəbəsində

Müalicə-Diaqnostika Mərkəzi, “Təbəssüm” uşaq sanatoriyası yenidən qurulmuş və müasir avadanlıqla təchiz olunmuşdur.

Həmçinin Fondun təşəbbüsü ilə Qala qəsəbəsində xəstəxana inşa edilmişdir. Qeyd edək ki, Azərbaycanda səhiyyə problemlərinin aradan qaldırılmasında Heydər Əliyev Fondu dünyanın “Fresenius Medical Care”, “Karl-Storz”, “Servier” kimi nüfuzlu səhiyyə şirkətləri ilə də əməkdaşlıq edir. Bu şirkətlər tərəfindən Fonda bağışlanan müasir tibbi avadanlıqları və dərman preparatları ölkənin tibb müəssisələrinə paylanır.

Bütün bunlarla yanaşı 2004-2009-cu illər ərzində Fonda müraciət etmiş insanlara kömək göstərilməsi üçün səhiyyə müəssisələri ilə sıx əlaqə qurulmuş, 10 minə yaxın insanın müayinə və müalicəsi üçün lazımi tədbirlər həyata keçirilmişdir. Bu dövr ərzində 763 nəfərdən çox xəstə respublikanın müxtəlif tibb müəssisələrində cərrahiyyə əməliyyatı olunmuş, 90 nəfərdən çox xəstə

tə xarici ölkələrdə müayinə və əməliyyat edilmişdir.

2007-ci ilin may ayında səhiyyənin inkişafında, yeni xəstəxanaların açılmasında, onların müasir avadanlıqlarla təchiz edilməsində göstərdiyi xidmətlərə görə Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban Əliyeva İhsan Doğramacı Aile Sağlamlığı Fondunun mükafatı ilə təltif olunmuşdur.

Heydər Əliyev Fondunun xüsusi diqqət yetirdiyi prioritet sahələrdən biri də mədəniyyət sahəsidir. Fond mədəniyyət sahəsindəki fəaliyyətində Azərbaycan xalqının mədəni ənənələri və tarixində dərin köklərə malik olan muğam sənətinin inkişafına və təbliğinə xüsusi önəm verir. Muğamı qorumaq, inkişaf etdirmək, onun gözəlliyini və dərin fəlsəfəsini gələcək nəsillərə çatdırmaq məqsədi ilə Fond “Azərbaycan muğamları” layihəsi çərçivəsində “Qarabağ xanəndələri” musiqi albomunu nəfis şəkildə nəşr etmişdir. Albomda 24 virtuoz muğam ifaçısının

səsləndirdiyi muğam parçaları qədim və zəngin mədəniyyətimiz barədə dinləyicilərdə geniş təsəvvür yaradır.

Milli-mənəvi dəyərlərin qorunması və Azərbaycan mədəniyyətinin təbliği sahəsində həyata keçirilmiş layihələr arasında Azərbaycan muğamının dünyada geniş təbliği məqsədi ilə Bakı şəhərində Beynəlxalq Muğam Mərkəzinin yaradılması önəmli yer tutur.

Regionlarda da Muğam Mərkəzlərinin yaradılmasına dəstək verən Heydər Əliyev Fondunun təşəbbüsü ilə keçən il Ağcabədi şəhərində Qarabağ Muğam Mərkəzi inşa olunmuşdur. Bu il isə Fondun təşəbbüsü ilə Bakıda Müasir İncəsənət Muzeyi açılmışdır. Hazırda Heydər Əliyev Fondunun təşəbbüsü, Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi və YUNESKO-nun dəstəyi ilə Bakıda Lətif Kərimov adına Azərbaycan xalçası və xalq tətbiqi sənəti Dövlət Muzeyi inşa olunur.

Eyni zamanda, Ulu öndərin

irsini təbliğ edən Fondun təşəbbüsü ilə respublikanın müxtəlif regionlarında, iri şəhərlərdə, Azərbaycanın xarici ölkələrdəki səfirliklərində, həmçinin Fondun ABŞ, Rumıniya və Rusiyadakı nümayəndəliklərində Heydər Əliyevin zəngin həyat və fəaliyyətindən, Azərbaycanın müasir tarixindən və mədəni irsindən bəhs edən, müasir avadanlıq və lazımi ədəbiyyatla təchiz edilmiş muzey və muzey mərkəzləri yaradılmışdır. Bu muzeylərdəki müxtəlif fotostendlər, kinozallarda nümayiş etdirilən videosüjetlər Heydər Əliyevin zəngin siyasi, dövlətçilik fəaliyyətinin öyrənilməsi və gələcək nəsillərə çatdırılmasında müstəsna rol oynayır.

Heydər Əliyev Fondu tərəfindən Azərbaycan mədəniyyətinin inkişafı və dünyada tanınması məqsədilə müxtəlif müsabiqələr və beynəlxalq festivallar təşkil edilərək həyata keçirilmişdir. İlk olaraq Fondun birbaşa dəstəyi ilə keçirilən və Azərbaycan muğam sənətinin

inkişafına və təbliğinə böyük töhfələr verən muğam müsabiqələrini və beynəlxalq festivalları qeyd etmək lazımdır. 2005-ci ildə görkəmli Azərbaycan bəstəkarı Üzeyir Hacıbəylinin anadan olmasının 120 illik yubileyi münasibətilə Heydər Əliyev Fondu tərəfindən keçirilən muğam müsabiqəsi Azərbaycan tamaşaçıları ilə yanaşı, xaricdə yaşayan soydaşlarımız tərəfindən də razılıqla qarşılandı. Qədim muğam sənətinin qorunub saxlanması, zəngin tarixə malik ifaçılıq sənətinin gələcək nəsillərə çatdırılması, yeni ifaçılar nəslinin yetişdirilməsi məqsədi ilə Fond 2007-ci ildə də muğam müsabiqəsi keçirmişdir.

2009-cu ilin martın 18-dən 25-dək Bakıda Heydər Əliyev Fondunun təşəbbüsü və təşkilatı dəstəyi ilə dünyada ilk dəfə olaraq “Muğam aləmi” Beynəlxalq Muğam Festivalı keçirilmişdir. Festival çərçivəsində keçirilən I Respublika Muğam Müsabiqəsi, Beynəlxalq Muğam Müsabiqəsi və Beynəlxalq

xalq Elmi Simpoziumunda muğamsevərlər, elmi tədqiqatçılar və dünyanın bir çox ölkələrindən dəvət olunmuş xarici qonaqlar iştirak etmişlər.

300-dən çox ifaçının iştirak etdiyi I Respublika Muğam Müsabiqəsinin qalibləri Fond tərəfindən hədiyyə və diplomlarla mükafatlandırılmışdır. Festival çərçivəsində keçirilən Beynəlxalq Elmi Simpoziumda isə 20-dək ölkəni təmsil edən alimlərin 80-ə yaxın məruzəsi dinlənilmişdir. Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın Azərbaycan muğam sənətinə bu diqqət və qayğısı muğamın təbliği, tədrisi, peşəkar musiqi ifaçılığının, müasir dinləyici mədəniyyətinin formalaşdırılmasında əvəzsiz rol oynayır.

2005-2006-cı illərdə Heydər Əliyev Fondu tərəfindən Bakıda dünya şöhrətli musiqiçilər D.Şestakoviç və Bülbülün yubileylərinə həsr edilmiş beynəlxalq festivallar təşkil olunmuşdur.

Heydər Əliyev Fondunun təşəbbüsü ilə Bakıda 2007-ci ildə Mstislav Rostropoviç adına I Beynəlxalq Musiqi Festivalının, 2008-ci ildə II Beynəlxalq Musiqi Festivalının keçirilməsi bu tədbiri bir ənənəyə çevirmişdir. Fondun təşkil etdiyi bu festivallara dünyanın peşəkar orkestrlərinin və ən məşhur musiqiçilərinin - tanınmış pianoçularının, skripkaçılarının, violonçelçələrinin, dirijorların Mehriban xanım Əliyeva tərəfindən dəvət olunması keçirilən festivalları nəinki Azərbaycanın, ümumiyyətlə, dünyanın mədəni həyatında böyük hadisəyə çevirir.

Heydər Əliyev Fondu tarixi mədəniyyət abidələrinin və mədəniyyət obyektlərinin bərpasına da xüsusi önəm verir. Fondun dəstəyi ilə 2005-ci ildə Gəncədə Cavad xanın qəbri üzərində məqbərə ucaldılmış, VII əsrdə Gəncə şəhərində öz xeyrixahlığı ilə xalqın böyük hörmətini qazanmış Comərd Qəssabın məzarı və məzarüstü türbəsi bərpa olunmuş, ətraf ərazi abadlaşdırılmışdır. Dəmirçi Osmanoglu İbrahim tərəfindən 1063-cü ildə hazırlanmış və 1139-cu ildə Gəncədə zəlzələ baş verərkən yadellilər tərəfindən aparılmış məşhur Gəncə Qapıları 2008-ci ildə Heydər Əliyev Fondu tərəfindən ilkin şəkildə bərpa edilib milli ornamentlə bəzədilərək şəhərin girişində qurulmuşdur.

2005-ci ildə Azərbaycanın görkəmli yazıçısı və pedaqoqu Abdulla Şaiqin ev-muzeyində əsaslı bərpa işləri aparılmış və Mərdəkan qəsəbəsindəki kütəlvə kitabxana üçün müasir bina tikilmişdir. Həmin ildə Fondun təşəbbüsü ilə Bakının Mərdəkan qəsəbəsində XVI əsrə aid Pir Həsən ziyarətgahında əsaslı təmir və bərpa işləri aparılmışdır.

2005-ci ildə Azərbaycanın görkəmli yazıçısı və pedaqoqu Abdulla Şaiqin ev-muzeyində əsaslı bərpa işləri aparılmış və Mərdəkan qəsəbəsindəki kütəlvə kitabxana üçün müasir bina tikilmişdir. Həmin ildə Fondun təşəbbüsü ilə Bakının Mərdəkan qəsəbəsində XVI əsrə aid Pir Həsən ziyarətgahında əsaslı təmir və bərpa işləri aparılmışdır.

2005-ci ildə Azərbaycanın görkəmli yazıçısı və pedaqoqu Abdulla Şaiqin ev-muzeyində əsaslı bərpa işləri aparılmış və Mərdəkan qəsəbəsindəki kütəlvə kitabxana üçün müasir bina tikilmişdir. Həmin ildə Fondun təşəbbüsü ilə Bakının Mərdəkan qəsəbəsində XVI əsrə aid Pir Həsən ziyarətgahında əsaslı təmir və bərpa işləri aparılmışdır.

Heydər Əliyev Fondunun təşəbbüsü ilə Mərdəkan Mədəniyyət Sarayı yenidən qurulmuşdur. Tamamilə yeni görkəm almış, 4.641 kv.m ümumi sahəsi olan sarayda 374 nəfərlik böyük, 150 nəfərlik kiçik zal, mühazirə və rəqs salonları vardır. Hazırda burada 10-dan çox dərnək fəaliyyət göstərir və kitabxanası 6.000 çox oxucuya xidmət edir.

2008-ci ildə Qala Dövlət Tarix Etnoqrafiya Qoruğunun ərazisindəki abidələrin qorunması, Abşeronda aşkar edilən arxeoloji tapıntılar hesabına qoruğun zənginləşdirilməsi məqsədi ilə açıq səma altında Arxeoloji-Etnoqrafik Muzey Kompleksi yaradılmışdır. Həyata keçirilmiş bu layihə Azərbaycanın tarixi keçmişinin qorunub saxlanılması ilə yanaşı, ölkəmizin turizm mərkəzlərindən birinə çevrilməsinə də xidmət edir. Fond tərəfindən muzey kompleksindən ətraflı bəhs edən kitabça da nəşr edilmişdir.

2008-ci ilin oktyabrında Sal-

yanda Dövlət Rəsm Qalereyası Heydər Əliyev Fondunun təşəbbüsü ilə yenidən qurularaq istifadəyə verilmişdir. Burada rəsm sərgilərinin nümayişi ilə yanaşı, peşəkar rəssamlar tərəfindən gənc istedadlar üçün ustad dərsləri də keçirilir.

Heydər Əliyev Fondu nəinki Azərbaycanda, hətta onun hüdudlarından kənarda da mədəniyyət abidələrinin bərpasında iştirak edir. Belə ki, Fond Tbilisi şəhərində dəfn edilmiş Azərbaycanın görkəmli şəxsiyyətlərinin - şair Mirzə Şəfi Vazehin, filosof Mirzə Fətəli Axundzadənin (Axundov), ictimai-siyasi xadimlər Həsən bəy Ağayev və Fətəli xan Xoyskinin qəbirüstü abidələrini yenidən qurmuşdur.

2007-ci ildə Fond Parisin Versal Sarayının parkında qorunub saxlanılan, Dünya İrsi Siyahısına salınmış qədim və ümumbəşəri abidələrin ("Amazonka" (1685-1693, müəllif Jak Büirret) və "Qulpları favn başları ilə bəzədilmiş vaza" (1687-1705, müəllif Klod Berten)) bərpa

işlərini həyata keçirmişdir.

Ölkəmizdə tolerantlıq ənənələrinin qorunması işinə xüsusi əhəmiyyət verən Heydər Əliyev Fondu "Tolerantlığın ünvanı - Azərbaycan" layihəsini həyata keçirir. 2006-cı ildə Heydər Əliyev Fondunun təşəbbüsü ilə bərpa işləri aparılmış dini abidələrdən biri Binə qəsəbəsindəki Möhsün Səlim məscididir. Sakinlərin müraciətindən sonra məscid bərpa edilmiş, həyatında əlavə yardımçı bina da inşa edilərək dindarların istifadəsinə verilmişdir. Eyni zamanda 2006-cı ildə Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə Gəncə şəhərindəki Həzrəti Zeynəb məscidi yenidən qurulmuşdur.

"Tolerantlığın ünvanı - Azərbaycan" layihəsi çərçivəsində Bakıdakı Pravoslav kilsəsində təmir-bərpa işləri aparılmışdır. Layihənin digər tərkib hissəsi "Or-Avner" Beynəlxalq Fondu ilə birgə Bakıda yaşayan yəhudi uşaqları üçün 600 yerlik Təhsil Mərkəzinin inşasıdır. Hazırda isə Buzovna qəsəbəsindəki

Cümə məscidində yenidənqurma işləri davam etdirilir.

2008-ci ilin sentyabrında Heydər Əliyev Fondu və Roma Katolik dini icması arasında anlaşma memorandumu imzalanmışdır. Sənəd müəyyənləşdirilmiş sahələr üzrə inkişaf, yenidənqurma layihələrinin gerçəkləşdirilməsini, sosial və dini təyinatlı obyektlərə yardımla yanaşı, Azərbaycanda məskunlaşan xalqların etnomədəni komponentlərinin inkişafına yönələn tədbirlərin həyata keçirilməsini də nəzərdə tutur. İlk əməkdaşlıq çərçivəsində Fond tərəfindən Bakıdakı Müqəddəs Məryəm kilsəsinin asma tavan şüşələri dini mövzuda və klassik vitraj texnikasında işlənmiş bədii şüşələrlə əvəz edilmiş, eyni zamanda, məbədin fasadında keramik panno yerləşdirilmişdir.

Heydər Əliyev Fondunun sosial sahədəki layihələri də öz miqyasına görə seçilir. Məsələn, Qaradağ rayonu Lökbatan qəsəbəsində 20 min sakinin su təminatının yaxşılaşdırılmasına imkan verən su kəmərinin çəkilişini, Şamaxı şəhərində müvəqqəti məskunlaşmış məcburi köçkün ailələri üçün 16 mənzilli yaşayış binasının inşasını qeyd etmək olar.

2004-2009-cu illər ərzində Heydər Əliyev Fondu infrastruktur layihələri - Əzizbəyov rayonunun Zirə, Binə, Türkan, Qala və digər qəsəbələrinə yolların çəkilməsini, Binə qəsəbəsində yardımçı stansiyanın

yenidən qurulmasını, qəsəbələrin su təchizatının yaxşılaşdırılmasını, parkların salınmasını həyata keçirmişdir. Fond dini və tarixi-mədəniyyət obyektlərinin ətraf ərazisini abadlaşdırmış, yaşıllıqlar salmış, insanların asudə vaxtlarını səmərəli keçirməsi üçün parklarda lazımi şərait yaratmışdır.

Validəyn himayəsindən, ailə qayğısından məhrum olan uşaqların cəmiyyətə inteqrasiyasını asanlaşdırmaq, asudə vaxtlarını səmərəli təşkil etmək məqsədi ilə Heydər Əliyev Fondu mütəmadi olaraq xeyriyyə aksiyaları keçirir. Aksiyalar çərçivəsində körpələr və uşaq evlərinə, internat məktəblərinə müxtəlif yardım və hədiyyələr göndərilir, uşaqlar üçün konsert proqramları və əyləncəli tədbirlər təşkil edilir.

Fond hər il orta məktəblərdə təhsildə xüsusi fərqlənən, uşaq evlərində və internat məktəblərində tərbiyə alan, yetim və valideyn himayəsindən məhrum uşaqlar üçün Yeni il və Novruz şənlikləri keçirir. Bundan əlavə, Qurban və Ramazan bayramlarında uşaq evləri və

internat məktəblərinə bayram hədiyyələri göndərilir.

Heydər Əliyev Fondu əlillərin cəmiyyətə inteqrasiyasına, onların istedadlarının üzə çıxarılmasına və inkişaf etdirilməsinə, əməklərinin qiymətləndirilməsinə xüsusi əhəmiyyət verir. 2007-ci ilin oktyabrında Fondun təqdimatı ilə Ümumdünya Əqli Mülkiyyət Təşkilatı Azərbaycandan 15 nəfər əlil ixtiraçını mükafatlandırmışdır.

Fond Böyük Vətən müharibəsi veteranlarını da daim diqqətdə saxlayır, onların problemləri ilə maraqlanır, mütəmadi olaraq onlara ünvanlı sosial yardım göstərir. Eyni zamanda, müharibə iştirakçılarının şərəfinə parklar salınır, onlara abidə ucaldılır.

Heydər Əliyev Fondu Azərbaycan xalqının Ümummilli lideri Heydər Əliyevin yaratdığı milli dövlətçilik ideyalarının yeni nəsillərə daim aşılınması, gənclərdə vətənpərvərlik və vətəndaşlıq hisslərinin daha da gücləndirilməsi sahəsində məqsəduyğun iş aparır. Bu qəbildən Fond 2006-2008-ci illərdə Azərbaycan tarixi ilə bağlı məlumatların, o cümlə-

dən hərbcilər üçün yararlı olan bilgilərin yer aldığı “Hərbcinin qeyd və yaddaş kitabçası”nı çap etmişdir. Heydər Əliyev Fondu bir sıra hərbi hissələrə hərbi təlim plakatları və müxtəlif növ məişət texnikası hədiyyə vermişdir.

Heydər Əliyev Fondunun fəaliyyət göstərdiyi sahələrdən biri də elm və texnologiyadır. Azərbaycan həqiqətlərinin internet şəbəkəsi vasitəsilə dünyaya yayılması və xalqımızın min illər boyu yaratdığı maddi-mənəvi dəyərlərin dünyaya tanıtılması məqsədi ilə 2005-ci ildə Fond tərəfindən materialların həcminə, zənginliyinə və əhatəliliyinə, habelə istifadə olunmuş internet texnologiyalarına görə ölkəmizdə analoqu olmayan “Azərbaycan” internet portalı yaradılmışdır. Azərbaycan, ingilis və rus dillərində tərtib olunan “Azərbaycan” portalı ölkəmizin beynəlxalq aləmdə təbliği işinə, dünyada Azərbaycan haqqında tam, həqiqi və dolğun təsəvvür yara-

dılmasına böyük kömək göstərir.

Eyni zamanda Heydər Əliyev Fondu tərəfindən müxtəlif saytlar və multimedia diskləri hazırlanmışdır. 2005-ci ildən başlayaraq Azərbaycan, ingilis və rus dillərində Heydər Əliyevin və akademik Zərifə Əliyevanın həyat və fəaliyyətlərinə həsr olunmuş saytlar, multimedia diskləri, həmçinin Fondun fəaliyyətini əks etdirən sayt yaradılaraq ictimaiyyətin istifadəsinə verilmişdir.

Gənclərin hərtərəfli inkişafına diqqətlə yanaşan Heydər Əliyev Fondu uşaq və yeniyetmələrdə idmana maraq aşılamaq, onları sağlam ruhda tərbiyə etmək istiqamətində müxtəlif layihələr həyata keçirir. Fondun təşəbbüsü ilə inşa olunan orta məktəb və məktəbəqədər müəssisələrdə idman zalları, futbol meydançıları, yeni salınan parklarda mini stadionlar, idman qurğuları ilə təchiz olunmuş sahələr yaradılır. İdmana dair bir sıra əyani

vəsaitlər çap olunur.

Fondun dəstəyi ilə Bakıda 2007-ci ilin may ayında Ümummilli lider Heydər Əliyevin xatirəsinə həsr olunmuş “Prezident kuboku” II Beynəlxalq Şahmat Festivalı və 2008-ci ilin mayında III Beynəlxalq Şahmat Festivalı keçirilmişdir. Dünyanın müxtəlif ölkələrindən şahmatçıların qatıldığı festivallarda beynəlxalq dərəcəli qrossmeyster və məşhur idman ustaları da iştirak etmişlər.

Müstəqillik illərində Olimpiya və Paralimpiya oyunlarında medal qazanmış Azərbaycan idmançıları Heydər Əliyev Fondunun aylıq təqaüdlərinə və diplomlarına layiq görülmüşdür.

2004-cü ildən başlayaraq Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə Azərbaycan xalqının Ümummilli lideri Heydər Əliyevin həyat və fəaliyyətindən bəhs edən kitablar nəşr edilir. 2005-2007-ci illər ərzində Fondun dəstəyi ilə “Görkəmli şəxsiyyətlərin həyatı” silsiləsindən

Azərbaycan, rus, ingilis və fars dillərində “Heydər Əliyev” kitabı çap olunmuşdur. 2008-ci ildə isə Ulu öndərin kəlamları toplanmış ikicildlik “Heydər Əliyev. Müdrik fikirlər” kitabı işıq üzü görmüşdür.

Azərbaycan haqqında həqiqətləri beynəlxalq ictimaiyyətə çatdırmağa önəm verən Heydər Əliyev Fondu tərəfindən həyata keçirilmiş layihələr sırasında 2006-cı ildə “Qarabağ həqiqətləri” bukletlər toplusunun nəşri xüsusi əhəmiyyətə malikdir. Qarabağın tarixi, Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq-Qarabağ münaqişəsinin başlanması, onun nəticəsində ölkəmizə dəyən ziyan, Xocalı faciəsi, ermənilərin dünyanın müxtəlif ölkələrində törətdiyi terror aktları haqqında faktları əks etdirən və ingilis, fransız, alman, rus, macar dillərində nəşr olunmuş bukletlər indiyədək bir çox xarici ölkələrdə yayılmışdır.

2006-cı ildə nəşr edilmiş “Müharibə və tarixi-mədəniyyət abidələrimiz” kitabında Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərindəki ziyarətgahlar və digər tarixi-mədəniyyət abidələri haqqında ətraflı məlumat verilir.

“Qarabağ həqiqətləri” silsiləsinin davamı olaraq 2007-ci ildə Heydər Əliyev Fondu Ermənistanın Azərbaycan mədəniyyətinə, maddi-mənəvi irsimizə qarşı məqsədyönlü şəkildə həyata keçirdiyi vandalizm siyasətindən və onun acı nəticələrindən bəhs edən “Azərbaycana qarşı müharibə: mədəni irsin hədəfə alınması” (“War Against Azerbaijan: Targeting Cultural Heritage”) kitabını ingilis dilində nəşr etdirmişdir. Kitaba işğal olunmuş rayonlarımızdakı mədəni sərvətlərimizin siyahısı, xəritələr, habelə Ermənistan ərazisində və işğal altındakı bölgələrimizdəki tarixi və mədəniyyət abidələrimizin əvvəlki və indiki vəziyyətini əks etdirən videomateriallar əlavə olunmuşdur.

2005-2007-ci illər ərzində Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə rus alimi, yazıçı-tarixçi, professor Rudolf İvanovun “Bəyazidin müdafiəsi: həqiqət və yalan”, “Əlahəzrətin general-adyutanti. Hüseyn xan Naxçıvanski haqqında dastan”, “Sovet İttifaqı adından” kitabları rus dilində nəşr olunmuşdur.

Heydər Əliyev Fondu Azərbaycan ədəbiyyatının ən gözəl

nümunələrinin xarici ölkələrin oxucularına çatdırılmasını və eyni zamanda, müxtəlif xalqlara məxsus dəyərli əsərlərin dilimizə tərcümə edilib nəşr olunmasını həyata keçirir. 2005-2008-ci illər ərzində Linda Li Rattonun “Yuxuların çin olduğu yerdə”, Murad Adcının “Türklər və dünya: munis tariximiz”, S.Frederik Starr və Syant E.Kornellin “Bakı-Tbilisi-Ceyhan boru kəməri: qərbə açılan neft pəncərəsi”, Rudolf İvanovun “Əlahəzrətin general-adyutantu. Hüseyn xan Naxçıvanski haqqında dastan” kitabları Azərbaycan dilinə tərcümə edilmişdir. 2006-cı ildə yazıçı, alim və pedaqoq Mir Cəlal Paşayevin romanları, hekayələr kitabı türk dilində nəşr edilərək oxuculara təqdim olunmuşdur. 2009-cu ildə “Qabusnamə” kitabı rus dilinə tərcümə olunaraq nəşr edilmişdir.

2005-ci ildə Heydər Əliyev Fondu tanınmış musiqiçilər M.Rostropoviç və xanımı Q.Vişnevskayanın 50 illik birgə fəaliyyətinə həsr edilmiş musiqi albomu hazırlamışdır.

Heydər Əliyev Fondunun
İSESKO ilə əməkdaşlığı çərçi-
vəsində 2006-cı ildə görkəmli

şərqşünas alim Aida İmanquliyevanın “Yeni ərəb ədəbiyyatının korifeyləri” kitabı ərəb dilinə tərcümə olunaraq nəşr edilmişdir.

Azərbaycanın dahi şəxsiyyətlərinin dəfn olunduğu və xarici ölkələrdən gələn qonaqların hər zaman üz tutduğu Fəxri xiyaban haqqında elmi-kütləvi nəşrə böyük ehtiyac duyulduğunu nəzərə alan Heydər Əliyev Fondu 2007-ci ildə nəfis tərtibatda “Fəxri xiyaban” kitabını nəşr etdirmişdir. Azərbaycan və ingilis dillərində hazırlanmış ensiklopedik kitab Heydər Əliyevin həyat yolu haqqında məqalə ilə başlayır.

Heydər Əliyev Fondu tərəfindən hazırlanmış Azərbaycan xalq artistləri Arif Babayevin, Rafiq Babayevin, Həbib Əliyevin, Əlibaba Məmmədovun yaradıcılığından bəhs edən musiqi albomları və Azərbaycan cizgi filmləri toplusu (Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi ilə birgə) 2008-ci ildə işıq üzü görmüşdür. Həmin il Heydər Əliyev Fondu Üzeyir Hacı-

bəyliyə həsr olunmuş “Ömür salnaməsi”, “Üzeyir Hacıbəyli ensiklopediyası”, “Bədii və publisistik əsərləri” kitablarını, onun “Leyli və Məcnun”, “Koroğlu”, “O olmasın, bu olsun” operalarının və musiqili komediyalarının klavir, libretto və CD-lərini hazırlamışdır.

2008-ci ildə həmçinin Fondun Azərbaycan muğamına həsr olunmuş yeni nəşri - “Azərbaycanın muğam ensiklopediyası” (iki cildə) və “Şuşa qrafika” kitabları Azərbaycan, rus və ingilis dillərində nəşr edilmişdir.

2009-cu ildə isə Heydər Əliyev Fondu tərəfindən uşaq mahnılarından ibarət multimedia diski və Nəsirəddin Tusinin “Əxlaqi-Nasiri” əsəri, eyni zamanda, muğam sənətinin inkişaf tarixindən, Azərbaycan musiqisində mövcud olan bütün muğam formalarından (dəstgah, zərbi-muğam və s.), onların spesifik xüsusiyyətlərindən və muğamın ifa olunduğu musiqi alətlərindən bəhs edən multimedia diskləri hazırlanmışdır.

Heydər Əliyev Fondu öz fəaliyyətini Azərbaycandan kənarda da genişləndirməkdədir. Fondun ABŞ, Rusiya Federasiyası, Rumıniya və Türkiyədə nümayəndəlikləri fəaliyyət göstərir. Rusiya Federasiyasındakı nümayəndəlik 2007-ci ilin may ayında Moskvada açılmışdır. Bu, Heydər Əliyev Fondunun ölkə hüdudlarından kənarda ilk nümayəndəliyidir. Leyla Əliyevanın rəhbərlik etdiyi bu qurum mədəni və sosialyönümlü layihələr həyata keçirir.

Nümayəndəlik fəaliyyətinin ilkin dövründə Moskva şəhərindəki 157 saylı etnomədəni komponentli məktəblə sıx əlaqə yaratmış, təhsil ocağına hərtərəfli dəstək və qayğı göstərmişdir. Bundan başqa nümayəndəlik Rusiya paytaxtındakı Azərbaycan-gürcü orta məktəbləri və uşaq evləri ilə də əlaqə saxlayır.

Gənclərlə iş nümayəndəliyinin önəm verdiyi əsas istiqamətlərdən biridir. Artıq Rusiyanın bir sıra nüfuzlu ali məktəblərində Azərbaycan klubları

yaradılmışdır. Azərbaycan mədəniyyətinin təbliğində mühüm rol oynayan belə klubların yaradılması davamlı şəkildə aparılır.

Böyük Vətən müharibəsi veteranlarına xüsusi qayğı göstərən Fondun Rusiya Federasiyasındakı nümayəndəliyi 2008-ci ildə Rusiya və Azərbaycan veteranlarının görüşünü keçirmiş, “Şöhrət” muzeyinə xatirə hədiyyələri təqdim etmişdir.

2008-ci ilin fevral ayında nümayəndəliyin “Zəifşidənlər dünyası” Ümumrusiya İctimai Gənclər Təşkilatı ilə birgə 300 əlil uşaq üçün təşkil etdiyi xeyriyyə aksiyası Moskva ictimaiyyəti arasında geniş rezonans doğurmuşdur. Həmin ayda Heydər Əliyev Fondunun Rusiya Federasiyasındakı nümayəndəliyinin, Rusiyanın Azərbaycan Gənclər Təşkilatının və ali məktəblərdəki Azərbaycan klublarının birgə səyi ilə “Xocalı. 16 il sonra” mövzusunda keçirilmiş elmi-praktik konfrans xalqımızın yaşadığı Xocalı faciəsi haqqında Rusiya ictimaiyyətinə geniş məlumat vermişdir.

Leyla Əliyeva nümayəndəliyin fəaliyyətini genişləndirmək məqsədi ilə Rusiyanın müxtəlif vilayətlərinə səfər edir, burada yaşayan və təhsil alan azərbaycanlı gənclərin problemləri ilə maraqlanır, onların həlli istiqamətində müəyyən tədbirlər görür.

2008-ci ilin fevral ayında Leyla Əliyevanın Sankt-Peterburq şəhərinə səfəri çərçivəsində Heydər Əliyev Fondu ilə Rusiya Milli Kitabxanası arasında əməkdaşlıq sazişi imzalanmışdır.

Nümayəndəliyin dəstəyi ilə Rusiya paytaxtında Azərbaycanın tanınmış elm, ictimai xadimlərinin xatirə gecələrinin, xalqımızın mədəniyyət və tarixini əks etdirən sərgi və konsertlə-

rin, “dəyirmi masa” və gənclər forumlarının təşkili xalqlararası ünsiyyətin, ölkələrarası münasibətlərin inkişafına xidmət edir.

Rumıniyadakı nümayəndəliyin açılışı 2007-ci ilin sentyabrında Azərbaycan və Rumıniya prezidentlərinin iştirakı ilə keçirilmişdir. Nümayəndəlik Kluj şəhərindəki yeganə ahıllar evinə, Buxarest şəhərində yerləşən uşaq evinə, Konstantsa və Məcidyyə şəhərlərində yoxsul və kimsəsizlərə sosial yardımlar göstərir. 2008-ci ilin iyulunda Heydər Əliyev Fondunun Rumıniyadakı nümayəndəliyi və Azərbaycan Respublikasının bu ölkədəki səfirliyinin əməkdaşları daşqından ağır zərər çəkmiş Suçəava bölgəsinə səfər etmiş, yerli əhaliyə ərzaq, geyim və dərman preparatları ilə yardım göstərmişlər.

Ümumiyyətlə, yarandığı ildən etibarən nümayəndəlik Rumıniyanın Mədəniyyət Nazirliyi, Kluj Dövlət Universiteti, Konstantsa Dövlət Universiteti, Buxarest Dövlət Universiteti, UNİCEF-in Rumıniya nümayəndəliyi, Oradea şəhərində Uşaq Protezləri klinikası, Beynəlxalq Uşaq və Ailə Fondu, “Prison Fellowship” Fondu, “Omenia” Xeyirxahlıq Fondu kimi nüfuzlu təşkilatlarla əməkdaşlıq edir.

ABŞ-dakı nümayəndəlik isə 2008-ci ilin avqustunda fəaliyyətə başlamışdır. Həmin il Kanadanın Niaqara-on-de-Leyk şəhərində keçirilən Niaqara Beynəlxalq Kamera Musiqisi Festivalı çərçivəsində nümayəndəliyin dəstəyi ilə Azərbaycan muğamına həsr edilmiş təqdimat və konsert keçirilmişdir.

Heydər Əliyev Fondunun beynəlxalq fəaliyyətinin əsas istiqamətlərindən biri Azərbaycan həqiqətlərinin dünyaya çatdırılmasıdır. Xüsusən, Ermə-

nistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin əsl mahiyyətini beynəlxalq ictimaiyyətə çatdırmağa önəm verən Heydər Əliyev Fondu 2007-ci ildən başlayaraq hər il dünyanın bir sıra böyük şəhərlərində (Moskva, Berlin, Strasburq, Brüssel, Buxarest, Cenevrə, Ankara, İstanbul, Paris, Praga, Vaşinqton, Nyu-York, Varşava, London, Haaqa, Dubay, Kiyev və Tbilisidə) Xocalı soyqırımının ildönümünə həsr olunmuş aksiyalar həyata keçirir. Bu tədbirlərdə Heydər Əliyev Fondunun hazırladığı “Xocalı soyqırımı” filmi, ermənilərin Xocalıda törətdikləri vəhşilikləri əks etdirən fotoşəkillər və müxtəlif illərdə xarici ölkələrin nüfuzlu nəşrlərində Xocalı faciəsi haqqında dərc edilmiş materiallar, Fondun ümumtəhsil məktəbləri və uşaq evlərində keçirdiyi “Xocalı uşaqların gözü ilə” mövzusunda rəsm müsabiqəsinin seçmələrindən ibarət ekspozisiyalar nümayiş etdirilir və bu mövzu ilə bilavasitə bağlı olan “Qarabağ həqiqətləri” toplusu və “Azərbaycana qarşı müharibə: mədəni irsin hədəfə alınması” kitabı paylanılır. Müxtəlif qurumların, diplomatik missiyaların nümayəndələri, şəhər sakinləri, eləcə də kütləvi informasiya vasitələrinin dəvət olunduğu bu tədbirlər Azərbaycan həqiqətləri, Xocalı soyqırımını haqqında obyektiv məlumatların dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasında böyük rol oynayır.

Elm, təhsil, mədəniyyət, səhiyyə, idman, ekologiya və digər sahələrə aid proqram və layihələr hazırlayıb uğurla həyata keçirən Heydər Əliyev Fondu öz fəaliyyətində dünyanın nüfuzlu təşkilatları ilə əməkdaşlığa da mühüm əhəmiyyət verir. 2005-ci ilin dekabrında Heydər Əliyev Fondu ilə

BMT-nin İnkişaf Proqramı arasında görmə qabiliyyətini itirmiş və görmə qabiliyyəti zəif olan insanlar üçün informasiya kommunikasiya texnologiyalarına çıxışın təmin edilməsinə dair əməkdaşlıq sazişi və layihə sənədi imzalanmışdır. Layihə çərçivəsində görmə qabiliyyətini itirmiş və görmə qabiliyyəti zəif olan insanların bu sahədə indiyədək həlli müşkülə düşən bütün problemləri həll edilmişdir.

Eyni zamanda, Heydər Əliyev Fondu Azərbaycan Respublikasının Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları Nazirliyi ilə birgə 2009-cu ildə Gəncə şəhərində kor və görmə qabiliyyəti zəif olan insanlar üçün regional kompüter mərkəzi inşa etdirərək istifadəyə vermişdir.

2004-cü il avqustun 13-də Azərbaycan şifahi xalq ədəbiyyatının və musiqi irsinin qorunub saxlanması və inkişaf etdirilməsi sahəsindəki yorulmaz səylərinə görə Heydər Əliyev Fondunun prezidenti

Mehriban Əliyeva YUNESKO-nun xoşməramlı səfəri adına layiq görülmüşdür.

Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə YUNESKO-nun qərargahında mütəmadi olaraq müxtəlif tədbirlər keçirilir. Belə ki, YUNESKO-nun qərargahında 2005-ci ilin sentyabr ayında akademik Yusif Məmmədliyəvin anadan olmasının 100 illiyi, 2006-cı ilin oktyabr ayında isə Azərbaycan mədəniyyəti günləri keçirilmişdir.

Heydər Əliyev Fondu 2007-ci ildən YUNESKO və Azərbaycan hökuməti ilə birgə ölkəmizdə peşə təhsilinin inkişafını nəzərdə tutan layihə həyata keçirir.

2008-ci ilin may ayında Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə Parisdə, YUNESKO-nun mənzil-qərargahında gənc istedadların çıxışlarından ibarət "Azərbaycanın xoşməramlı mələkləri" adlı konsert proqramı təqdim edilmişdir. Konsertdə Azərbaycanın Uşaq Simfonik Orkestri, uşaq xoru, xoreografiya məktəbinin rəqs qrupu,

fortepiano, skripka və digər musiqi alətlərinin mahir ifaçıları olan beynəlxalq müsabiqə laureatlarının çıxışları dinləyicilərdə böyük təsəvvürat oyatmışdır.

2009-cu ilin mart ayında Bakıda Heydər Əliyev Fondu ilə YUNESKO arasında Qeyri-Maddi Mədəni İrsin Qorunması üzrə 2003-cü il Konvensiyasının həyata keçirilməsi ilə bağlı strateji məqsədlərə nail olmaq üçün əməkdaşlığın möhkəmləndirilməsinə dair Niyyət Protokolu imzalanmışdır. Heydər Əliyev Fondu inkişaf edən ölkələrdə şəraitin yaxşılaşdırılması, peşəkar inkişafa xüsusi diqqət yetirməklə qeyri-maddi mədəni irsin qorunması sahəsində birgə tədbirlərin keçirilməsi barədə razılığa gələrək, Afrika ölkələrindən olan yerli əhəlinin Afrika İrs Məktəbində təlim proqramı keçməsi üçün maliyyə yardımı ayırmışdır.

Heydər Əliyev Fondu BMT-nin Əhali Fondu (UNFPA) və Azərbaycanın Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət

Komitəsi ilə birgə 2008-ci ilin yanvarından “XXI əsrdə qadınlara qarşı zorakılıq əleyhinə” layihə həyata keçirir. Layihənin əsas məqsədi əhalinin maarifləndirilməsi, qadın və uşaqların məişət zorakılığından müdafiə olunması, erkən nikahların qarşısının alınması və ailədə baş verən zorakılığın uşaqlara təsirinə yol verilməməsidir.

İslam Ölkələri Elm, Təhsil və Mədəniyyət Təşkilatı (İSESKO) ilə Heydər Əliyev Fondunun əməkdaşlığı isə 2005-ci ildən başlayır. Qeyd edək ki, sivilizasiyalararası dialoq daxil olmaqla, müxtəlif sahələrdə genişmiqyaslı və fədakar fəaliyyətinə, qayğıya ehtiyacı olan uşaqlara diqqətinə, onların yaşayış şəraitinin yaxşılaşmasına, təhsilə, həmçinin islam aləmində görülən işlərə böyük dəstəyinə görə Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban Əliyeva 2006-cı il noyabrın 24-də İSESKO-nun xoşməramlı səfiri adına layiq görülmüşdür.

2007-ci ildə Heydər Əliyev Fondu ilə İSESKO arasında imzalanmış yeni əməkdaşlıq sənədində elm, mədəniyyət, təhsil sahəsində əlaqələrin inkişafı, birgə layihələrin işlənilməsi, həyata keçirilməsi, fəaliyyətin əlaqələndirilməsi nəzərdə tutulur.

Yuxarıda sadalananlardan əlavə Heydər Əliyev Fondu dünyanın 150-dən çox ölkəsinin 5 milyondan artıq qadınını öz ətrafında birləşdirən ABŞ-ın “Vital Voice” qeyri-hökumət humanitar təşkilatı və “Uşaqların xilasını” (Save the Children) təşkilatı ilə də sıx əməkdaşlıq edir.

Həmçinin Fondun Rusiyanın “Uralsib” maliyyə korporasiyası ilə əməkdaşlığı çərçivəsində Bakıda serebral iflic xəstəliyindən əziyyət çəkən uşaqların

müasir metodlarla müayinə və müalicəsinə, cəmiyyətə inteqrasiyasına imkan yaradacaq Uşaq Serebral İflic Reabilitasiya Mərkəzinin 2008-ci ildə təməli qoyulmuşdur.

Heydər Əliyev Fondu mütəmadi olaraq beynəlxalq tədbirlər təşkil edir. 2005-ci ilin avqustunda Fond YUNESKO ilə birgə “Gülüstan” sarayında “YUNESKO-Azərbaycan: gələcəyə körpü” mövzusunda konfrans keçirmişdir. Konfransda Azərbaycanın təhsil sistemində aparılan islahatlar, Avropa təhsil sisteminə inteqrasiya və digər məsələlər müzakirə olunmuş, YUNESKO ilə Azərbaycan arasında təhsil sahəsində əməkdaşlığa dair memorandum imzalanmışdır.

Azərbaycanın tarixi və mədəni ənənələrini, tarixi İpək Yolu regionundakı rolunu nəzərə alan Latın Mədəniyyəti Akademiyası özünün sayca XIII konfransını (Avrasiyada mədəniyyət müxtəlifliyi: Azərbaycan - sivilizasiyalararası dialoqun keçmişi və bu günü” mövzusunda) Heydər Əliyev Fondu ilə birgə 2006-cı ilin aprelində Bakıda keçirmişdir. Konfrans iştirakçıları vurğulamışlar ki, Avrasiyanın mərkəzində yerləşən, Şərq və Qərb mədəniyyətlərinin ən yaxşı ənənələrinin qovuşduğu Azərbaycanda mövcud olan din-dövlət münasibətləri, tolerantlıq və yuxarıda sadalanan digər amillər təqdirəlayiqdir və orijinallığı ilə fərqlənir.

Heydər Əliyev Fondunun Bakıda keçirdiyi növbəti konfrans 2006-cı ilin iyununda Vaşinqton Elmlər Akademiyası ilə birgə “Orta əsr əlyazmalarında tibb və əczaçılıq” mövzusunda I Beynəlxalq Konfrans olmuşdur. Konfransın açılış mərasimində ABŞ, Almaniya, Böyük Britaniya, Belçika, Bəhreyn, Estoniya, Gürcüstan, İran,

İsrail, Misir, Rusiya, Suriya, Türkiyə, Ukrayna, Yunanıstan və digər ölkələrdən 50-dən çox nümayəndə, bir sıra beynəlxalq təşkilatlar (YUNESKO, Ümumdünya Tibb Tarixçiləri Cəmiyyəti, İngiltərə Tibb Tarixi Cəmiyyəti, Türkiyə Tibb Tarixi Cəmiyyəti, Azərbaycan Tibb Tarixçiləri Birliyi, Vaşinqton Elmlər Akademiyası), tanınmış elm xadimləri, xarici ölkələrin səfirləri iştirak etmişlər.

2007-ci ilin noyabrında Bakıda İslam Konfransı Təşkilatının Dialoq və Əməkdaşlıq Naminə Gənclər Forumu ilə Heydər Əliyev Fondu tərəfindən təşkil olunmuş “Gənclər sivilizasiyaların alyansı naminə” konfransı keçirilmişdir. Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban Əliyeva təhsil, elm, gənclər, mədəniyyətlərarası dialoq sahəsində və Azərbaycan mədəniyyətinin dünyada təbliğində xidmətlərinə görə İslam Konfransı Gənclər Forumunun “Gəncliyin inkişafı uğrunda Qlobal Səfir” adına layiq görülmüşdür. Şərqi Asiya və Qərb ölkələrindən, habelə İslam Konfransı Təşkilatından gənclərin iştirak etdiyi beynəlxalq konfrans günlərində elm, mədəniyyət və sosial sahələrdə müxtəlif sivilizasiyaların tarixi, qarşılıqlı münasibətləri, onların siyasi və sosial-mədəni aspektləri haqqında məruzələr dinlənilmişdir.

2008-ci ilin mayında Bakıda Dünyada Savadlılığın Dəstəklənməsi üzrə YUNESKO-nun regional konfransları silsiləsindən “Avropada subregional çərçivədə savadlılıq problemlərinə baxış: tərəfdaşlıq əlaqələrinin qurulması və innovativ yanaşmaların tətbiqinə dəstək” mövzusunda konfrans keçirilmişdir. Konfransda savadsızlıq probleminə daha geniş yanaşmanın vacibliyi vurğulanmış, savadın ölçülməsi məsələsinin

işlənib hazırlanması və istifadəsi haqqında təcrübələrdən danışılmış, Avropa regionunda savadın qiymətləndirilməsi üzrə məlumatların yaradılması və istifadəsi üzrə gələcək beynəlxalq və yerli planlar müzakirə edilmişdir.

2008-ci ilin iyununda Heydər Əliyev Fondunun təşəbbüsü, YUNESKO-nun və İSESKO-nun dəstəyi ilə Bakıda “Mədəniyyətlərarası dialoqda qadınların rolunun genişləndirilməsi” mövzusunda Beynəlxalq Forum keçirilmişdir. Beynəlxalq Forumun sonunda qəbul edilmiş Bakı Bəyannaməsində dünya dövlətləri münaqişələrin həllində və sülhməramlı proseslərdə qərarların qəbulunda qadınların iştirakının artırılmasına çağırılır.

2008-ci ilin sentyabrında Bakıda keçirilən Dünya Gənclərinin IV Məşğulluq Sammitində (YES) 2012-ci ilə qədər gənclər üçün 2 milyon yeni iş yerinin yaradılması, xüsusi dövlət proq-

ramlarının qəbul edilməsi və icrası, ətraf mühit problemlərinin həllində gənc liderlərin iştirakı, sahibkarlığın cəmiyyətin inkişafında rolu və digər məsələlər müzakirə olunmuşdur.

Fond 2007-ci ilin oktyabrında Rusiyanın birinci xanımının himayəsi ilə Rus Dilinin İnkişafı Mərkəzi tərəfindən Moskvada təşkil edilmiş “BibliObraz-2007” Beynəlxalq Festivalında iştirak etmişdir. Festivala maraqlı və əhatəli proqram təqdim edən Heydər Əliyev Fondu sərgi ekspozisiyaları və müxtəlif guşələr vasitəsilə tamaşaçıları Azərbaycanın zəngin mədəniyyəti ilə yaxından tanış etməyə nail olmuşdur. Festival çərçivəsində iştirakçılar “Azərbaycan” stendinin ekspozisiyasında Azərbaycan ədəbiyyatı klassiklərinin rus və başqa dillərdə nəşr edilmiş əsərləri, Fondun yeni nəşrləri, Azərbaycan mədəniyyətinə və Qarabağ probleminə həsr olunmuş DVD və CD-lər, əl işi olan gəlinciklər,

miniatürlər, mini xalçalar, musiqi alətləri, mis qablar və başqa eksponatlarla tanış olmuşlar.

Gördüyümüz kimi, milli-mənəvi dəyərlərin qorunması, mədəniyyətimizin geniş təbliği, elm, təhsil, mədəniyyət, səhiyyə və idmanın inkişafını təmin edən layihələrin dəstəklənməsi, uşaq və gənclərin sağlam, milli-mənəvi dəyərlərə sadıq, hərtərəfli biliklərə malik vətəndaş kimi yetişməsi, Azərbaycanın beynəlxalq nüfuzunun artmasına yönələn tədbirlər həyata keçirmək Heydər Əliyev Fondunun yarandığı gündən əsas fəaliyyəti olmuşdur. İnanırıq ki, Fond gələcək fəaliyyətində də bu strateji istiqamətlərdə möhtəşəm layihələrin həyata keçirilməsini davam etdirəcək.

Azərbaycanın çiçəklənməsi, beynəlxalq nüfuzunun artmasına böyük töhfələr verən Heydər Əliyev Fonduna gələcəkdə də uğurlar və böyük nailiyyətlər arzulayırıq.

Nəcib əməllər toplusu

Heydər Əliyev Fondunun yaranmasının 5 illiyi münasibəti ilə Yeni Azərbaycan Partiyası Nəsimi rayon təşkilatının hazırladığı “Mehriban Əliyeva: siyasətdə milli və bəşəri dəyərlər” adlı kitab işıq üzü görüb. Burada Azərbaycan Respublikasının Birinci xanımı, YUNESKO və İSESKO-nun xoşməramlı səfiri, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın 2004-cü ilin sentyabrından 2009-cu ilin mart ayınadək olan çıxışları, müsahibələri, müraciətləri və təbrikləri toplanıb. Nəfis tərtib olunan topluda millət vəkili Mehriban xanım Əliyevanın mədəniyyət, incəsənət, təhsil, səhiyyə, idman sahələrinin inkişafına yönəlmiş əhəmiyyətli işləri öz əksini tapıb. Toplanan materiallarda Mehriban xanım Əliyeva tərəfindən yüksək beynəlxalq tribunalardan erməni təcavüzünün bütün dünyaya çatdırılması aydın görünür.

Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın nəcib əməllər və mərhəmət təcəssümü olan fəaliyyəti bu sitatda öz əksini tapıb: “Bu gün biz sülh və təhlükəsizliklə bağlı bir çox problemlər və çağırışlarla üzləşən dünyada yaşayırıq. Münaqişələr, beynəlxalq terrorçuluq, yoxsulluq, xəstəliklər insanların həyatına və daha yaxşı gələcəyə bəslənən ümidlərinə təhlükə olaraq qalır. Biz həmin çağırışlara birgə cavab verməliyik və gələn nəsillər üçün daha yaxşı gələcəyi birgə qurmalıyıq”.

BMT-nin Azərbaycan Respublikasındakı Rezident Əlaqələndiricisi Bruno Puezat kitaba yazdığı ön sözdə deyir ki, Heydər Əliyev

Fondu gənc olmasına baxmayaraq, dünyada təhsil, elm və mədəniyyəti təşviq edən, eləcə də Azərbaycanda ən ehtiyacılı qrupların maraqlarını dəstəkləyən əhəmiyyətli bir qurum kimi artıq təşəkkül tapmışdır. “Bəlkə də, ən əsas olan odur ki, bu Fonda ölkənin Birinci xanımı, Milli Məclisin deputatı Mehriban xanım Əliyeva Fondun prezidenti kimi son dərəcə sədaqət və bacarıqla rəhbərlik edir.

Mehriban xanım Əliyevanın Heydər Əliyev Fondunun prezidenti kimi təhsil, səhiyyə, mədəniyyət, elm və texnologiyalar ilə bağlı olan humanitar layihələrə verdiyi töhfələri Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı (ÜST), BMT-nin Təhsil, Elm və Mədəniyyət Məsələləri üzrə Təşkilatı (YUNESKO) və İslam Elm, Təhsil və Mədəniyyət Təşkilatı (İSESKO) qiymətləndirərək onu fəxri adlarla təltif etmişdir”.

“Mehriban Əliyeva: siyasətdə milli və bəşəri dəyərlər” adlı kitab geniş oxucu kütləsi üçün nəzərdə tutulub.

MİLLİ QURTULUŞ: XAOSDAN SABİTLİYƏ

Eldar İbrahimov

*Milli Məclisin Aqrar siyasət
komitəsinin sədri*

Azərbaycan xalqının taleyində böyük əhəmiyyət daşıyan elə günlər vardır ki, həmin günlərdə onun gələcək həyatını müəyyən edən böyük başlanğıcların əsası qoyulub. Müxtəlif tarixi hadisələrlə əlamətdar olan belə günlərdən ən önəmlisi 1993-cü ilin 15 iyun günüdür. Tariximizə Milli Qurtuluş Günü kimi daxil olmuş bu gün onu qiymətləndirənlər, dərinəndən dərk edənlər üçün çox əzizdir. Milli Qurtuluş Günü sadəcə təqvim bayramı deyil, böyük ictimai, siyasi və tarixi əhəmiyyətə malik bir gündür. Vətəninə, xalqını sevən, həmin çətin, ağır günlərin dəhşətlərini yaşayan, hadisələri gözləri ilə görən insanlar üçün 15 iyun əsl qurtuluş tarixi, Azərbaycan xalqının ölüm-dirim mübarizəsinin tarixidir. Bu tarixi yaradan isə Azərbaycanın inkişafında, müstəqilliyində, gələcəyində müstəsna rol oynayan, daim xalqına arxalanan və xalqına arxa, dayaq olan bir insan - Heydər Əlirza oğlu Əliyevdir.

Tale elə gətirmişdir ki, müstəqilliyimizin ilk illəri - 1992-1993-cü illər müasir tariximizə hərc-mərclik, özbaşınalıq, avantürüst eksperimentlər dövrü kimi daxil olub. O dövrlük iqtidarın səbatsızlığı ucbatından xalqın arzuları puça çıxmaq təhlükəsi ilə üz-üzə qalmışdı. O zaman bütün ölkə vətəndaşlarının nəzəri Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi üçün böyük işlər həyata keçirilən Naxçıvana yönəlmişdi. Hamı Heydər Əliyevin Naxçıvanda başladığı milli qurtuluş savaşının zəfər yürüşünü səbirsizliklə gözləyirdi.

Həmin illərdə Naxçıvan Heydər Əliyevin rəhbərliyi altında Azərbaycanın müstəqillik hərəkətində bayraqdar rolunu öz üzərinə götürərək bu vəzifənin öhdəsindən ləyaqətlə gəlirdi. İttifaq rəhbərliyindən uzaqlaşdırdıqdan son-

ra Naxçıvana qayıtmış Heydər Əliyev xalqının bu ağır günlərində onunla birlikdə olduğunu, onun yolunda bütün məhrumiyyətlərə hazır olduğunu bir daha sübut etdi.

Belə bir vaxtda - 1990-cı ilin noyabrın 17-də Muxtar Respublikanın ali qanunvericilik orqanında Ulu öndərin təşəbbüsü ilə doğma Azərbaycanımızın üçrəngli bayrağı qaldırıldı. Elə o vaxtdan müstəqilliyimizin ikinci dəfə əsası qoyuldu. Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə Muxtar Respublikanın adından "Sovet Sosialist" sözləri çıxarıldı. Moskva ilə əlbir işləyən Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsinin bölgə filialı müvəqqəti olaraq öz fəaliyyətini dayandırdı. Sərhəd məftillərinin söküldüyü gün - dekabrın 31-i Dünya azərbaycanlılarının həmrəylik günü elan edildi. Blokada

şəraitində olan Naxçıvanın müdafiəsini təmin etmək məqsədilə Müdafiə Komitəsi yaradıldı. Erməni hücumlarına tutarlı cavablar verildi. Respublikada ilk dəfə olaraq sovet ordu hissələri Naxçıvanda bütün əmlaklarını qoyaraq Muxtar Respublikanın ərazisini tərk etdilər. Qonşu Türkiyə və İranla münasibətlər normalaşdırıldı. Səderəkdə "Ümid körpüsü" adlı həyati əhəmiyyətli körpü salındı. İranla sərhəddə keçid və ticarət məntəqələri yaradıldı.

O vaxtlar Heydər Əliyev Nəhrəmdən Ali Sovetə deputat seçilmişdi. H.Əliyev Milli Məclisdə dəfələrlə çıxış edərək SSRİ-nin tezliklə dağılacağını bəyan etsə də, səbatsız iqtidar bu fikirlərə məhəl qoymurdu. O, Dağlıq Qarabağ problemi ilə əlaqədar Bakı rəsmilərinin yeritdiyi siyasəti

və Moskvanın mövqeyini Ali Sovetin tribunasından dəfələrlə tənqid edirdi.

Zaman Heydər Əliyevin haqlı olduğunu bir daha sübuta yetirdi. Azərbaycan tezliklə öz dövlət müstəqilliyinə qovuşdu. Təəssüflər olsun ki, nə Mütəllibov hakimiyyəti, nə AXC-Müsavat cütünü üzərlərinə düşən vəzifənin öhdəsindən layiqincə gələ bilmədilər. Bəziləri ölkənin müstəqillik əldə etməsini özlərinin nailiyyəti kimi qələmə verməyə çalışır, bəziləri isə fikirləşirdilər ki, müstəqil olaq, ya yox?!

Heydər Əliyev 28 may Respublika Günü münasibəti ilə 2001-ci il mayın 26-da keçirilmiş tədbirdə bu barədə belə demişdir: “1991-ci ildə müstəqilliyi elan etmək çətin bir məsələ deyildi. Çünki bu, tarixi zərurətdən irəli gəlmiş bir hadisə idi. SSRİ dağılırdı, istəsən

də, istəməsən də sən öz respublikanın aqibətini müəyyən etməli idin. Burada da müstəqillikdən savayı başqa yol yox idi. Amma bu müstəqilliyi qoruyub saxlamaq o müstəqilliyi əldə etməkdən qat-qat çətin bir vəzifə idi”.

Müstəqillik yoluna qədəm qoymuş respublikamızın qarşısında yeni mərhələdə tarixi vəzifələr dururdu. Tarix bu vəzifələrin yerinə yetirilməsi üçün ölkənin intellektual, sosial - iqtisadi potensialından, ictimai-siyasi qüvvələrindən səmərəli istifadə olunmasını tələb edirdi.

Heydər Əliyevin 2001-ci il 20 mart tarixli fərmanında bu barədə deyilir: “Təəssüf ki, 1991-1993-cü illərdə bu istiqamətdə bu barədə heç bir iş aparılmadı. Müstəqil Azərbaycan dövlətinin keçdiyi yeni mərhələdə ölkənin iqtisadi, siyasi maraqları, təhlükəsizliyi, ərazi bütövlüyünün təmin olunması ilə bir araya sığmayan daxili və

*“Hadisələr dəhşətli-
dir, qan tökülüb,
cinayət edilib.
Bunlar araşdırıl-
malıdır və bütün
qanunu pozmuş
adamlar, cinayətdə
iştirak etmiş, cina-
yəti təşkil etmiş
adamlar hansı
tərəfdən asılı olma-
sına baxmayaraq,
qanun qarşısında
məsuliyyət
daşmalıdır”.*

xarici siyasəti müstəqil dövlətçiliyə, onun sonrakı taleyinə ağır zərbələr vurdu. Azərbaycanda Ermənistanın təcavüzü ilə yanaşı, daxili ictimai sabitlik də pozulmuş, müxtəlif qanunsuz silahlı dəstələr yaradılmış və ölkənin daxilində qızgın hakimiyyət çekişməsi başlanmışdı”.

Belə bir mürəkkəb şəraitdə Naxçıvanda yaşayan Heydər Əliyev 1991-ci il sentyabrın 3-də Muxtar Respublikanın Ali Məclisinə sədr seçildi. Heydər Əliyevin nüfuzu nəinki Naxçıvanda, bütün Azərbaycanda günbəgün artırdı. Bundan qorxuya düşən AXC-Müsavat hakimiyyətinin silahlı qüvvələri 1992-ci il oktyabrın 24-də Naxçıvanda çevriliş etməyə, Heydər Əliyevi tutduğu vəzifədən devirməyə cəhd göstərdilər. Lakin xalq öz böyük oğlunu müdafiə etdi, onunla birlikdə olduğunu bir daha sübuta yetirdi. İlk dövlət çevrilişinə cəhdin qarşısı alındı.

Belə bir şəraitdə xalqın gələcək taleyinə biganə qala bilməyən insanlar 1992-ci il noyabrın 21-də Naxçıvanda Yeni Azərbaycan Partiyasının təsis konfransını keçirdilər. Müdrik, uzaqgörən xalqımız möhtərəm Heydər Əliyevin ətrafında sıx birləşməklə öz gələcək taleyini özü həll etmək niyyətində idi. O dövrdə YAP-ın yaranması tarixi zərurət idi və Azərbaycanın dünyada tanınmış, dövlətçilik təcrübəsi olan liderə ehtiyacı var idi. Bu lider Heydər Əliyev idi və hamı bu həqiqəti bütün varlığı ilə dərk edirdi. Ona görə də YAP Azərbaycanın bütün bölgələrində böyük sürətlə yaranır və təşkilatlanır, Heydər Əliyev siyasətini təbliğ edirdi.

Respublikada isə vəziyyət getdikcə gərginləşirdi. Hadisələr düzgün qiymətləndirə bilməyən o vaxtkı iqtidar əhali arasında günbəgün öz nüfuzunu itirir, baş vermiş proseslərdən düzgün nəticə çıxara bilmirdi. 1993-cü ilin may ayının 25-də Prezident Aparatında hüquq mühafizə orqanları işçilərinin müşavirəsində Əbülfəz Əliyev hakimiyyətin ölkədə yaranmış vəziyyətə nəzarət etməkdə gücsüzlüyünü etiraf edərək demişdi: “Xalq deyir: “Kaş canımız bu Xalq Cəbhəsinin əlindən qurtaraydı”. Prokurorluqdan, məhkəmədən xahiş edirəm buna cavab versinlər. Bu gün respublika niyə dağılır?”

Bu dövəmdə AXC-Müsavat iqtidarının fərsizliyi ucbatından Gəncədə qardaş qanı töküldü. O günlərdə Gəncədə ardı-arası kəsilməyən mitinqlər keçirilir, hadisələrə siyasi qiymət verilməsi tələb edilirdi. Belə bir gündə - iyunun 5-də Heydər Əliyevin rəhbərlik etdiyi Naxçıvan Ali Məclisi hadisə ilə əlaqədar bəyanat verdi. Bəyanatda gəncəlilərə müraciət edilərək onların imperiya nöqərlərinə layiqli cavab verəcəkləri

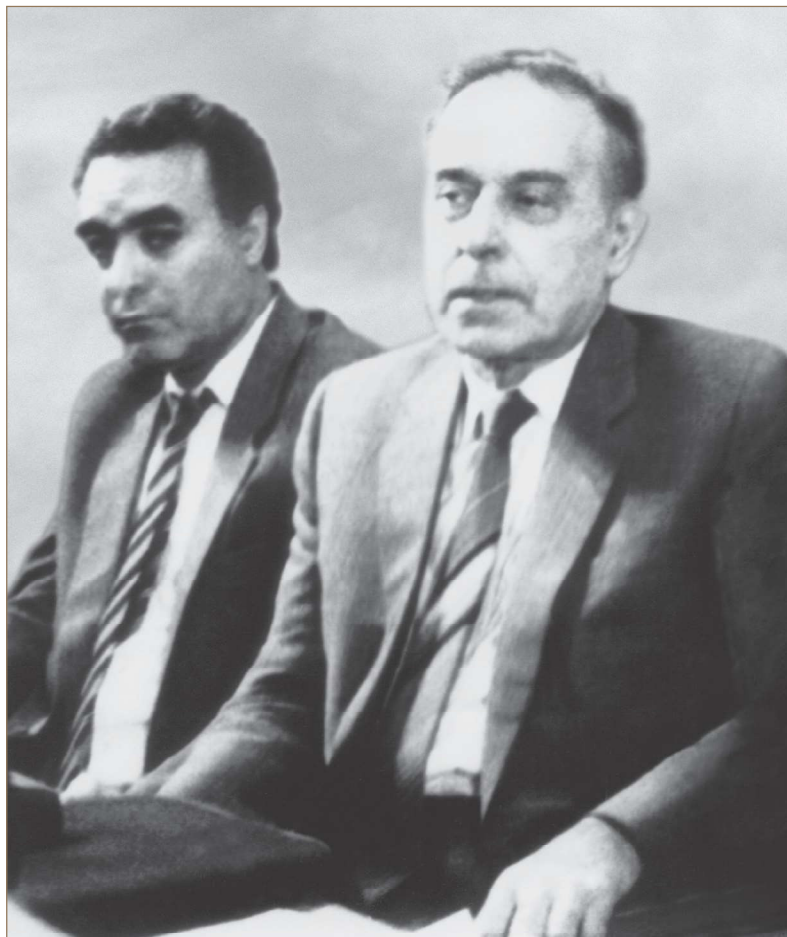
nə, müstəqilliyimizi və gənc Azərbaycan dövlətini qoruyub saxlayacaqlarına böyük inam ifadə olunurdu.

Belə bir vaxtda möhtərəm Heydər Əliyevin Bakıya gəlişi respublika əhalisində gələcəyə böyük ümidlər yaratdı. Hər şeyi yerli-yataqlı öyrəndikdən sonra Milli Məclisin növbəti iclasında Gəncə hadisələri barədə öz qəti sözünü dedi: “Hadisələr dəhşətlidir, qan tökülüb, cinayət edilib. Bunlar araşdırılmalıdır və bütün qanunu pozmuş adamlar, cinayətdə iştirak etmiş, cinayəti təşkil etmiş adamlar hansı tərəfdən asılı olmasına baxmayaraq, qanun qarşısında məsuliyyət daşmalıdır”.

Hadisələrin bu fonunda xarici havadarları tərəfindən himayə olunan separatçı qüvvələr cənubda “Talış-Muğan Respublikası” elan etməyə səy göstərirdilər. Şimalda da bu cür qüvvələrin fəallığına təkan verildi. Belə bir vaxtda möhtərəm

Heydər Əliyevin Bakıya gəlişi respublika əhalisində gələcəyə böyük ümidlər yaratdı. Tezliklə Milli Məclisdə Gəncə hadisələrinə hüquqi-siyasi qiymət verildi. Qardaş qırğına meydan açanlar öz layiqli cəzalarını aldılar.

1993-cü il iyunun 15-də Heydər Əliyev ölkənin ali qanunvericilik orqanına sədr seçildi. Həmin iclasda Ulu öndər çıxış edərək tarixi nitqini söylədi: “...Azərbaycan Respublikasının bugünkü ağır, mürəkkəb və gərgin vəziyyətini tam məsuliyyətlə dərk edirəm... Azərbaycan xalqının tarixi nailiyyəti olan Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyini qorumağı, möhkəmləndirməyi, inkişaf etdirməyi özüm üçün ən əsas vəzifələrdən biri hesab edirəm. Heç kəsin şübhəsi olmasın ki, ömrümün bundan sonrakı hissəsini harada olursa olsun, yalnız və yalnız Azərbaycan Respublikasının müstəqil dövlət kimi

inkışaf etməsinə həsr edəcə-yəm... Azərbaycan Respublikası bundan sonra da, onun başına nə gəlsə gəlsin, müstəqilliyini itirməyəcək, yenidən heç bir dövlətin tərkibinə daxil olmayacaq, heç bir dövlətin əsarəti altına düşməyəcək”.

Xalqın tələbi ilə hakimiyyə-

tə bu qayıdışın dövlətçiliyimiz üçün misilsiz faydası oldu. Bu tarixi qayıdış sözün həqiqi mənasında Azərbaycan dövlətçiliyinin və millətimizin qurtuluşu idi. Buna görə də xalqın müxtəlif təbəqələrinin arzu və istəyini nəzərə alaraq, 1997-ci il iyunun 17-də mən 15 iyunun

Milli Qurtuluş Günü elan edilməsi təklifi ilə çıxış edəndə deputatlar təklifimi dərhal müdafiə etdilər. 10 gün sonra - iyunun 27-də parlamentimiz tarixi qərar qəbul edərək 15 iyunu Azərbaycan xalqının Milli Qurtuluş Günü elan etdi.

Heydər Əliyevin hakimiyyə-tə tarixi qayıdışından sonra ölkədəki AXC-Müsavət cüt-lüyündən miras qalmış xaos və anarxiya, Azərbaycanın dünya xəritəsindən silinməsi təhlükə-si qısa zamanda aradan qaldırıl-dı. Bir sözlə, Ulu öndərin Nax-çıvanda əsasını qoyduğu milli qurtuluş savaşının əsl zəfər yürüşü başlandı. Tezliklə sepa-ratçıların respublikanı parçala-maq kimi məkrli niyyətlərinə layiqli cavablar verildi. Ordu quruculuğu sahəsində mühüm işlər görüldü. Cəbhədə atəşkəs elan olundu. Dövlət çevrilişi cəhdlərinin və terror aktlarının qarşısı alındı.

Milli qanunvericiliyin Avro-pa standartlarına uyğunlaşdırıl-

Heydər Əliyevin xalqımız və tariximiz qarşısında ən böyük xidmətləri kəskin geosiyasi ziddiyyətlərin mövcud olduğu bir şəraitdə Azərbaycan dövlətçiliyini xilas etməsində, Azərbaycan varlığını parçalanıb yox olmaq təhlükəsindən qurtarmasında idi. Dövlətimizin qorunub saxlanması isə azadlığımızın, müstəqilliyimizin qorunub saxlanması deməkdir, qurtuluş deməkdir.

ması, cəmiyyətin demokratikləşdirilməsi, insan hüquq və azadlıqlarının qorunması sahəsində səmərəli tədbirlər həyata keçirildi. Ölkəmiz tezliklə vahid Avropa ailəsinə qəbul edildi. Dünyanın tanınmış neft şirkətləri ilə "Əsrin müqaviləsi" və digər kontraktlar imzalandı, bütün sahələrdə islahatlar başlandı. Azərbaycana investisiya axınının əsası qoyuldu. Müstəqil Azərbaycanın yeni Konstitusiyası qəbul edildi. Ölkənin ali qanunvericilik orqanına, yerli idarəetmə orqanlarına beynəlxalq müşahidəçilərin iştirakı ilə azad və demokratik seçkilər keçirildi.

Görkəmli dövlət xadimi, bütün türk dünyasının ən nadir tarixi simalarından sayılan Hey-

dər Əliyevin rəhbərliyi ilə respublikamız qədim İpək Yolunun bərpası, Bakı-Tbilisi-Ceyhan, Bakı-Tbilisi-Ərzurum neft və qaz xətlərinin çəkilişi kimi global layihələrin fəal iştirakçısına və təşəbbüsünə çevrildi. Həyatın bütün sahələrində tərəqqi və dirçəliş baş verdi. Heydər Əliyev dühasının xidmətləri olan bu nailiyyətlər Azərbaycan xalqının müstəqilliyini məhv olmaqdan qurtardı və bu müstəqilliyi daimi, əbədi, sarsılmaz, dönməz etdi. Bütün bunlar 1993-cü il 15 iyunun tarixi nailiyyətləridir. Bəli, 1993-cü ilin 15 iyun günü xalqımızın mübarizələrlə dolu yeni tarixinə yeni eranın başlanğıcı kimi daxil oldu. Heydər Əliyevin Azərbaycanda siyasi hakimiyyətə qayıdışı ilə qoca

Qafqazın bu bölgəsində yeni siyasi bir dövr, yeni təfəkkür mərhələsi başlandı. Məhz bu yeni dövr Azərbaycanın XXI əsrə hüquqi, demokratik dövlət kimi daxil olmasına əsaslı təminat yaratdı.

Heydər Əliyevin xalqımız və tariximiz qarşısında ən böyük xidmətləri kəskin geosiyasi ziddiyyətlərin mövcud olduğu bir şəraitdə Azərbaycan dövlətçiliyini xilas etməsində, Azərbaycan varlığını parçalanıb yox olmaq təhlükəsindən qurtarmasında idi. Dövlətimizin qorunub saxlanması isə azadlığımızın, müstəqilliyimizin qorunub saxlanması deməkdir, qurtuluş deməkdir.

Azərbaycan dövlətçiliyi ona qarşı yönəlmiş qəsdlərdən uğurla çıxdı. Ümummilli liderin qətiyyəti xalqa ruh yüksəkliyi gətirdi, inamımızı özümüzə qaytardı, sabitlik və əmin-amanlıq yaratdı. Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin Azərbaycana rəhbərlik etdiyi dövrdə milli-mənəvi dəyərlərimiz bərpa edildi, onun qətiyyəti, apardığı uğurlu daxili və xarici siyasət sayəsində ölkəmiz xaosdan xilas oldu, sivil demokratik inkişaf yolu ilə inamla irəliləyərək böyük nailiyyətlər qazandı.

Tarixin, dövrün, zamanın yazıları, əsrlərlə silinməyən, daim xatırlanan yaddaşı olduğu kimi, zaman da tarixin yol yoldaşı, bələdçisidir. Zamanı, bütöv bir dövrü, bəzən bir anı tarixləşdirən, əbədiləşdirən isə qüdrətli, müdrik, dahi şəxsiyyətlərdir. Tarix əbədiliyi, zaman dolğunluğu, keçməkeşliyi, bəşəriyyət isə azad, firavan həyatı üçün belə insanlara, şəxsiyyətlərə borcludur.

Bu günün fəvqündən baxanda Azərbaycanın gələcəyi işıqlı və firavan görünür. Çünki müstəqil Azərbaycanın idarəçilik sükanı Ulu öndər Heydər Əliyevin siyasi varisi, Əliyevlər ocağının ən layiqli yetirməsi cənab İlham Əliyevin əlindədir. Biz Heydər Əliyev ideyaları işığında müstəqil Azərbaycanımızın hörmətli Prezidentimiz İlham Əliyevlə daha yüksək zirvələr fəth edəcəyini görürük və buna qəlbən inanırıq.

REFERENDUM VƏ QANUNVERİCİ HAKİMİYYƏT

Oqtay ƏSƏDOV
*Azərbaycan Respublikası
Milli Məclisinin sədri*

2009-cu il martın 18-də Azərbaycanda konstitusiyaya dəyişiklikləri ilə bağlı keçirilən referendumda seçicilərin böyük əksəriyyətinin "hə" deməsi həm də ölkədə həyata keçirilən hüquqi dövlət quruculuğunu xalqın dəstəkləməsi deməkdir. Əbəs yerə demirlər ki, xalqın gözü tərəzidir. Xalq ona nəyin daha xeyirli olduğunu dəqiq təyin edə və seçə bilir. Artıq referendum baş tutmuşdur və Azərbaycan Respublikasında konstitusion islahatların növbəti mərhələsi başa çatmışdır. Konstitusiyanın 29 maddəsinə edilən 41 yeni əlavə və dəyişikliyin bir neçəsi birbaşa qanunvericilik hakimiyyəti ilə bağlı olmaqla, Milli Məclisin səlahiyyətlərinin genişləndirilməsinə, onun işinin təkmilləşdirilməsinə yönəlmişdir.

Konstitusiyanın son dəyişikliklərə dəyişikliyə ehtiyac olub olmadığını əsasən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti həyata keçirdiyi səlahiyyətlər çərçivəsində hökumətlərarası beynəlxalq müqavilələr bağlayır, dövlətlərarası beynəlxalq müqavilələri təsdiq və ləğv olunmaq üçün Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə təqdim edir (maddə 109 (17)), Milli Məclis isə dövlətlərarası müqavilələri təsdiq və ləğv edirdi (maddə 95, I(4)).

Qeyd olunan 109-cu maddəyə edilmiş dəyişikliyin mahiyyəti isə ondan ibarətdir ki, Prezident hökumətlərarası beynəlxalq müqavilələr imzaladıqda, əgər həmin müqavilələr Azərbaycan qanunlarından fərqli qaydalar nəzərdə tutarsa, həmin

müqavilələri də təsdiq və ya ləğv etmək üçün parlamentə təqdim etməlidir. Başqa sözlə, dəyişiklik Azərbaycan qanunlarından fərqli qaydalar nəzərdə tutan hökumətlərarası müqavilələrin qüvvəyə minməsi proseduru daha da sərtləşdirir və bunu yalnız Milli Məclisin səlahiyyətinə aid edir. Bununla da hökumətlərarası müqavilələrin bağlanması praktikası üzərində parlament nəzarəti təmin edilir.

Məlum olduğu kimi, Konstitusiyanın 148 və 151-ci maddələrinə müvafiq olaraq Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələr milli hüquq sisteminin ayrılmaz tərkib hissəsidir. Qanunvericilik sisteminə daxil olan normativ hüquqi aktlar ilə (Azərbaycan

Respublikasının Konstitusiyası və referendumla qəbul edilən aktlar istisna olmaqla) Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı dövlətlərarası müqavilələr arasında ziddiyyət yaranarsa, beynəlxalq müqavilələr tətbiq edilir. Mövcud dəyişiklik milli qanunvericilikdən fərqli qaydaları əks etdirən hökumətlərarası müqavilələrin də Milli Məclis tərəfindən təsdiqini nəzərdə tutaraq onlara qanun statusu verməklə, həmin müqavilələrlə milli hüquq normaları arasında yarana biləcək hüquqi kolliziylərin həllinə imkan verəcəkdir.

Konstitusiyanın 146 maddəsinə əlavə edilən IV hissəyə əsasən bələdiyyələr Milli Məclisə hesabat təqdim edirlər. Konstitusiyanın köhnə redaksi-

yasında bələdiyyələrin müstəqilliyinin və fəaliyyətinin daha səmərəli təşkili ilə bağlı boşluq hiss edilirdi. Bu maddəyə əlavə edilən digər 3 hissə ilə yanaşı IV hissə də bu sahədə mövcud olan boşluğu dolduracaqdır. Demokratiyanın ölkədə inkişafı üçün bələdiyyələrin çevik və səmərəli fəaliyyət göstərməsi zəruridir. Azərbaycanda yenilik olan yerli özünüidarəetmə sisteminin indiki səviyyəsi beynəlxalq standartlara tam cavab vermir. Yerli əhali tərəfindən seçilən bələdiyyələrin xalqın nümayəndəli orqanına hesabat təqdim etməsi demokratiya prinsiplərinə də zidd deyil. Onların hesabat təqdim etməsi, əlbəttə, qanunla müəyyən ediləcəkdir. Bir də bələdiyyələrin hesabatının məğzi ondan ibarət deyil ki, hansısa bir bələdiyyə təftiş ediləcək və ya cəzalandırılacaq. Burada əsas məqsəd bələdiyyələrin təqdim etdikləri hesabatların təhlil olunaraq yerli özünüidarəetmənin qarşılaşdığı problemləri üzə çıxartmaqdır. Bu barədə Milli Məclis tərəfindən aidiyyəti üzrə təşkilatlara həmin məsələlərin həll edilməsi üçün ya sorğu göndəriləcək, ya da lazım olduğu təqdirdə məsələ qanunvericilik yolu ilə həll ediləcək. Bu da əslində bələdiyyələrin fəaliyyətinə böyük kömək göstərəcəkdir. Hal-hazırda müvafiq qanun Regional məsələlər komitəsində hazırlanmaqdadır. Bələdiyyələr ola bilsin ki, əvvəlcə komitələrə hesabat verəcəklər və komitə lazım bilsə, hesabat Milli Məclisin müzakirəsinə çıxarılaçaq. Bu hesabatlar bələdiyyələrin fəaliyyətini gücləndirəcək və onun işinə

yeni bir impuls verəcək. Eyni zamanda, icra hakimiyyəti orqanları da öz məsuliyyətlərini daha yaxşı hiss edəcəklər.

Konstitusiyanın 88-ci maddəsinə əlavə edilmiş IV hissə Milli Məclisin 83 deputatının tələbi ilə və ya Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təklifi ilə Milli Məclisin qapalı iclaslarının keçirilə bilməsini nəzərdə tutur.

Parlament ölkənin ali qanun-

olmasın. Məhz belə hallarda Milli Məclisin qapalı iclaslarının keçirilməsi zərurəti ortaya çıxı bilər. Belə təşəbbüs hüququnun yalnız Milli Məclisin 83 deputatına (2/3 hissəsinə) və Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə verilməsi isə bu imkandan sui-istifadəni istisna edir.

Sözsüz ki, qapalı iclasların keçirilməsi xalqın mənafeləri ilə heç bir ziddiyyət yaratmır.

verici orqanıdır. Milli Məclisin iclaslarında Azərbaycan dövlətinin və xalqının maraqları ilə bağlı bir sıra mühüm məsələlər həll olunur. Müzakirəyə çıxarılan məsələlər ölkənin milli təhlükəsizliyi və dövlət sirri ilə bağlı elə məqamları əhatə edə bilər ki, bunların açıq müzakirəsi milli maraqlara uyğun

Əslində bu gün bütün dünyada geniş yayılmış təmsilçili demokratiyanın əsas prinsipi də məhz xalqın onu təmsil etmək hüququnu öz nümayəndələrinə - millət vəkllərinə, deputatlara həvalə etməsindən ibarətdir.

Konstitusiyanın 92-ci maddəsinə edilmiş düzəliş Milli Məclisin öz işinin təşkili ilə

bağlıdır. Belə ki, həmin maddədəki “daimi və başqa komissiyalar təşkil edir” ifadəsi yeni redaktədə “komitələr və komissiyalar təşkil edir” kimi ifadə olunmuşdur. Millət vəkiliəri tərəfindən də zaman-zaman irəli sürülən bu məsələ dünya parlamentarizm praktikasına daha uyğundur.

Konstitusiyanın 84-cü maddəsinin birinci hissəsinə edilən əlavəyə əsasən müharibə şəraitində hərbi əməliyyatların aparılması Milli Məclisə seçkilərin keçirilməsini mümkün etmədikdə, Milli Məclis çağırışının

səlahiyyət müddəti hərbi əməliyyatların sonunadək uzadılır. Məlumdur ki, Azərbaycan Respublikası uzun illərdir müharibə vəziyyətindədir, hərbi əməliyyatların bərpası hər an mümkündür. Müharibə şəraitində hərbi əməliyyatların aparıldığı dövrdə seçkilərin keçirilməsi kifayət qədər mürəkkəb proses olmaqla, eyni zamanda, həm təşkilati-siyasi, həm də psixoloji baxımdan ölkənin müdafiə qabiliyyətinin aşağı düşməsinə səbəb ola bilər. Digər tərəfdən, səlahiyyət müddətinin başa çatdığı parlament də qanuni yolla

birbaşa xalq tərəfindən seçildiyindən onun səlahiyyət dövrünün konstitusiyaya ilə müəyyən müddətə uzadılması hüquqi baxımdan hər hansı problem yaratmır. Nəzərə alınmalıdır ki, bir sıra inkişaf etmiş ölkələrin konstitusiyalarında oxşar müddəalar nəzərdə tutulmuşdur. Eyni zamanda, müəyyən dövriliklə qanunvericilik orqanlarına seçkilərin keçirilməsi öhdəliyi beynəlxalq hüquqda geri çəkilməsi mümkün olan öhdəliklərdəndir. Təcrübədə belə hal yaranarsa, bu, ölkənin beynəlxalq öhdəliklərindən

müvafiq beynəlxalq müqavilələrin müddəalarına uyğun olaraq müvəqqəti geri çəkilmə kimi qiymətləndirilə bilər.

Sözügədən məsələ barədə qərarın seçkilərin (referendum) keçirilməsini təmin edən dövlət orqanının, yəni Mərkəzi Seçki Komissiyasının müraciətinə əsasən Konstitusiya Məhkəməsi tərəfindən qəbul edilməsi tam məntiqli və konstitusiondur. Əvvəla, Konstitusiya Məhkəməsi ölkəmizdə parlament seçkilərinin nəticələrini öz səlahiyyətləri daxilində yoxlayan və rəsmi təsdiq edən ali

konstitusiya ədalət mühakiməsi orqanıdır. Bu orqan göstərilən səlahiyyətini Mərkəzi Seçki Komissiyası tərəfindən təqdim olunmuş materiallar əsasında həyata keçirir. Digər tərəfdən Konstitusiya Məhkəməsinin mühüm səlahiyyətlərindən biri də hakimiyyət orqanları arasında səlahiyyət bölgüsünə dair mübahisələri həll etməklə, hakimiyyətin hər hansı qolu tərəfindən digər hakimiyyətlərə məxsus səlahiyyətlərin mənəmlənməsinin qarşısını almaqdır.

Azərbaycan Respublikası

Konstitusiyasına edilən yeni əlavə və dəyişikliklərin nəinki yuxarıda nəzərdən keçirdiyimiz hissəsi, bütövlükdə hamısı dövlətimizin konstitusion əsaslarının möhkəmləndirilməsinə xidmət edir. Yeni konstitusion islahat ölkəmizdə həyata keçirilən hərtərəfli islahatların, Azərbaycanın sürətli inkişafının mahiyyətindən doğur. Bu əlavə və dəyişikliklər 1995-ci ildə xalq tərəfindən qəbul edilmiş konstitusiyamızın ruhuna və dövlətimizdə həyata keçirilən hüquqi dövlət quruculuğu siyasi xəttinə tam uyğundur.

sibətlərlə yanaşı, iqtisadi və humanitar əlaqələr barədə də müzakirələr aparıldığını, gələcəkdə əməkdaşlığın daha da dərinləşdirilməsi üçün hökumətlərarası komissiya yaradılacağını bildirdi.

Aprelin 9-da Milli Məclisin Sədri Oqtay Əsədov Avropa Şurası Monitoring Komitəsinin həmməruzəçiləri Andres Herkelin və xanım Yevgeniya Jivkovanın başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul etdi.

Görüşdə Sədr bildirdi ki, Avropa-ya inteqrasiya yolu tutmuş Azərbaycanda hüquqi, dünyəvi, demokratik dövlət quruculuğu istiqamətində əməli addımlar atılmaqdadır. Sədr təəssüflə qeyd etdi ki, əldə edilmiş uğurlara baxmayaraq, bir sıra dairələr ölkəmizlə qurum arasında əməkdaşlığa kölgə salmağa çalışır, hüquqları məhdudlaşdırılmış bir neçə şəxslə bağlı xarab olmuş qrammofon valı kimi öz “köhnə mahnılarını” oxumaqda davam edirlər. Söhbətdə spiker qeyd etdi ki, ölkəmizdə bu məsələ tamamilə həll olunmuş və Azərbaycanda bu gün öz əqidəsinə görə həbs olunan yoxdur. Çox təəssüf ki, qurum Ermənistanda və digər qonşu dövlətlərdə baş verən hüquq pozuntularına açıq-aşkar göz yumur, Azərbaycanla bağlı işə yenidən məruzəçi təyin edir.

Parlamentin Sədri birmənalı şəkildə bildirdi ki, bu gün həyatın müxtəlif sahələrində böyük uğurlar əldə edən Azərbaycana belə vasitələrlə təsir etmək olmaz.

Qonaqlar qeyd etdilər ki, ölkəmizə səfərdə məqsəd vəziyyəti yerində öyrənmək, bir sıra məsələlər barəsində müzakirələr aparmaqdır. Söhbətdə tərəfləri maraqlandıran məsələlər ətrafında geniş fikir mübadiləsi aparıldı.

Aprelin 10-da Milli Məclisin Sədri Oqtay Əsədov parlamentdə Ukrayna Prezidenti Viktor Yuşenko ilə görüşdü.

Görüşdə Milli Məclisin Sədri

Aprelin 1-də Milli Məclis Sədri-nin birinci müavini Ziyafət Əsgərov Almaniya xarici işlər nazirinin müavini, deputat Gernot Erlerin başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul etdi. Spikerin birinci müavini müstəqil Azərbaycanın dünya dövlətləri, o cümlədən Almaniya ilə əlaqələrin inkişafına böyük önəm verdiyini bildirdi. Söhbətdə Ziyafət Əsgərov qeyd etdi ki, dövlətlərarası münasibətlər sistemində parlamentlərin xüsusi rolu var. Təqdirəlayiq haldır ki, hər iki ölkənin qanunvericilik orqanında dostluq qrupları fəaliyyət göstərir.

Görüş zamanı Ziyafət Əsgərov Azərbaycanın ən ağır problemi olan Dağlıq Qarabağ münaqişəsindən söz açdı. Spikerin birinci müavini Almaniyanın Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü dəstəkləməsinin ölkəmizdə yüksək qiymətləndirildiyini bildirdi. Parlamentin birinci vitse-spikeri Azərbaycan-Almaniya münasibətlərinin bundan sonra da qarşılıqlı anlaşma və yüksələn xətlə inkişaf edəcəyinə inamını ifadə etdi.

Söhbət zamanı Almaniya xarici işlər nazirinin müavini, millət vəkili Gernot Erler bütöv bir regionda inki-

şafa böyük maneçilik törədən Dağlıq Qarabağ münaqişəsindən söz açaraq, öz ölkəsinin Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü dəstəklədiyini və bundan sonra da problemin həllində öz səylərini əsirgəməyəcəyini diqqətə çatdırdı. Qonaq bildirdi ki, onun ölkəsi Azərbaycanın əldə etdiyi uğurlara qəlbən sevinir, gələcəkdə də Qafqazın bu bölgəsinə öz tərəfindən hər cür dəstək göstərməyə hazırdır.

Aprelin 7-də Milli Məclisin Sədri Oqtay Əsədov Litva Respublikasının xarici işlər naziri Viqaudas Uşatskası qəbul etdi. Söhbətdə spiker Litvanın xarici işlər nazirinin Azərbaycana səfərini yüksək dəyərləndirərək, Bakıda aparılan danışıqların və imzalanmış sənədlərin dövlətlərarası münasibətlərə müsbət təsir göstərəcəyinə inamını bildirdi. Sədr Avropa Tərəfdaşlığı, TVİNNİNG layihəsi çərçivəsində görülən işləri təqdirəlayiq hesab edərək, parlamentlərarası əməkdaşlıq sahəsində layihənin gələcəkdə gerçəkləşməsinin önəmli olduğunu söylədi. Xarici qonaq Bakıda keçirdiyi görüşlərdə siyasi münə-

müstəqil Azərbaycanın Ukrayna ilə siyasi, iqtisadi, mədəni, humanitar sahələrdə əməkdaşlığın inkişafına böyük önəm verdiyini bildirdi. Qeyd edildi ki, dövlət başçıların qarşılıqlı səfərləri və görüşləri, aparılan danışıqlar münasibətlərimizin daha da dərinləşməsi üçün yaxşı zəmin yaratmışdır.

Milli Məclisin Sədri görüşdə dövlətlərarası münasibətlərin inkişafında parlamentlərin rolundan danışdı və bölgədəki münaqişələrin, o cümlədən Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin bütöv bir regionun iqtisadi inkişafına və Xəzərin karbohidrogen ehtiyatlarının dünya bazarına çıxarılmasına təhlükə törətdiyini vurğuladı. Oqtay Əsədov problemin həllində Ukraynanın Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü dəstəkləməsini yüksək qiymətləndirdi.

Öz növbəsində Ukrayna Prezidenti Viktor Yuşçenko ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevlə keçirdiyi görüşdən və imzalanmış sənədlərdən məmnun olduğunu bildirdi. Qeyd edildi ki, Azərbaycan Ukrayna üçün təkə enerji sahəsində deyil, həm də iqtisadiyyatın digər sahələrində də əməkdaşlıq üçün layiqli tərəfdaşdır.

Söhbətdə tərəfləri maraqlandıran digər məsələlər barəsində fikir mübadiləsi aparıldı.

Milli Məclisin qadın deputatlarından ibarət parlament nümayəndə heyəti Türkiyə Böyük Millət Məclisinin üzvü, Türk Dünyası Qadınlar Birliyinin sədri Şenol Balın dəvəti ilə aprelin 14-dən 18-dək Türkiyədə səfərdə oldular. Qadın millət vəkllərimiz Qənirə Paşayeva, Güler Əhmədova, Lalə Abbasova və Aynur Quliyeva "Erməni məsələsi" mövzusunda keçirilən toplantıda iştirak etdilər. Tədbirdə deputatlarımız son zamanlar hər iki ölkə mətbuatında geniş yer almış Türkiyə-Ermənistan münasibətləri ilə bağlı öz fikirlərini açıqlayaraq Ermənistanla sərhədin yaxın vaxtlarda

açılması ehtimalından Azərbaycan tərəfinin narahatlığını bildirdilər.

Səfər zamanı nümayəndə heyətinin üzvləri Türkiyə Cümhuriyyətinin Prezidenti cənab Abdullah Güllə görüşdülər. Görüş zamanı deputatlarımız Türkiyə-Ermənistan sərhədinin açılması ilə bağlı yayılmış xəbərlər ilə əlaqədar Azərbaycan ictimaiyyətinin narahatlığını Türkiyə dövlət başçısına çatdırdılar.

Görüşlərdə Milli Məclis deputatları Türkiyə dövlət başçısına və parlament sədrinə gümüş qutuda Qarabağ torpağını təqdim edərək şəhid anasının mesajını ölkə rəhbərliyinə bildirdilər.

Səfər zamanı xarici işlər naziri Əli Babacan, dövlət naziri Nemət Çubuqçu, Türk dünyasının əlaqələri üzrə dövlət naziri Səid Yazıcıoğlu, Milliyyətçi Hərəkət Partiyasının sədri Dövlət Bağçalı, Cümhuriyyət Xalq Partiyasının sədri Dəniz Baykal, digər rəsmi şəxslər, Türkiyə ictimaiyyətinin və qeyri-hökumət

təşkilatlarının nümayəndələri ilə görüşlər keçirildi.

Aprelin 24-də Milli Məclisin Sədri Oqtay Əsədov Avstriyanın Ştiriya Federal Əyalət Parlamentinin Sədri Ziqfrid Şrittviserin başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul etdi. Milli Məclisin Sədri ölkəmizin Avstriya ilə əməkdaşlığa böyük önəm verdiyini vurğuladı.

Spiker hər iki ölkənin qanunvericilik orqanlarında dostluq qruplarının fəaliyyət göstərməsini də təqdirəlayiq hal kimi vurğuladı. Bildirildi ki, parlament nümayəndə heyətlərinin qarşılıqlı səfərləri dövlətlərarası münasibətlərə də öz müsbət təsirini göstərir.

Öz növbəsində qonaq Azərbaycana böyük nümayəndə heyəti ilə gəlməkdə məqsədin ölkəmizlə həyatın müxtəlif sahələrində əməkdaşlığı daha da dərinləşdirmək olduğunu bildirdi.

AZƏRBAYCAN-İRAN MÜNASİBƏTLƏRİNİN İNKİŞAFINDA PARLAMENTLƏRARASI ƏLAQƏLƏR MÜHÜM YER TUTUR

Milli Məclis Sədrinin birinci müavini Ziyafət Əsgərovun rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti martın 4-5-də Tehrandə keçirilən İslam Konfransı Təşkilatına üzv dövlətlərin parlament rəhbərlərinin toplantısında iştirak edib. Nümayəndə heyətinə Milli Məclisin Aqrar siyasət komitəsinin sədri Eldar İbrahimov da daxil idi. Toplantı çərçivəsində Parlament Sədrinin birinci müavini İran İslam Şurası Məclisinin Sədri Əli Laricani ilə görüş keçirdi. Azərbaycan parlament nümayəndələrini öz ölkəsində görməkdən məmnunluq duyduğunu deyən Əli Laricani dövlətlərimiz arasında mövcud olan dostluq münasibətlərindən söz açdı. Azərbaycan və İran parlamentləri arasında əlaqələrin mövcud vəziyyətindən razı qaldığını bildirən Ə.Laricani qeyd etdi ki, ölkələrimiz arasında sürətlə inkişaf edən iqtisadi və ticarət münasibətlərinin genişlən-

məsində qanunverici orqanlarımız bundan sonra da ciddi addımlar atacaqlar. Öz növbəsində Milli Məclis Sədrinin birinci müavini Ziyafət Əsgərov bildirdi ki, Azərbaycan mədəni və tarixi tellərlə bağlı ölkələrimiz arasında əlaqələrin daim genişlənməsində, mehriban qonşuluq və dostluq siyasətinin davam etdirilməsində maraqlıdır. Ümum-milli lider Heydər Əliyev İran-Azərbaycan münasibətlərinin bütün sahələr üzrə dinamik inkişafına xüsusi önəm verirdi. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev hazırda bu siyasəti uğurla davam etdirir.

Görüşdə qeyd olundu ki, parlamentlararası əlaqələrin genişlənməsi ölkələrimiz arasında ikitərəfli münasibətlərin inkişafında mühüm rol oynayır və bu istiqamətdə səylər daha da artırılmalıdır. Hər iki parlamentdə fəaliyyət göstərən dostluq qrupları bu sahədə mühüm işlər görür. Görüşdə parlamentlərimiz arasındakı münasibətlərin gələcəkdə daha da inkişaf etdirilməsi ilə bağlı fikir mübadiləsi aparıldı.

İsveçrə parlamentində İsveçrə-Azərbaycan parlamentlərarası dostluq qrupu yaradıldı

MİLLİ MƏCLİS PARLAMENTLƏRARASI DOSTLUĞU MÖHKƏMLƏNDİRİR

Ülviyyə Abdullayeva
Milli Məclisin Redaksiya
və nəşr işləri şöbəsinin Mətbu
nəşrlər sektorunun müdiri,
“Milli Məclis” jurnalının
baş redaktoru

İsveçrə parlamentində Azərbaycan-İsveçrə parlamentlərarası dostluq qrupunun yaranması münasibətilə Milli Məclis Sədrinin müavini Bahar Muradovanın başçılıq etdiyi nümayəndə heyəti bu ölkədə səfərdə oldu. Nümayəndə heyətinə millət vəkili Elton Məmmədov, Asəf Hacıyev, Azay Quliyev, Asim Mollazadə və Beynəlxalq şöbənin (MM) müdir müavini İlqar Fərzəliyev daxil idi. Səfər hər iki dövlətin parlamentlərarası münasibətlərində yeni bir mərhələnin başlanması ilə əlaqədar idi.

Avropanın qocaman dövlətlərindən olan İsveçrə qədim tarixi ənənələrlə yanaşı zəngin parlamentarizm təcrübəsinə malikdir. Həm bu baxımdan, həm də siyasi və iqtisadi əlaqələrin möhkəmlənməsi baxımından İsveçrə Konfederasiyası Avropaya integrasiya edən və sürətli inkişaf yolunu tutan ölkəmiz üçün əhəmiyyətlidir. Məlumat üçün deyək ki, 7 milyondan çox əhalisi olan İsveçrənin ərazisi 41,290 kv. kilometrdir. Paytaxtı Bern şəhəri olan İsveçrə dövlətinin əsası 1291-ci il avqustun 1-də qoyulub. Ölkə neytral xarici siyasət yeritdiyi üçün əsrlərdir ki, isveçrəlilər müharibə nə olduğunu bilmirlər. Bununla belə, bu gün İsveçrədə bir çox beynəlxalq təşkilatların mənzil-qərgəhləri yerləşir.

İsveçrə həm də dünyanın mühüm maliyyə və bank mərkəzidir. Ölkə iqtisadiyyatı rəqabətə davamlılıqna görə dünya-

da 4-cü yeri tutur. Bu gün İsveçrə kimyəvi məmulatlar, qida sənayesi məhsulları, maşınqayırma, əczaçılıq malları və təbii ki, dünya şöhrətli saatlar ixrac edir.

Dünyanın mühüm bank və maliyyə mərkəzi kimi öz etibarlılığını qoruyub saxlayan İsveçrə parlament ənənələri ilə də seçilir. İsveçrə parlamenti etibarlı tərəfdaş kimi Azərbaycan parlamenti ilə sıx əməkdaşlıq yaratmağa can atır.

ATƏT Parlament Assambleyası çərçivəsində sıx əməkdaşlıq edən ölkə parlamentlərini bir tarixi hadisə daha da yaxınlaşdırdı. Ötən il Azərbaycan parlamentinin 90 illiyini qeyd edən Milli Məclisin çoxsaylı qonaqları sırasında İsveçrə Konfederasiyasının parlament nümayəndələri də var idi. Möhtəşəmliyi ilə seçilən yubiley tədbirində İsveçrəni ölkə parlamentinin deputatı Kristina Egerszegi-Obrist təmsil edirdi.

Azərbaycanın sürətli iqtisadi inkişafı, ölkənin qanunverici orqanında qəbul olunan mütərəqqi qanunlar, eləcə də parlamentin yeni təmirdən çıxmış binası, Azərbaycan qonaqpərvərliyi xarici parlamentarilərdə böyük təəssürat yaratdı.

Bu tarixi hadisədən sonra İsveçrə tərəfi öz parlamentlərində də dostluq qrupunun yaranması təklifi ilə çıxış etdilər. Çünki Azərbaycan parlamentində Azərbaycan-İsveçrə parlamentlərarası dostluq qrupu artıq bir neçə ildir ki, fəaliyyət göstərirdi, lakin İsveçrə parlamentində analoji qrup mövcud deyildi. Çox keçmədi ki, Federal Məclisdə İsveçrə-Azərbaycan dostluq qrupu formalaşdırıldı.

Milli Məclisin Azərbaycan-İsveçrə parlamentlərarası işçi qrupunun üzvlərindən ibarət nümayəndə heyətinin İsveçrəyə səfəri də bu dostluq qrupunun təqdimatında iştirak etməklə bağlı idi.

Milli Məclisin nümayəndə heyətinin İsveçrəyə martın 2-də başlayan səfəri çox səmimi və dostluq şəraitində keçdi. Səfər Avropanın ən qədim qanunverici orqanlarından biri olan İsveçrə parlamentinə baxışla başladı. Gözəl arxitekturalı malik olan parlament binası müasir texniki inkişafdan da geri qalmayıb. Binaının əsas özəlliklərindən biri iclas salonlarının dam örtüyünün şüşədən olmasıdır. Bu həm də qanunverici orqanın şəffaflığına işarədir. İsveçrə parlamenti (Federal Məclis) iki palatalıdır - Milli Şura və Kantonlar Palatası. Qeyd edək ki, İsveçrə Konfederasiyası 23 kantondan (onlardan 3-ü öz növbəsində 2 yarım kantona bölünür) ibarətdir və hər kanton öz büdcəsinə malikdir.

Qeyd etdiyimiz kimi, dost ölkəyə səfər parlamentə baxışla başladı. Milli Məclis Sədri-nin müavini, Azərbaycan tərəfdən Bahar Muradovanın başçılıq etdiyi nümayəndə heyəti ilk

olaraq İsveçrə Kantonlar Palatasının prezidenti Alain Bersetlə görüşdü. Milli Məclis Sədri-nin müavini hər iki ölkə parlamentlərinin əlaqələrindən və inkişaf perspektivlərindən söz

açdı. Azərbaycanın ağırlı problemi olan Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinə toxunan Bahar Muradova İsveçrənin ATƏT Parlament Assambleyası çərçivəsində daim ölkəmizin haqlı mövqeyini dəstəklədiyini vurğuladı.

Azərbaycan parlamentarilərini salamlayan Kantonlar Palatasının prezidenti Alain Berset bildirdi ki, son dövrlər iki ölkə arasında inkişaf edən əlaqələr parlamentlərarası əməkdaşlığın genişlənməsində əhəmiyyətli rol oynayır: “Ümid edirik ki, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi yaxın gələcəkdə öz həllini tapacaq, çünki bu regionun inkişafı üçün vacibdir. Mən ATƏT PA-nın üzvü kimi bu məsələdə öz söylərimi əsirgəməyəcəyəm. Hazırda Azərbaycanla İsveçrə arasında əlaqələr yüksələn xətlə inkişaf edir. Biz istəyirik ki, iqtisadi, siyasi və mədəni əlaqələrimizi daha da inkişaf etdirək”.

Daha sonra Azərbaycan Milli Məclisinin üzvləri İsveçrə Milli Şurasının iclasında iştirak etdilər. Qonaqları salamlayan

Milli Şuranın sədri Çiara Simoneçi Kortesu ölkələrimiz arasındakı dostluq münasibətlərindən söz açdı.

Azərbaycan nümayəndə heyəti İsveçrə-Azərbaycan parlamentlərarası dostluq qrupunun rəhbəri Kristina Egerszegi-nin seçildiyi Aarqau Kantonunda da oldu. Kantonun prezidenti Peter Beyler tərəfindən təşkil olunmuş ziyafətdə iştirak etdi. Tədbirdə səmimi şəraitdə ölkələrimizin iqtisadi və siyasi maraqları barədə fikir mübadiləsi aparıldı. Bahar Muradova Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinə diqqət çəkərək problemin həlli perspektivindən söz açdı və bildirdi ki, münaqişə regionun inkişafına mane olan əsas amildir.

Yekunda səfərin əsas məqsədi olan İsveçrə-Azərbaycan

parlamentlərarası dostluq qrupunun təqdimat mərasimi oldu. Mərasimdə İsveçrənin parlament və hökumət nümayəndələri ilə yanaşı, burada təmsil olunan şirkətlərdə çalışan, eləcə də İsveçrədə yaşayan azərbaycanlılar və ölkənin iş adamları iştirak edirdilər. Təqdimat mərasimində çıxış edən Milli Məclis Sədrinin müavini Bahar Muradova bildirdi ki, dostluq qrupunun yaradılması iki ölkə arasında siyasi, iqtisadi və mədəni əlaqələrin inkişafına yeni təkan verəcək. Öz növbəsində İsveçrə-Azərbaycan parlamentlərarası dostluq qrupunun rəhbəri Kristina Egerszegi qeyd etdi ki, hazırda qrupun İsveçrə tərəfindən 22 üzvü var. Gələcəkdə onların sayının artacağı istisna deyil. Bunun səbəbi isə şübhəsiz ki, Azərbaycana marağın yüksək olması ilə əla-

qədardır: “Biz bütün sahələrdə əməkdaşlıq üçün Azərbaycana öz qapılarımızı açıq saxlayırıq. İsveçrə də Azərbaycan kimi geosiyasi mövqeyinə görə böyük strateji əhəmiyyətə malikdir”.

Çıxışlarda qeyd olundu ki, Azərbaycan Cənubi Qafqazda lider dövlət olmaqla yanaşı, həm də Avropanın enerji təhlükəsizliyində mühüm rol oynayır. Hazırda Azərbaycanda İsveçrənin 20-dən artıq şirkəti təmsil olunsada, hər iki tərəf siyasi əlaqələrlə yanaşı iqtisadi əməkdaşlığı da genişləndirmək niyyətindədir.

Təqdimat mərasiminin yüksək səviyyədə keçirilməsi, qarşı tərəfin ölkəmizə göstərdiyi böyük diqqət Milli Məclisin parlamentlərarası daha bir uğurlu dostluğunun təməlinin möhkəmləndirildiyini göstərdi.

SƏFA MİRZƏYEV:

“PARLAMENT APARATININ PEŞƏKARLIĞI XEYLİ YÜKSƏLİB”

23 iyun dövlət qulluqçularının peşə bayramıdır. Milli Məclisin Aparat rəhbəri Səfa Mirzəyevə Azərbaycanda dövlət qulluğu sisteminin formalaşması və inkişafı, dövlət qulluğunun xüsusiyyətləri, bu məsuliyyətli peşənin çətinlikləri ilə bağlı bir neçə sualla müraciət etdik.

- Səfa müəllim, sözsüz ki, dövlət qulluğunun öz çətinlikləri, öz xüsusiyyətləri var. Bu barədə nə deyərdiniz?

- Dövlət qulluğunda işləyən insanlar hər şeydən əvvəl öz ixtisasları üzrə peşəkar mütəxəssis olmalıdırlar. Bundan əlavə onlar öz ixtisaslarına aid olmayan digər işləri də yerinə yetirməyi bacarmalıdırlar. Eyni zamanda dövlət qulluqçusunun üzərinə bir çox məsuliyyətlər düşür. Bütün bunların öhdəsindən gəlmək üçün təkcə peşəkar olmaq azdır: gərək siyasətdən, dövlət qulluğu etikasından, dövlət orqanları arasındakı münasibətlərdən, cəmiyyətdə və dünyada baş verənlərdən kifayət qədər xəbərdar olasan.

Dövlət qulluğunun xüsusiyyətlərindən biri də ondan ibarətdir ki, digər işçilərdən fərqli olaraq dövlət qulluqçularına əvvəllər mövcud olmayan yeni tələblər irəli sürülür. Bu yeni tələblər dövlət qulluqçularına qarşı irəli sürülən etik davranış normalarıdır, xüsusən vətəndaşların problemlərinə qayğı ilə yanaşmaqdır. İnsanlarla nəvazişlə davranmaq əhali ilə birbaşa ünsiyyətdə olan dövlət qulluqçularına daha çox aiddir.

Bundan başqa yazılmamış, belə demək mümkünsə, qeyri-rəsmi tələblər də mövcuddur. Məsələn, mən dövlət qulluğuna təzə gələndə yaşlı yoldaşlar mənə dedilər ki, dövlət qulluqçusu dəbdən gərək bir addım

geriyə qalsın. Yəni geyimi ilə, saç düzümü ilə qeyri-adi görünməməsi məsləhətdir.

Bir də cəmiyyətimizdə belə bir fikir dolaşır ki, guya məmurlar özləri üçün çalışır, maddi cəhətdən yüksəkdə dayanırlar. Mənim 20 ilə yaxın dövlət qulluğu təcrübəm onu göstərir ki, məmurların 99%-i belə hallardan uzaq olan insanlardır. Onlar səhərdən axşama kimi çalışıb qarşılarına qoyulan tapşırıqları yerinə yetirirlər, maddi cəhətdən başqa insanlardan fərqlənmirlər. Bu baxımdan hesab edirəm ki, ictimaiyyətdə formalaşan bu fikir həqiqətə uyğun deyil. Əgər bir-iki nəfər belə adam varsa, onlara görə bütün dövlət qulluqçularına qara yax-

maq olmaz. Ona görə də dövlət qulluğuna gəlmək istəyən hər kəs bilməlidir ki, biz peşəkarlıqla yanaşı, vətəninə sevin və həyatını dövlət qulluğuna, dövlətimizin inkişafına, möhkəmlənməsinə həsr etməyə hazır olan insanları gözləyirik.

- Azərbaycanda müasir dövlət qulluğu sisteminin formalaşmasının və inkişafının canlı şahidisiniz. Bu sistem nəyə əsaslanır və demokratik, hüquqi, dünyəvi dövlət quruculuğu prosesində dövlət qulluğunun rolunu necə qiymətləndirərdiniz?

- Hal-hazırda dövlət qulluğunda işləyən insanların əksəriyyəti sovet sistemindən çıxıb. Sovet sistemində dövlət qulluğu ayrıca bir fəaliyyət növü kimi tanınmırdı. Amma bəşər tarixi, sivil ölkələrin tarixi onu göstərir ki, hər bir dövlətin sütunu onun aparatıdır, dövlət

mexanizmidir. Dövlət Aparatı olmasa, heç bir dövlət qarşısına qoyduğu vəzifələri yerinə yetirə bilməz. Ona görə də bu sahədə fəaliyyətimiz Dövlət Aparatımızın, dövlət qulluqçularımızın səviyyəsinin müasir dünyada formalaşmış ən yüksək standartlara çatdırılmasına yönəldilmişdir. Əlbəttə, bu sahədə görülməli işlər hələ var, ancaq görülən işlər də çoxdur. Belə ki, “Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanunu qəbul edilib. Biz dövlət qulluqçularının təsnifatını apardıq. Onların ixtisas dərəcələrini müəyyənləşdirdik, təminat məsələlərini həll etdik, sosial müdafiəsini möhkəmləndirdik. Bütün bunlar çox vacibdir. Çünki biz dövlət qulluqçularının üzərinə müəyyən tələblər qoyuruqsa, bir dövlət olaraq, hakimiyyət olaraq onların qayğısına da qalma-

lıyıq. Dövlət Aparatının inkişafında bu istiqamət Ulu öndər Heydər Əliyevin vaxtından götürülmüşdür və son illər həmin dəsti-xətt Prezident İlham Əliyev tərəfindən çox uğurla davam etdirilir.

Bizim gördüyümüz işlərin əsas nəticəsi ondan ibarətdir ki, bütün Dövlət Aparatında, fərq etmir, qanunvericilik orqanıdır, məhkəmə və ya icra orqanıdır, müəyyən bir unifikasiya apardıq. Dövlət qulluqçuları indi bir dövlət orqanından başqa orqana keçəndə əvvəllər mövcud olan xüsusi prosedurlara ehtiyac qalmır. Onlar hamısı eyni səviyyədə dövlət qulluqçularıdır, eyni ixtisas dərəcələrinə malikdirlər. Düzdür, burada bəzi cəhətlər var. Belə ki, müəyyən sahələrin özünəməxsusluğu nəzərə alınaraq istisnalar mövcuddur. Məsələn, hərbi qulluqçuların, Daxili İşlər Nazirliyi, Prokuror-

luq, Milli Təhlükəsizlik və bir sıra başqa dövlət orqanlarında çalışanların fəaliyyəti xüsusi nizamnamələrlə tənzimlənir.

Bu illərdə bir nailiyyətimiz də ondan ibarətdir ki, biz siyasiləri dövlət qulluqçularından ayıra bildik. Təbii ki, dövlət qulluqçularından tələb etdiklərimizi siyasilərdən tələb edə bilmərik. Götürək Milli Məclisin deputatlarını. Əslində onlar da dövlətə və millətə qulluq edirlər. Lakin onları dövlət qulluqçusu kateqoriyasına şamil etmək olmaz. Çünki deputatlar siyasi qüvvələrin və partiyala-

maq Prezidentin səlahiyyətlərini məhdudlaşdırırlar.

İndi bütün bunlar hamıya aydın və asan görünür. Ancaq bu məsələlərin bünövrəsini qoyanda çox vaxt müqavimətlə rastlaşırdıq. Məsələn, bizə sual verirdilər ki, niyə nazirin işçisi ixtisas dərəcəsi ala bilər, amma nazirin özü dövlət qulluqçusu sayılmır? Sonralar hamı başa düşdü ki, bu işin başqa yolu yoxdur. Lakin hələ görüləsi işlər çoxdur və buna baxmayaraq, mən düşünürəm ki, görülən işlər də kifayət qədərdir. Sözsüz ki, bu bizim dövlətin

gərək tam tətbiq edək. Bu orqanlarda vakant yerlər yarananda elanlar verilir və istənilən şəxs müəyyən sınaqlardan keçəndən sonra dövlət qulluğuna qəbul olunur. Fikrimcə, bunu tədricən bütün dövlət orqanlarında tətbiq etmək lazımdır. Bu üsulun çatışmayan cəhətləri də var. Ola bilsin ki, bir şəxs bütün sınaqlardan çıxsın, amma normal ünsiyyət qura bilməsin. Bu cür hallardan bizi indiki sistem də qorumur. Gələndə görürsən ki, nəzakətlidir, bəli xeyirlə danışır, amma üç aydan sonra tamam başqa hərəkətlər edir. Tapşırıqları normal yerinə yetirmir, yaxud iş yoldaşları ilə ünsiyyət yarada bilmir. Bu yöndə əsas inkişaf istiqamətimiz dövlət qulluğuna geniş xalq kütlələrini cəlb etməkdən ibarət olmalıdır. Hesab edirəm ki, bu işlərə geniş xalq kütlələrinin cəlb olunması həm dövlət qulluqçusunun əhali ilə münasibətlərinə, həm də ümumilikdə bizim işə yeni nəfəs gətirərdi.

- Müstəqilliyimiz bərpa olunandan sonra parlamenti-mizin inkişafı sizin gözləriniz qarşısında baş verib. Müasir Azərbaycan parlamentarizminin inkişafını necə xarakterizə edərdiniz?

- Bu illər ərzində parlamentin peşəkarlığı xeyli yüksəlib. Keçmişdə olan deputatlar da hərə öz sahəsində kifayət qədər peşəkar idilər, öz işlərinin öhdəsindən gələ bildilər. Bil-diyimiz kimi, deputatlar siyasətdən gəlirlər, çox vaxt onlar bir qədər populist təkliflər edirlər. Bunu mən normal qəbul edirəm. Belə olmasa, bəlkə də inkişaf olmaz. Lakin onları bir-başə həyata keçirmək mümkün deyil. Ancaq hər şey imkanla ölçülür. Cəmiyyətin tətbiq olunan yeniliklərə hazır olması da əsas şərtidir. O cümlədən, bu yeniliyin həyata keçirilmə mexanizmi olmalıdır. Bu

Dövlət qulluğunun xüsusiyyətlərindən biri də ondan ibarətdir ki, digər işçilərdən fərqli olaraq dövlət qulluqçularına əvvəllər mövcud olmayan yeni tələblər irəli sürülür. Bu yeni tələblər dövlət qulluqçularına qarşı irəli sürülən etik davranış normalarıdır, xüsusən vətəndaşların problemlərinə qayğı ilə yanaşmaqdır. İnsanlarla nəvazişlə davranmaq əhali ilə birbaşə ünsiyyət-də olan dövlət qulluqçularına daha çox aiddir.

rın mübarizəsi nəticəsində seçirlər. Onların müxtəlif platformaları ola bilər, dövlətin inkişafına, onun siyasətinə müxtəlif baxışları ola bilər. Dövlət qulluqçusundan tələb ediləni millət vəkili-dən tələb etmək olmaz. Ona görə ki, o xalq tərəfindən seçilən bir nümayəndədir.

Nazirlər də dövlət qulluqçuları hesab edilmirlər. Çünki Prezident seçiləndən sonra nazirləri özü təyin edir. Onlara dövlət qulluqçusu kimi yanaş-

gələcək inkişafı üçün yaxşı bazadır.

- Həyata keçirilən dövlət qulluğu siyasətində tətbiq olunan yeniliklərdən danışdınız. Bəs bu istiqamətdə gələcəkdə hansı işlərin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur?

- Bununla bağlı qısaca onu deyə bilərəm ki, gələcəkdə də biz müəyyən təkmilləşdirmə işinin aparılmasını nəzərdə tuturuq. İlk növbədə bir neçə dövlət orqanında tətbiq olunan transparent, yəni aşkar sistemi

baxımdan son illər bizim qəbul etdiyimiz sənədlər peşəkarlıq səviyyəsinə görə seçilir. Mən peşəkarlığı bu baxımdan xüsusi qeyd edirəm.

Digər tərəfdən bilirsiniz ki, 2002-ci ildə keçirilən referendumdan sonra parlamentə deputatlar majoritar sistemlə seçilir. Bu da deputatlarla seçicilər arasında olan əlaqələri daha da genişləndirir. Mən müşahidə edirəm ki, deputatların yerlərdə seçicilərlə görüşləri artır. Özü də bu görüş nəminə görüş deyil. Mən bilirəm ki, bizim deputatlar yerlərdə nə qədər iş görürlər, nə qədər konkret insanlara kömək edirlər, icra hakimiyyətlərinə, yerli özünüidarəetmə orqanlarına kömək edirlər. Demək olar ki, deputatların əksəriyyəti bu işdə çox fəaldır. Bu çox sevindirici haldır. Çünki parlamentin qanunvericilikdən başqa digər funksiyası da nümayəndəlik funksiyasıdır. Yəni parlament həm də xalqı təmsil edir və xalqın dərdi, problemi elə parlamentin deputatlarının problemi olmalıdır. Bu baxımdan fikirləşirəm ki, xalqla deputatlar arasında olan əlaqələr gələcəkdə də inkişaf edəcək.

Eyni zamanda, parlamentin nəzarət funksiyasının həyata keçirilməsinin daha da inkişaf etdiyini qeyd edərdim. Hökumətin hesabatları daha peşəkar səviyyədə müzakirə olunur. Son illər hökumət tərəfindən yeni təcrübə həyata keçirilir. Belə ki, hesabat zamanı səslənən tənqidlərlə bağlı görülən tədbirlər növbəti hesabat zamanı xüsusi bir bölmədə göstərilir. İndi hamı başa düşür ki, mitinq əhval-ruhiyyəsi ilə ciddi işlər görmək mümkün deyil.

- Səfa müəllim, siz tez-tez fəaliyyətinizlə bağlı xarici ölkələrin parlamentlərində olursunuz. Onların iş prinsipləri ilə yaxından tanış olursunuz.

Həmin parlamentlərlə müqayisədə Azərbaycan parlamentini nə ilə fərqlənir və bu baxımdan Milli Məclisdə nəyi görmək istəyerdiniz?

- Əlbəttə, mən hesab edirəm ki, təcrübə mübadiləsi işin yaxşılaşdırılması üçün vacib amillərdən biridir. Yüz illərlə mövcud olan parlamentlərin elə təcrübəsi var ki, onları öyrəniib götürmək lazımdır. Parlamentə gələndə mənim 40 yaşı var idi. Nisbətən cavan idim və maksimalist baxışlarım var idi. Düşünürdüm ki, bütün yaxşı təcrübələri qısa zamanda bura gətirmək lazımdır. Lakin indi görürəm ki, əgər o dəyişikliyin zamanı gəlməyibsə, dövlət, cəmiyyət buna hazır deyilsə, onda bu xeyirdən daha çox zərər verə bilər. Bəzi hallarda bir addım gec atmaq daha fay-

dalıdır, nəinki iki addım qabağa qaçmaq. Bu baxımdan tədricən bizə münasib olan, bizim artıq hazır olduğumuz dəyişiklikləri Milli Məclisə gətiririk. Elə şeylər var ki, o, bizdən asılı deyil, siyasi sistemlərin fərqi ilə bağlıdır. Bir misal gətirirəm. İngiltərə parlamenti bilirsiniz ki, dünyanın ən qədim parlamentlərindən biridir. Oranın parlament aparatında "A qrupu" deyilən bir qrup var. Qrup dörd hüquqşünasdan ibarətdir, müqavilə ilə müəyyən müddətə təyin olunurlar və heç kimə təbə deyillər. Təklif olunan qanun layihəsi ilk olaraq bu hüquqşünaslar ekspertizasından keçməlidir. "A qrupu" rəy verəndən sonra bu sənəd parlamentə təqdim olunur. Özü də onlardan dördü də bir yerdə bu sənədə imza atmalıdır. Əks təqdirdə

qanun layihəsi rədd edilir. Maraqlıdır ki, bu qrup parlamentin strukturunda göstərilməyib. Onların fəaliyyəti qeyri-rəsmidir. Mən neçə illərdir ingilis hüququnu öyrənirəm, lakin bu məsələni biləndə çox təəccüb etdim. Bu ənənədir və heç kim də bu ənənəni pozmur. Mənim fikrimcə, gözəl təcrübədir. Azərbaycanda mən bu ekspertizanı üç sahədə təyin edərdim. Birincisi, hüquqi ekspertizadır, yəni sənəd hüquqa zidd olmamalıdır. Konstitusiyaya uyğunluğu olmalıdır, hüquqi cəhətdən təmiz olmalıdır, yəni orada işlənən terminlər hüquqi cəhətdən aydın olmalıdır. İkinci, büdcə ekspertizasıdır. Bəzən bəzi qanunlarımızın qəbulu ləngiyir. Bizim deputatlar çox gözəl təkliflər verirlər və sual olunur ki, onların qəbul olunması niyə ləngiyir? Bəlli olur ki, bunu həyata keçirmək üçün gələn ilin büdcəsində kifayət qədər maliyyə vəsaiti

ayrılmayıb. Nəhayət, Azərbaycan üçün vacib olan dil ekspertizasıdır. Dil ekspertizası ona görə vacibdir ki, bizim dildə müxtəlif alınma sözlər var. Bəzən bu sözləri işlədən heç özü də bilmir ki, mənası nədir. Çox vaxt ikili məna daşıyan sözlər qanunlarda işlədilir. Adi söhbətdə bir söz deyirsən, sonra da dediyini izah edirsən ki, mən belə demək istəyirdim. Ancaq qanun bir dəfə yazılır, bütün məsələlər də onlara istinadən həll edilir. Ona görə də qanunlarda çox vaxt xırdaçılığa yol verərək işlədilən sözlərin izahı verilir. Bu baxımdan dil ekspertizası çox vacibdir.

- Bir çox parlamentlərdə aparıcı komitələrin tərkibi ya genişləndirilmiş, ya da bir neçə alt komitəyə bölünmüşdür. Milli Məclisin komitələri bir prinsip əsasında təşkil edilmişdir. Sizcə, bu qəbildən struktur dəyişikliyinə ehtiyac varmı? Və Konstitusiyaya

edilən dəyişikliklərə əsasən Milli Məclisin strukturunda hansı yenilikləri gözləmək olar?

- İlk növbədə bu parlamentin həcmindən asılıdır. O parlamentlərdə ki, 400, 500 deputat var, onlarda komitələrin sayı da çox olur. Milli Məclisin 125 deputatı isə maksimum 15, minimum 5 nəfər olmaqla komitələrdə təmsil olunublar.

Ölkəmiz inkişaf edir, siyasi əlaqələrimiz genişlənir, qanunlarımız Avropa qanunlarına uyğunlaşdırılır. Bu məsələ ilə bağlı gələcəkdə ola bilsin ki, müvafiq komitə, yaxud da alt komitə yaradılsın. Məndən olsa, misal üçün qadın və uşaqların problemləri ilə əlaqədar ayrıca bir komitə yaradardım. Çünki bu problemlər digər sosial problemlərdən öz spesifikasiyaya görə fərqlənir. Yəni bu istiqamətdə həyatın tələbatından asılı olaraq, müəyyən dəyişikliklər edilə bilər. Eyni

zamanda müəyyən problemlərin həlli üçün müvəqqəti komissiyalar yaradıla bilər. Biz belə problemləri hazırda işçi qrupları vasitəsilə həll edirik.

- İKT-nin Milli Məclisdə tətbiqi uğurla həyata keçirilir. Gələcəkdə hansı layihələrin tətbiqi nəzərdə tutulur?

- Dövlət proqramı çərçivəsində elektron hökumət proqramı hazırlanır. Elektron hökumət layihəsində Milli Məclis elektron parlament formasında iştirak edir. Bunun üçün hazırlıq işləri görülür. Bilirsiniz ki, son illər, xüsusilə Oqtay müəllim Milli Məclisə Sədr seçildikdən sonra burada xeyli yeniliklər baş vermişdir, təmirilər aparılıb, yeni bina tikilir. Bu il biz istəyirik ki, onu istifadəyə verək. Bütün bunlar çərçivəsində İKT-nin parlamentdə tətbiqinə də geniş yer ayrılır. Milli Məclisin plenar iclas zalında elektron səsvermə, kompüterlərlə təminat məsələsi həll olunub. Bir şeyi qeyd etmək istəyirəm ki, Azərbaycanda ilk daxili qapalı "net sistemi" (informasiya şəbəkəsi) Milli Məclisdə yaradılmışdır. İndi bu daha da inkişaf edib.

- Bu günün zirvəsindən baxanda qarşıma qoyduğunuz məqsədlərdən hamısına nail olmusunuzmu?

- Cavanlıqda adama elə gəlirdi ki, hansısa bir zirvə var və ona çatandan sonra daha qalxmağa zirvə qalmır. Amma yaşa dolduqca görürsən ki, həyat elə qurulub ki, bu belə deyil. Allahın işidir ki, əgər hansısa zirvəyə çatıb rahatlıqsan, onda həyatın mənası da itər. Əlbəttə ki, hər dövrün öz zirvələri var. Maraqlısı odur ki, adam ona çatanda nə daxilən, nə zahirən gözlənilən məmnunluğu hiss etmir. Mənə rəhmətlik atam deyirdi ki, əsas istəkdir, nail olmaq adama heç nə vermir. Doğrudan da, zirvəyə çatanda

sonra o, adıləşir, adama elə gəlir ki, bu elə belə də olmalıdır.

Həyatımın çox hissəsi sovet dövrünə düşsə də, mən xoşbəxtəm ki, artıq 20 ilə yaxındır ki, müstəqil Azərbaycanda yaşayıram və onun inkişafı üçün əlimdən gələni edirəm. Bu, mənim üçün vaxtı ilə heç təəvvür olunmaz bir şey idi. Sovet hökumətinin möhkəmliyinə inamı

işlər də var. Elə işlər var ki, hələlik onlara nail olmamışam. Vaxt baxımından, imkan baxımından onları həyata keçirmək istərdim. Özümdən çox razı olmasam da, eyni zamanda həyatımı mənalı sanıram. Hesab edirəm ki, həyatım hədəfə getməyib. Nəyəsə nail olmuşam.

- Milli Məclisin Aparat rəhbəri kimi parlamentə qəbul edilən dövlət qulluqçu-

Parlamentin qanunvericilikdən başqa digər funksiyası da nümayəndəlik funksiyasıdır. Yəni parlament həm də xalqı təmsil edir və xalqın dərdi, problemi elə parlamentin deputatlarının problemi olmalıdır. Bu baxımdan fikirləşirəm ki, xalqla deputatlar arasında olan əlaqələr gələcəkdə də inkişaf edəcək.

mız böyük idi. Ona görə də düşünürdük ki, Azərbaycanın müstəqilliyini bizim nəvələrimiz görsə, böyük işdir. Amma həyat elə gətirdi ki, bunu biz özümüz gördük. Eyni zamanda həyatda mənə böyük xoşbəxtlik nəsib olmuşdur: Heydər Əliyev kimi nəhəng, dahi bir insanın rəhbərliyi altında işləmək, onun tapşırıqlarını yerinə yetirmək.

Sizin sualınıza cavab olaraq desəm ki, nəyi istəmişəmsə, hamısına nail olmuşam, düz olmazdı.

Həyatda çoxlu səhvlər etmişəm, düzgün olmayan addımlar atmışam. Amma bütövlükdə götürdüyümdə buna da şükür. İş sahəsində mənə elə gəlir ki, müəyyən nailiyyət əldə etmişəm.

Həyatda görə bilmədiyim

larından andiçməni qəbul edirsiniz. Onlara gələcək fəaliyyətlərində nələri məsləhət görürsünüz, ümumiyyətlə, dövlət qulluqçularına və bu peşəni seçən gənclərimizə nə tövsiyə edərdiniz?

- İlk növbədə andlarına sadıq olsunlar. Bu andı formal bir şey kimi qəbul etməsinlər. Müstəqil Azərbaycanda dövlət qulluqçusu andını pozanı nə Allah, nə də millət bağışlamaz. Mənim həyat prinsipim həmişə belə olub ki, sən öz işini gör, tale sənə hər şeyi yetirəcək. Bu baxımdan bir insan kimi, bir böyük yoldaş kimi dövlət qulluğunu seçən gənclərə əsas tövsiyəm ondan ibarətdir ki, hər kəs öz işini ləyaqətlə, sadıqlıqla yerinə yetirsin. Həyat özü saf-çürük edib onun layiqli yerini müəyyən edəcək.

Qarşılıqlı səfərlər Azərbaycan həqiqətlərinin dünyaya çatdırılmasında əhəmiyyətlidir

Azərbaycan-Almaniya dostluğu dərin tarixi köklərə malikdir. Bu münasibətlər parlamentlərarası əlaqələrdə də öz əksini tapıb. Artıq neçə illərdir ki, Milli Məclisin Azərbaycan-Almaniya parlamentlərarası əlaqələr üzrə işçi qrupu qanunvericilik sahəsində əməkdaşlıq edir. Qarşılıqlı səfərlər bu dostluğun möhkəmlənməsinə, Azərbaycan reallıqlarının Almaniya ictimaiyyətinə çatdırılmasına xidmət edən əsas amillərdən biridir. Belə bir missiyanı həyata keçirən Azərbaycan-Almaniya parlamentlərarası əlaqələr üzrə işçi qrupunun üzvləri Almaniya-Cənubi Qafqaz dostluq qrupu sədrinin dəvəti ilə martın 23-dən 28-dək bu ölkədə səfərdə olublar.

Milli Məclisin deputatları Fəttah Heydərov, Rövşən Rzayev, Əhməd Vəliyev, Nizami İsgəndərov, Çingiz Əsədullayev, Fuad Muradov və Fazil Mustafayev Bundestaqda, Almaniya parlament cəmiyyətində, Sənaye və Ticarət Palatası Birliyində, ölkəmizin Almaniyaadakı səfirliyində və bir sıra fondlarda, tədqiqat institutlarında görüşlər keçiriblər. Nümayəndə heyətinin üzvü, parlamentin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu məsələləri komitəsinin sədr müavini Rövşən Rzayev jurnalımıza müsahibəsində qeyd etdi ki, müasir dövrdə dövlətlərarası əmək-

daşlıq olduqca vacibdir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev öz çıxışında parlamentlərarası dostluq qruplarının qarşılıqlı səfərlərinin intensivləşdirilməsini tövsiyə etmişdir. Almaniya parlament respublikası olduğu üçün biz bu və digər məsələlərlə bağlı fikirlərimizi yalnız qarşılıqlı səfərlər, görüşlər vasitəsilə bildiririk, - deyən millət vəkili səfər çərçivəsində almaniyalı həmkarları ilə görüşlərində, eləcə də orada keçirilən digər görüşlərdə bir daha Qarabağ məsələsinə toxunulduğunu nəzərə çatdırdı: “Biz bu məsələdə Azərbaycan dövlətinin və dövlət başçısının bir-

mənalı, qətiyyətli mövqeyini ortaya qoyduq. Bir məqamı da qeyd etmək istəyirəm ki, təcavüzkar dövlətin parlamentinin nümayəndələri də Almaniya da olur və alman ictimaiyyətini səhv yöndə məlumatlandırırlar. Biz də təbii ki, bu cür səfərlərdən, görüşlərdən istifadə edərək erməni yalanlarını, eləcə də Azərbaycan həqiqətlərini almanların, almaniyalı həmkarlarımızın diqqətinə çatdırmağa çalışırıq”.

Potsdam şəhərinin Brandenburg vilayətində Bundestaqın deputatları ilə görüşü xatırladan nümayəndə heyətinin üzvü bildirdi ki, belə görüşlər zamanı avropalıların bizim Dağlıq Qarabağ münaqişəsində haqlı mövqedə olduğumuza inamları daha da artır və Qarabağ haqqında daha çox məlumatlanmaq istəyirlər.

Bundestaqın deputatları ilə Xarici İşlər Nazirliyində, eləcə də bir çox fondlarda keçirilən görüşlərdən danışan Rövşən Rzayev bildirdi ki, onlar bizə xalqların öz müqəddəratını həll etmək hüququndan söhbət açdılar. Biz onlara izah etdik ki, SSRİ dağıldandan sonra bütün xalqlar öz dövlətləri çərçivəsində müqəddəratlarını həll etdilər. O cümlədən erməni xalqı da öz müqəddəratını təyin

edərək müstəqil oldu. Azərbaycanlılarla birlikdə ermənilərin də yaşadığı və tarixən Azərbaycan ərazisi olan Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayəti isə Azərbaycanın tərkibində idi. Azərbaycan ərazisində yaşayan etnik qrupların respublikanın ərazi bütövlüyü çərçivəsində bütün hüquqları dövlət tərəfindən təmin edilir. Hansısa etnik qrupun öz müqəddəratını təyin etmək tələbi ilə çıxış edərək Azərbaycan ərazisinə xələl gətirməsi mümkünsüzdür. Beynəlxalq hüquqda ərazi bütövlüyü prinsipi də var və bu hüquqa hörmətlə yanaşmaq lazımdır.

Müsaibimiz bildirdi ki, Almaniyada “Artsaxın dostları” adlı qrup yaradılsa da, qeydə alınmayıb. Amma bu qrup ölkəmiz haqqında yalan məlumatlar yaymaqla məşğuldur.

Rövşən müəllim bu kimi böhtan kampaniyalarının qarşısının alınmasında, eləcə də Azərbaycan həqiqətlərinin yerli ictimaiyyətə çatdırılmasında ölkəmizin Almaniyadakı səfirliyinin rolunu xüsusi vurğuladı. Millət vəkili ədalətin bərqərar olmasında Almaniyanın bizə yetərinə kömək edəcəyinə ümid etdiyini bildirdi.

Almanlar millət vəkillərimizə Azərbaycanın iqtisadi inkişafına dair çoxsaylı suallar da ünvanladılar. Onların ölkəmizə böyük maraq göstərdiyini deyən R.Rzayev bunun Azərbaycanın iqtisadi cəhətdən sadıq partnyor olmasından irəli gəldiyini söylədi.

Ölkəmizin enerji sektoru da Almaniya üçün cəlbedicidir. Azərbaycan Avroatlantik məkana integrasiya edir və almanlar bizimlə iqtisadi əlaqələr yaratmaqla yanaşı, bu sahədə bizə yardım etmək istəyirlər. 2008-ci ilin avqust hadisələrindən sonra Avropa sərhədlərinə yaxın olan bütün münafişələrin həllində ciddi adamlar atmaq

niyyətindədirlər.

Almaniya ilə Azərbaycanın tarixi köklərindən söz açan nümayəndə heyətinin üzvü Rövşən Rzayev Göygöldə məskunlaşan alman koloniyalarından danışdı: “Göygöldə 1819-cu ildə alman kolonistləri tərəfindən böyük bir şəhər salınıb. Bu barədə biz alman alimləri ilə geniş araşdırmalar aparmışıq. Bu araşdırmaları qarşı tərəf də böyük maraqla qarşılayır. Məsələn, bu yaxınlarda vaxtı ilə kök salmış almanların nəticələri Göygölə səfər etdilər. Bu tədbirlərdə Almaniya nümayəndələrindən başqa bir neçə ölkənin səfirləri də iştirak etdilər”.

Azərbaycan-Almaniya parlamentlərarası əlaqələr üzrə işçi qrupunun üzvü Rövşən Rzayev sonda bildirdi ki, Azərbaycan bu gün Qarabağ münaqişəsinin

sülh yolu ilə həllinə nail olmağa daha yaxındır. Hazırda bütün arqumentlər və proseslər Azərbaycanın lehindədir. Əksər dövlətlər bu məsələdə Azərbaycanın mövqeyini daha üstün, daha ədalətli hesab edirlər. Eyni zamanda sevindirici məqam odur ki, həmin dövlətlər, onların rəhbərləri Azərbaycanın indiki dövlət başçısının nüfuzunu, üstünlüyünü birmənalı olaraq qəbul edirlər. Çünki Avropada, eləcə də dünyanın hər yerində Almaniyada olduğu kimi ədalət haqqında düşüncələr, ədalət axtaranlar və bu baxımdan Qarabağ məsələsinin də ədalətli həllində, ədalətli qərarın qəbulunda maraqlı olan insanlar var.

Ona görə inanıram ki, son söz və ədalətli qərar Azərbaycanın xeyrinə olacaqdır.

PER STANKİNA:

“BİZ BİR-BİRİMİZƏ ETİBAR EDİRİK”

Bu yaxınlarda Azərbaycan-Almaniya biznes forumu keçirildi. Forumda Almaniyanın ölkəmizdəki fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Per Stankina Azərbaycanı alman biznesmenləri üçün əlverişli ölkə kimi dəyərləndirdi. Bu baxımdan cənab səfirə Azərbaycanla Almaniya arasında iqtisadi tərəfdaşlığın dərinləşdirilməsi məsələləri, o cümlədən Nabukko layihəsi barədə bir neçə sualla müraciət etdik. Müsahibəyə Azərbaycan və Almaniya arasındakı əlaqələrin dərin tarixi və mədəni köklərinə toxunmaqla başladıq.

- Cənab səfir, Azərbaycan və Almaniya arasında əlaqələr dərin tarixi və mədəni köklərə malikdir. Hələ XIX əsrin ortalarından Azərbaycan ərazisində alman mühacirlərinin koloniyaları mövcud olub. Bu amil ölkələrimiz arasında dostluğun möhkəmləndirilməsinə necə təsir göstərir?

- Çox sevindirici haldır ki, siz Azərbaycandakı almanlar barədə söhbət açırsınız. Həqiqətən, almanların Azərbaycanda çox zəngin irsi mövcuddur. Bu irs ölkələrimiz arasındakı əlaqələrdə bu gün də vacib rol oynayır. Xüsusən də hər iki parlament arasında mövcud olan əlaqələrdə. Bugünkü Göygöl bölgəsini, yəni keçmişdə almanlar məskunlaşmış Hele-

nendorfu təmsil edən deputat Rövşən Rzayev Almaniya Bundestağı və onun deputatları ilə sıx əlaqə yaratmışdır. Ümumiyyətlə, Azərbaycanda almanların xatirəsi məmnuniyyətlə yad edilir. Hər bir siyasi danışıqlarda bu mövzuya toxunulur.

- Ölkələrimiz arasında mədəni əlaqələrin möhkəmləndirilməsində səfirlik hansı layihələri həyata keçirməyi planlaşdırır?

- Səfirlik son illər mədəniyyət sahəsində işini olduqca gücləndirmişdir. 2008-ci ildə Almaniya müvəffəqiyyətlə keçirilən Azərbaycan mədəniyyəti ili bizim burada Almaniyanın yaşam tərzini təqdim etmək zərurətini yaratdı. 2009-cu ildən səfirlik Azərbaycanda “Almaniya ilə tanışlıq” devizi

adı altında alman mədəniyyəti həftəliyi həyata keçirir. Biz tədbirlərimizi iki dildə əks etdirən gözəl bir proqram tərtib etmişik. Bu il Azərbaycanın 6 şəhərində 50-dən çox tədbir keçiriləcək.

- 1999-cu ildə Ulu öndərimiz Heydər Əliyev 1947-ci ildə Azərbaycana gətirilmiş Bremen qalereyası rəsmlərini Almaniya qaytardı. Bu cür alicənab hərəkətlər ölkələr arasında dostluq və inamın möhkəmlənməsinə böyük təsir göstərir. Bu qəbildən Almaniya tərəfindən nəyə ümid etmək olar?

- Mərhum Prezident Heydər Əliyev Bremen qalereyasına məxsus olan sənəd əsərlərini geri qaytarmışdır. Buna görə biz ona dərin minnətdarıq. Bu

gün də bu amil ikitərəfli münasibətlərimizin vacib təməl daşını təşkil edir. Biz bir-birimizə etibar edirik və hər iki xalq öz mədəni irslərinin vacibliyini dərk edir.

- Bu yaxınlarda Azərbaycan-Almaniya biznes forumu keçirildi. Forumda siz Azərbaycanı alman biznesmenləri üçün əlverişli ölkə kimi dəyərləndirdiniz. Əlverişli ölkə deyəndə nələri nəzərdə tutursunuz?

- Bakıdakı alman səfirliyi alman sahibkarlarının diqqətini Azərbaycan iş adamlarının təklif etdiyi geniş imkanlara yönəltməyi öz vəzifəsi bilir. Son illər Bakıya çoxlu sayda iş adamlarından ibarət nümayəndə heyətləri səfər edir. Sonuncu belə səfər bir neçə həftə bundan öncə olmuşdu. O zaman mən onlara məlumat verərkən Azərbaycanın yüksək iqtisadi inkişafına, ölkədəki yenidənqurma işlərinə işarə etmişdim. Almaniya infrastrukturunu yenidən qurulması və sənayenin modernləşdirilməsi üçün yüksək kvalifikasiyalı tərəfdaşdır. Almaniyanın maşınqayırma sənayesi və mühəndisliyi dünya üzrə yüksək nüfuza malikdir. Azərbaycan da alman məhsullarının keyfiyyətinə yaxşı bələddir.

- Azərbaycanla Almaniya arasında iqtisadi tərəfdaşlığın dərinləşdirilməsi məsələləri barədə nə deyə bilərsiniz? Nabukko layihəsi Almaniyanı nə dərəcədə maraqlandırır?

- Hər iki hökumət ölkələrimiz arasında iqtisadi əməkdaşlığın yüksəlməsi uğrunda çalışır. Bu yüksələn ticarət dövrüyəsi vasitəsi ilə həyata keçirilir. Belə ki, son illər ticarət dövrüyəsi 2,5 mlrd. avroya yüksəlmişdir. Bununla yanaşı birbaşa investisiya sahəsi də var. İmkanlı Azərbaycan müəssisə-

ləri Almaniyada investisiya qoyurlar. Biz alman sahibkarlarını Azərbaycana cəlb etmək və bura sərmayə qoymaq istiqamətində iş aparırıq. Azərbaycan Almaniyanın birbaşa qonşusu olmadığından və genişlənmiş Avropa İttifaqı alman sahibkarlarına bilavasitə geniş imkanlar açdığından, bu bir qədər çətin idi. Uğurlu investisiya üçün müvafiq investisiya mühitinin olması vacibdir. İnvestisiya mühitinin yaxşılaşdırılması uğrunda bütün iştirakçı tərəflər iş görürlər.

Enerji ehtiyatlarının böyük

bir hissəsini ixrac edən Almaniya üçün Nabukko layihəsi böyük əhəmiyyət daşıyır. Biz bu layihədə maraqlı olan dövlət və şirkətlər arasında danışıqların tezliklə və uğurla başa çatmasını arzulayırıq.

- Almaniya Azərbaycanın Avropada ən əhəmiyyətli tərəfdaşlarından hesab olunur. Xüsusilə Avropaya inteqrasiya istiqamətində Almaniya Azərbaycana hansı köməyi göstərə bilər?

- Avropaya yaxınlaşmaq Azərbaycanın bəyan etdiyi siyasi məqsədidir. Almaniya bu

2009-cu ildə Azərbaycanda Almaniya həftəliyi

Almaniyanın Azərbaycandakı səfirliyinin təşəbbüsü ilə uşaq ədəbiyyatına dair kitab sərgisi

Alman Birliyi Günü münasibətilə "Hyatt Regency" mehmanxanasında tədbir

siyasi söyləri birmənalı olaraq dəstəkləyir. Biz bir çox sahələrdə səy göstərir və çalışırıq ki, Azərbaycanın hakimiyyət orqanlarına yardım göstərək. Şəxsən mən hüquqi məsləhət layihəsini bizim ən vacib layihələrdən biri hesab edirəm. Bu layihədə biz Milli Məclisə,

həmçinin Ali Məhkəməyə müasir ədliyyə idarəçiliyinin qurulması, ixtisaslaşmış hakimlərin təhsili, müasir bazar iqtisadiyyatı prinsipləri üzərində qurulmuş dövlət üçün uyğun qanunların təkmilləşdirilməsi sahəsində öz dəstəyimizi təklif edirik.

- Almaniya Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsində vasitəçilik edən ATƏT-in Minsk qrupunun fəal üzvüdür. Almaniya bu münaqişənin Azərbaycanın ərazi bütövlüyü və beynəlxalq hüquq normaları çərçivəsində həll olunmasını müdafiə edir. Bununla belə BMT Baş Məclisinin 62-ci iclasında "Azərbaycanın işğal edilmiş ərazilərində vəziyyət" qətnaməsi qəbul edilərkən Almaniya bitərəf mövqe nümayiş etdirdi. Bunu nə ilə izah edərdiniz? Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsində Almaniya nə kimi kömək gözləyə bilər?

- BMT-də təmsil olunan Avropa dövlətləri, eləcə də qurumun digər üzv dövlətlərinin çoxu səsvermə zamanı bitərəf qaldılar. Avropa Birliyi ATƏT-i münaqişənin həllinə qadir olan forum kimi görür, ona görə də Minsk qrupunun söylərinə dəstək verir. Minsk qrupuna üzv dövlətlərin həmsədr ölkələrinin bu qətnaməyə

Azərbaycan - Almaniya biznes forumu

qarşı çıxmaları da məhz bununla bağlıdır. Almaniya Azərbaycan və Ermənistan tərəflərinin əhalinin mümkün kompromislərə hazırlaması istiqamətində söylərini təqdirəlayiq hal sayır. Münaqişə tərəfləri arasında uzunmüddətli sülhə yalnız qarşılıqlı razılıq nəticəsində nail olmaq mümkündür. Bizim ölkəmiz bu məsələdə böyük həvəslə mümkün olan yardımı edəcəkdir. Lakin əsas məsuliyyət münaqişə tərəflərinin üzərindədir.

- Sizcə, ölkələrimiz arasında əlaqələrin genişləndirilməsində parlament diplomatiyası nə dərəcədə inkişaf edib və bu əlaqələrin gələcək perspektivləri nədən ibarətdir?

- Əgər siz “parlament diplomatiyası” adı altında Bundestaq və Milli Məclis üzvlərinin kontakt, danışıqlar və şəxsi görüşlərini nəzərdə tutursunuzsa, bununla kifayətlənmək olmaz. Əlbəttə, hər iki dövlətin əhalisi səviyyəsində siyasi münasibətlər mümkündür. Almaniya minlərlə azərbaycanlı, Azərbaycanda isə yüzlərlə alman yaşayır. Bunu 2008-ci ildə Almaniya keçirilən Azərbaycan ili, eləcə də mədəni əlaqələrin genişlənməsində Almaniya səfirliyinin uzun illər boyu söyləri bir daha sübut edir.

Bununla yanaşı digər səviyyələrdə də münasibətlər mövcuddur. Burada parlament və icra orqanları səviyyəsində əməkdaşlığı qeyd etmək olar. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev iki dəfə Almaniya rəsmi səfərdə olub. Nazirlərimiz qarşılıqlı səfərlər edirlər. Bundan əlavə bir çox dövlət nümayəndə heyətləri, biznesmenlər arasında görüşlər keçirilir, eyni zamanda, siyasi əməkdaşlıq da mövcuddur. Azərbaycanın da iştirakçısı olduğu Avropa qonşuluq siya-

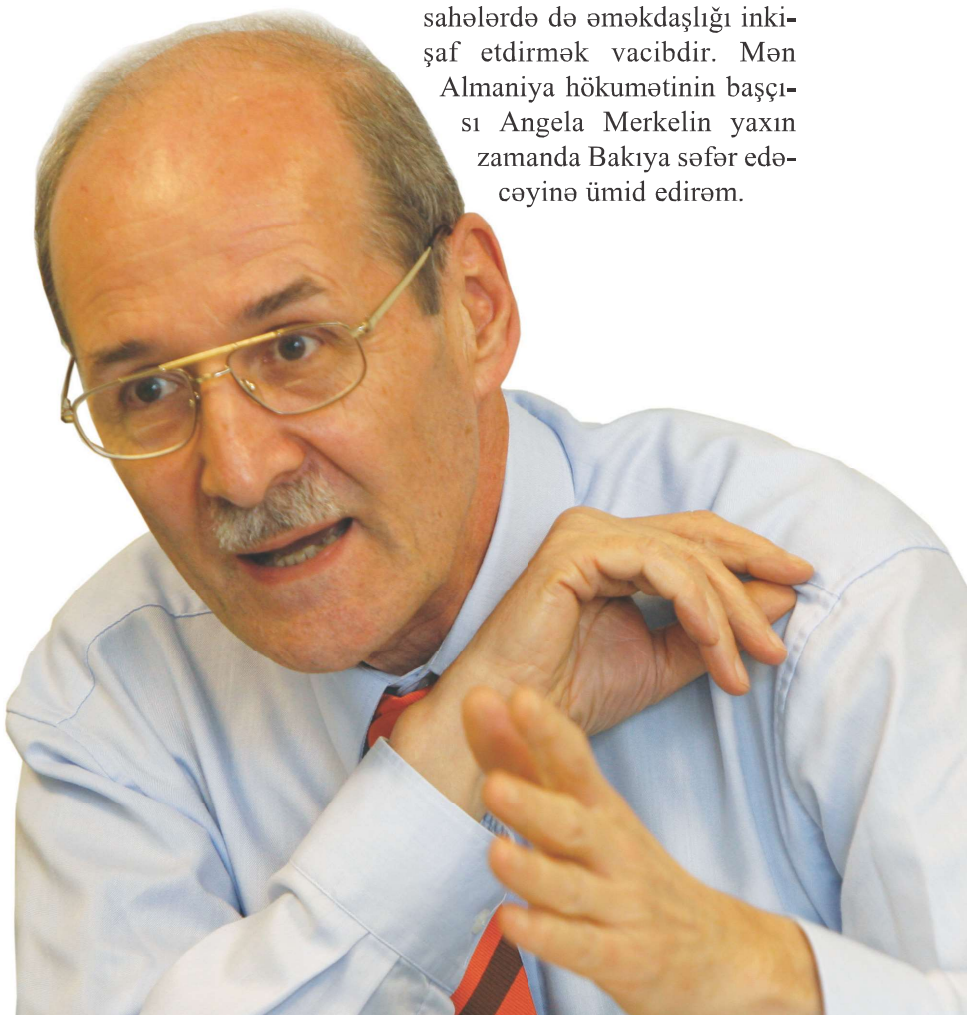
səti nəticəsində hər iki tərəfin administrasiyası TVİNNİNG proqramı çərçivəsində intensiv əməkdaşlıq edirlər. Hazırda Almaniya bu proqram üzrə enerji və ekoloji məsələlərlə bağlı hakimiyyət orqanları ilə fikir mübadiləsi aparır. Bu sahədə növbəti addım almanların rəhbərliyi ilə statistika sahəsində aparılacaq təlimatlardır.

Ən nəhayət, ədliyyə sahəsində əlaqələr də kifayət qədər sıxdır. Azərbaycan hakimləri və Ali Məhkəmənin sədri dəfələrlə Almaniya olublar. Eləcə də alman hakimləri Azərbaycanda məruzələrlə çıxış ediblər. Bir müddət əvvəl Almaniyanın Konstitusiya Məhkəməsinin sədri professor doktor Ziqfrid Bross burada olub və Almaniya Konstitusiya Məhkəməsinin 60 illiyi ilə əlaqədar, eləcə də Almaniyanın birləşməsinin 20 illiyinə həsr

olunmuş məruzə ilə yenidən Bakıda çıxış edəcəyi gözlənilir.

Milli Məclis və Bundestaq arasında münasibətlər həqiqətən də sıxdır və dostluq üzərində qurulub. Bir səfir kimi mən buna çox şadam. Belə münasibətlər parlamentlər arasında qarşılıqlı anlaşmanı asanlaşdırır və bizi irəliyə aparır. Almaniya Bundestaqında çox güclü “Cənubi Qafqaz Dostluq Qrupu” fəaliyyət göstərir. Bu qrupa deputat Ştefan Rayxe rəhbərlik edir və o, son yarım ildə artıq 3-4 dəfə Bakıda olub. Bunun qarşılığında Milli Məclisdə fəaliyyət göstərən dostluq qrupunun üzvləri də son aylarda Almaniya səfərlər ediblər.

Yekunda mən demək istədim ki, parlament diplomatiyasının çox önəmli rolu var. Bununla yanaşı ölkələrimizi yaxınlaşdırmaq üçün digər sahələrdə də əməkdaşlığı inkişaf etdirmək vacibdir. Mən Almaniya hökumətinin başçısı Angela Merkelin yaxın zamanda Bakıya səfər edəcəyinə ümid edirəm.

Nizami Xudiyev-60

**N.M.XUDİYEVİN “ŞÖHRƏT”
ORDENİ İLƏ TƏLTİF
EDİLMƏSİ HAQQINDA
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
PREZİDENTİNİN**

SƏRƏNCAMI

Azərbaycan Respublikasının ictimai-siyasi və mədəni həyatında fəal iştirakına görə Nizami Mənaif oğlu Xudiyev “Şöhrət” ordeni ilə təltif edilsin.

İlham Əliyev

*Azərbaycan Respublikasının
Prezidenti*

Bakı şəhəri, 30 mart 2009-cu il

Sizi - Milli Məclisin deputatını, tanınmış dilçi alimi və ictimai-siyasi xadimi 60 illik yubileyiniz münasibəti ilə səmimi qəlbdən təbrik edirəm.

Ölkə ictimaiyyəti Sizi Vətəninə, xalqını qəlbən sevən, hadisələrə obyektiv baxışı, fəal vətəndaşlıq mövqeyi ilə fərqlənən bir şəxs kimi tanıyır. Azərbaycan Pedaqoji Universitetində təhsil aldığınız dövrdə elmə, ictimai işlərə böyük maraq göstərmiş, müəllim və tələbə kollektivinin dərin rəğbətini qazanmışınız. Bu qocaman elm ocağını fərqlənmə diplomu ilə bitirdikdən sonra bir müddət universitetin Həmkarlar İttifaqı Komitəsinə rəhbərlik etmiş, prorektor, rektor vəzifələrində çalışmış, eyni zamanda pedaqoji fəaliyyətlə də məşğul olmusunuz. Universitetə rəhbərlik etdiyiniz dövrdə yetişdirdiyiniz yüksək ixtisaslı kadrlar bu gün ölkə həyatının müxtəlif sahələrində fəaliyyət göstərirlər. Bu illər ərzində elmi araşdırmalarınızı müvəffəqiyyətlə davam etdirmiş, filologiya elmləri doktoru alimlik dərəcəsi almış, professor elmi adına layiq görülmüşünüz. Doğma Azərbaycan dilimizin tədqiqi sahəsində müəllifi olduğunuz monoqrafiyalar, dərsliklər və elmi məqalələr mütəxəssislər tərəfindən yüksək dəyərləndirilir.

“Heydər Əliyev və Azərbaycan dili”, “Radio, televiziya və ədəbi dil”, “Xalqın tari-

xi haqqı: dilimiz, varlığımız”, “Zamanın axarı ilə”, “Uğurlu yolun layiqli davamçısı” kimi əsərlərinizi geniş oxucu auditoriyası rəğbətlə qarşılamışdır.

Zəhmətsevərliyiniz, yüksək mənəvi keyfiyyətləriniz, gərgin elmi fəaliyyətiniz diqqətdən kənar qalmamış, “Əməkdar elm xadimi” adına layiq görülmüş, dəfələrlə fəxri fərman və diplomlarla təltif olunmusunuz.

“Azərbaycan Televiziya və Radio Verilişləri” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinə rəhbərlik etdiyiniz illər ərzində yüzlərlə maraqlı veriliş işıq üzü görmüş, çoxlu mütəxəssislər yetişmiş, Sizin müəllifliyinizlə onlarla sənədli film hazırlanmışdır.

Heç də təsadüfi deyildir ki, Siz üç dəfə dalbadal parlament seçkilərində seçicilərin böyük dəstəyini qazanaraq müstəqil Azərbaycan parlamentinə deputat seçilmisiniz. Hazırda Milli Məclisin Elm və təhsil məsələləri daimi komissiyasının üzvü kimi ölkədə həyata keçirilən islahatların hüquqi bazasının təkmilləşdirilməsində yaxından iştirak edir, parlamentin beynəlxalq əlaqələrinin inkişafına öz layiqli töhfənizi verirsiniz.

Siz, eyni zamanda, Ulu öndərimiz Heydər Əliyevin adı ilə bağlı olan Yeni Azərbaycan Partiyasının ən fəal üzvlərindən biri kimi hazırda partiyanın İdarə Heyətinin üzvüsünüz.

Hörmətli Nizami müəllim.

Sizi 60 illik yubileyiniz münasibəti ilə bir daha ürəkdən təbrik edir, Sizə uzun ömür, cansağlığı, ailə səadəti və çoxşaxəli fəaliyyətinizdə yeni-yeni uğurlar arzulayıram.

Dərin hörmətlə,

Oqtay ƏSƏDOV

Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Sədri

Bakı şəhəri, 1 aprel 2009-cu il

Bütün mənalı həyatı xalqına, millətinə, peşəsinə xidmət etməkdə keçən Nizami Xudiyev böyük ziyalı, görkəmli alim, ictimai xadimdir. Hamı onu Milli Məclisin fəal üzvü kimi tanıyır. Aktual məsələlərlə əlaqədar çıxışları, təklifləri, deputat prinsipiallığı rəğbətlə qarşılanır. Nizami Xudiyevin ölkəmizin ən qüdrətli siyasi təşkilatı olan Yeni Azərbaycan Partiyasının İdarə Heyətinin üzvü kimi geniş siyasi fəaliyyətini xüsusi qeyd etmək istərdim. Heydər Əliyev ideyalarının təbliğ edilməsində, Ulu öndərin siyasi xəttinin cənab Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla həyata keçirilməsində N.Xudiyevin xüsusi töhfəsinin olduğunu vurğulamaq mənim üçün çox xoşdur.

60 yaş ömrün yetkinlik çağıdır. İnanıram ki, dostumuz Nizami müəllim özünün böyük potensialından bundan sonra da xalqımız və dövlətimiz nəminə səmərəli şəkildə istifadə edəcək. Ona möhkəm cansağlığı, uzun ömür, yeni-yeni yaradıcılıq uğurları arzulayıram.

Əli Əhmədov

Millət vəkili, YAP sədrinin müavini, icra katibi

Hörmətli Nizami müəllim.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən Azərbaycan Respublikasının ictimai-siyasi və mədəni həyatında fəal iştirakı görə “Şöhrət” ordeni ilə təltif olunmanız xəbəri məni çox sevindirdi. Bu münasibətlə sizi səmimi qəlbdən təbrik edir, sizə möhkəm cansağlığı, uzun ömür və fəaliyyətinizdə uğurlar arzulayıram.

Fürsətdən istifadə edərək iki qardaş ölkə arasındakı əməkdaşlığın inkişafına töhfələriniz üçün təşəkkür edirəm.

Hulusi Kılıç

Türkiyə Respublikasının Azərbaycandakı fövqəladə və səlahiyyətli səfiri

Hələ tələbəlik illərindən tanıdığım filologiya elmləri doktoru, professor Nizami Xudiyevin çoxşaxəli fəaliyyətində elmi yaradıcılıq aparıcı xətt təşkil etmişdir. Hansı vəzifədə çalışmasından asılı olmayaraq, o, ardıcıl olaraq elmi fəaliyyətini davam etdirir. Əməkdar elm xadimi Nizami Xudiyevin ədəbi dil tarixinə həsr olunmuş əsərlərindən çoxcildlik bir külliyyat yaratmaq mümkündür. Onun Milli Məclisdəki, Yeni Azərbaycan Partiyasının Siyasi Şurasındakı ardıcıl və səmərəli fəaliyyəti ölkəmizdə müstəqil dövlətçiliyin möhkəmlənməsinə və daha da inkişaf etdirilməsinə xidmətin bir nümunəsidir.

Həmkarım professor Nizami Xudiyevi yubiley münasibətilə təbrik edir, ona elmi, ictimai və siyasi fəaliyyətində uğurlar arzulayıram.

akademik İsa Həbibbəyli

Millət vəkili

Hörmətli

Nizami müəllim.

Sizi - görkəmli dilçi alimimizi və ictimai xadimi yüksək dövlət mükafatı ilə təltif olunmağınız münasibətilə ürəkdən təbrik edirəm. Sizin elmi yaradıcılığınız Azərbaycan filologiyasının, türkologiyasının inkişafında əhəmiyyətli rol oynamışdır. Eyni zamanda siz publisistika ustası kimi də istedadlı qələminizlə daim xalqımızın və vətənimizin mənafeyi nəminə çalışmışsınız. Siz ictimai fəaliyyətinizlə də müstəqil respublikamızın inkişafı nəminə əlinizdən gələni əsirgəməmiş, sadə və təvazökar, xeyirxah və etibarlı bir insan kimi də dərin hörmət qazanmışsınız.

Əziz dostum. Sizi bir daha ürəkdən təbrik edir, sizə cansağlığı, uzun ömür, yaradıcılıqda və ictimai fəaliyyətinizdə yeni-yeni uğurlar arzulayıram.

xalq yazıçısı Elçin

Azərbaycan Respublikası

Baş nazirinin müavini

Nizami Xudiyev Heydər Əliyev məktəbinin yetirməsidir, Ulu öndərin ən sədaqət silahdaşlarındandır. O, Milli Məclisin üç çağırışında da millət vəkili seçilib. Xalqın bu böyük etimadını doğruldan N.Xudiyev parlamentin işində daim fəal iştirak edir.

Həmkarımı “Şöhrət” ordeni ilə təltif edilməsi və 60 illik yubileyi münasibəti ilə təbrik edirəm.

Murtuz Ələsgərov

Millət vəkili

Hələ gənc yaşlarından tanıdığım gözəl insan, böyük maarifpərvər, bacarıqlı təşkilatçı, ziyalı el ağsaqqalı Mənaif Xudiyevin ailəsində doğulub tərbiyə almış Nizami Xudiyev ata ocağının müqəddəs ənənələrini ləyaqətlə davam etdirən bir oğuldur. O, həyatını elmi axtarıslara, maarifçiliyə, Ulu öndər Heydər Əliyev ideyalarına xidmətə həsr etmiş yaradıcı ziyalılarımızdandır. N.Xudiyevin elmi-pedaqoji fəaliyyəti və yaradıcılıq uğurları bir sıra yüksək mükafatlara layiq görülmüşdür. Onun ictimai-siyasi və mədəni həyatda fəaliyyətinin hörmətli Prezident İlham Əliyev tərəfindən “Şöhrət” ordeni ilə təltif edilməsi isə bu mükafatların ən alisi, ən yüksəyidir. Bu münasibətlə hörmətli həmkarımı səmimi qəlbədən təbrik edir, ona möhkəm cansağlığı, uzun ömür və gələcək fəaliyyətində uğurlar arzulayıram.

Fəttah Heydərov
Millət vəkili

Nizami Xudiyevin Azərbaycanın ədəbi dili, problemləri, inkişaf və zənginləşmə yolları və s. istiqamətlər üzrə apardığı elmi araşdırmaları filologiya elmində yeni səhifələr açmışdır. 60 illik yubileyini qeyd edən alimin yüksək vətəndaşlığı, vətənpərvərliyi, ana dilimizin yad ünsürlərdən qorunmasına, inkişafına xüsusi həssaslıqla yanaşması vətən torpağına bağlılıqdan qaynaqlanır. Pedaqoji Universitetdə prorektor, rektor, Azərbaycan Dövlət Televiziya və Radio Verilişləri Şirkətində sədr kimi yüksək vəzifələrdə müvəffəqiyyətlə çalışan Nizami Xudiyev insanlara daim çox sadə, səmimi münasibəti ilə seçilib.

Tanrı yaşadığınız həyat yolunuzu nurlu, 60 illik ömrünüzü mübarək etsin.

akademik Ziyad Səmədzadə
Milli Məclisin İqtisadi siyasət komitəsinin sədri

Hörmətli Nizami müəllim.

Siz böyük bir alim kimi Azərbaycan dilçiliyinin tarixində dəyərli yerlərdən birini tutmusunuz. Sizin “Azərbaycan ədəbi dili tarixi” fundamental kitabınız, Cənubi Azərbaycanda gedən dil proseslərinə aid silsilə yazılarınız, türkoloji qurultaylardakı dərin məzmunlu çıxışlarınız yalnız özünü də deyil, bütövlükdə Azərbaycan elminə böyük şöhrət qazandırmışdır. Siz məhsuldar alim-tədqiqatçı olaraq qalmamış, uzun illər elmi-pedaqoji sahədə ardıcıl çalışmış, universitet auditoriyalarında mühazirələr oxumuş, proqramlar, dərslilər yazmış, yüksək səviyyəli elmi kadrlar yetirmisiniz. Ümummilli lider Heydər Əliyevin siyasi məktəbinin görkəmli nümayəndələrindən biri kimi siz böyük nüfuza maliksiniz və adınız müasir Azərbaycan tarixində həmişəlik qalacaqdır. Sizi 60 illik yubileyiniz münasibətilə ürəkdən təbrik edir, elmi, ictimai və pedaqoji fəaliyyətinizdə yeni uğurlar arzulayıram.

Nizami Cəfərov
Milli Məclisin Mədəniyyət məsələləri komitəsinin sədri

Professor Nizami Xudiyev görkəmli dilçi alim, türkoloqdur. Onun Azərbaycan ədəbi dilinin tədqiqinə, tarixinə, eləcə də tərcümə və bədii əsərlərin, kütləvi informasiya vasitələrinin dilinə həsr etdiyi fundamental əsərləri geniş oxucu kütləsinə çoxdan tanışdır. Alimin İranla bağlı yazdığı bir sıra kitab və məqalələri Cənubi Azərbaycanda yaşayan soydaşlarımıza olan dərin hörmət və ehtiramın parlaq təzahürüdür.

Professor Nizami Xudiyevlə dostluğum 1992-ci ildə Ankarada keçirilən Beynəlxalq Türkoloji Qurultaydan başlayıb və bu gün də davam edir. Əziz dostumu 60 illik yubileyi və yüksək dövlət mükafatı - “Şöhrət” ordeni ilə təltif olunması münasibətilə təbrik edir, ona uzun ömür, cansağlığı arzulayıram.

Doktor Cavad Heyət

N.Xudiyev nəvələri ilə

BAKİ İSLAM MƏDƏNİYYƏTİNİN PAYTAXTIDIR

Bu il Heydər Əliyev Sarayında “Bakı - İslam mədəniyyətinin paytaxtı - 2009” Mədəniyyət ilinin təntənəli açılış mərasimi keçirildi. Qeyd edək ki, indiyədək müsəlman dünyasının 30 şəhəri İslam mədəniyyəti paytaxtları elan olunub. Artıq Bakı şəhəri də İslam mədəniyyətinin paytaxtı kimi böyük bir missiyanı üzərinə götürüb. Bu tədbirin İslam ölkələrinin bir-birinə yaxınlaşmasına, bu dövlətlər arasında əlaqələrin daha da genişlənməsinə verəcəyi töhvələr və mədəniyyətimizin bəzi aktual məsələləri ilə bağlı bir neçə sualla mədəniyyət və turizm naziri cənab Əbülfəs Qarayevə müraciət etdik.

- Bakı 2009-cu ildə “İslam mədəniyyətinin paytaxtı” elan edilib. Necə düşünürsünüz, bu seçim nə ilə bağlıdır və bununla əlaqədar hansı tədbirlər görülür?

- Azərbaycan Respublikası ilə İslam Konfransı Təşkilatı, həmçinin onun ixtisaslaşmış qurumu olan İslam Təhsil, Elm və Mədəniyyət Təşkilatı (İSESKO) arasında əməkdaşlığın inkişafı ölkəmizin xarici siyasət kursunda, eyni zamanda mədəniyyət siyasətində prioritet istiqamətlərdəndir. İslam dəyərlərinin əsas mərkəzlərindən olan Azərbaycanda dövlət tərəfindən İslam mədəniyyətinin qorunması və inkişaf etdirilməsi istiqamətində silsilə tədbirlər həyata keçirilir.

2007-ci ildə Livianın Tripoli şəhərində İslam ölkələri mədəniyyət nazirlərinin V konfransında Azərbaycanın İslam mədəniyyətinə verdiyi töhfələr nəzərə alınaraq Bakı şəhəri 2009-cu il üçün “İslam mədəniyyətinin paytaxtı” elan olunmuşdur. Bununla yanaşı

cari ildə İslam ölkələri mədəniyyət nazirlərinin VI konfransının Bakıda keçirilməsi də qərara alınmışdır.

Təsədüfi deyil ki, 2008-ci ilin 2-3 dekabr tarixində Bakıda Azərbaycan hökuməti və Avropa Şurasının birgə təşkilatçılığı ilə “Mədəniyyətlərarası dialoq: Avropa və onun qonşu regionlarında sülhün və davamlı inkişafın əsasıdır” mövzusunda Avropa və onun qonşu regionlarının mədəniyyət nazirlərinin konfransı keçirilmişdir. Konfransa Azərbaycanın təşəbbüsü ilə İSESKO-ya üzv olan 10-a yaxın dövlətin və islam təşkilatlarının dəvət edilməsi ölkəmizin qlobal dialoq prosesinə verdiyi yüksək diqqətin göstəricisidir. Bu yüksək səviyyəli tədbirdə qəbul edilən “Mədəniyyətlərarası dialoqun təşviqinə dair Bakı bəyannaməsi” ölkəmizin böyük mədəniyyət mərkəzi və mədəniyyətlərarası dialoq məkanı olduğunu bir daha təsdiqləmişdir. Avropa və qonşu regionların mədəniyyət nazirlərinin sözügedən Bakı

konfransında Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə müxtəlif sivilizasiyalar arasında dialoqun inkişafına xidmət edən “Bakı prosesi”nin əsası qoyulmuşdur. Məhz həmin prosesin davamı olaraq bu il Bakıda keçiriləcək İslam ölkələrinin mədəniyyət nazirlərinin VI konfransına Azərbaycanın təşəbbüsü ilə 10 Avropa dövlətinin dəvət edilməsi planlaşdırılır.

Ümumiyyətlə, “Bakı-İslam mədəniyyətinin paytaxtı - 2009” Mədəniyyət ili çərçivəsində yüzdən artıq milli və beynəlxalq miqyaslı tədbirlərin keçirilməsi nəzərdə tutulur. Bu tədbirlər sırasında ilin açılış və bağlanış mərasimlərini, İslam ölkələrinin mədəniyyət nazirlərinin VI konfransını, türkdilli dövlətlərin mədəniyyət nazirlərinin toplantısını, İSESKO-nun Azərbaycanda mədəniyyət həftəsini, Qırğızistan Respublikasının, Mərakeş Krallığının, İran İslam Respublikasının, İordaniyanın Azərbaycanda Mədə-

niyyət günlərini, İslam ölkələrinin folklor rəqs qruplarının festivalını, “Şərq-Qərb” Beynəlxalq Kino Festivalını, İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatına üzv ölkələrin milli kitabxana direktorlarının II konfransını, Beynəlxalq Muğam Festivalını, Bakıda Böyük Britaniyanın Viktoriya və Albert muzeyinin “İslam üst geyimləri Viktoriya və Albert muzeyində” sərgisini, II Ümumrespublika Kitab Festivalını, Beynəlxalq Rostropoviç Klassik Musiqi Festivalını, İSESKO-ya üzv dövlətlərin Beynəlxalq Turizm Filmləri Festivalını, Şərq-Qərb Beynəlxalq Rəqs Festivalını, Kulinariya Festivalını, bir sıra görkəmli şəxslərin yubileylərini və s. əhəmiyyətli tədbirləri göstərmək olar.

- “Muğam aləmi” Beynəlxalq Muğam Festivalı barədə də fikirlərinizi bilmək istərdik.

- Bakı şəhəri martın 18-dən 25-dək “Muğam aləmi” Beynəlxalq Muğam Festivalına ev sahibliyi etmişdir. Milli mədəniyyətimizin, muğam sənətinin himayədarı Heydər Əliyev Fondunun təşəbbüsü, dəstəyi və təşkilatçılığı ilə dünyanın 20-dən çox ölkəsindən 160 musiqiçi, muğamşünas alimlər, mütəxəssislər Beynəlxalq Muğam Festivalında bir araya gəlmişdir. İslam mədəniyyətinin paytaxtı Bakı bir həftə ərzində dünya mədəniyyətinin şah əsəri adlandırılan muğamın məbədinə çevrilmişdir. Bir həftə ərzində Şərq dünyasının ən qiymətli incisi sayılan muğam dünya ictimaiyyətinin nəzərlərini bir daha Azərbaycana yönəltdi.

Ümumilikdə “Muğam aləmi” Beynəlxalq Muğam Festivalı mədəniyyətin, incəsənətin, musiqinin, ən əsası muğamın bayramına çevrilmiş, ayrı-ayrı

xalqların nümayəndələrini bir araya gətirmək baxımından özünü misilsiz bir tədbir kimi təsdiq etmiş, xalqların daha da yaxınlaşmasına mühüm bir töhfə olmuşdur. “Muğam aləmi” Beynəlxalq Muğam Festivalı indiyədək bu istiqamətdə mühüm tədbirlər həyata keçirən Heydər Əliyev Fondunun muğamın qorunub saxlanması, gələcək nəsillərə çatdırılması sahəsində atdığı böyük bir addımdır. Bu festival bütün Şərq müsəlman dünyasına xas olan muğamın

tacının Azərbaycanda olduğunu sübut etmişdir.

- Bu gün Azərbaycan xalqının milli-mənəvi dəyərlərinin qorunub-saxlanması məsələsi aktual mövzuya çevrilib. Bu məsələyə münasibətiniz.

- “Azərbaycan xalqının tarixi adları, tarixi və mədəni sərvətləri ilə bağlı xüsusi işarələrin hüquqi və fiziki şəxslər tərəfindən istifadəsinə icazə verilməsi qaydaları”nın son variantı təsdiq olunmuş və Ədliyyə Nazir-

liyində qeydiyyatdan keçmişdir. Tanışlıq üçün nazirliyin rəsmi internet saytında yerləşdirilmiş və eyni zamanda bu barədə respublika mətbuatında geniş informasiyalar verilmişdir.

“Azərbaycan xalqının tarixi, mədəni sərvəti sayılan adların siyahısı” hazırlanmış və təsdiq edilmişdir.

Nazirliyin müvafiq şöbəsində bu qaydaların geniş şəkildə tətbiq edilməsi istiqamətində işlər aparılır.

Bütün hüquqi və fiziki şəxslər tarixi adlar, tarixi və mədəni sərvətlər ilə bağlı xüsusi işarələrdən istifadə üçün əmtə

nişanı alarkən Mədəniyyət və Turizm Nazirliyindən xüsusi icazə almalıdır. Məlumat üçün bildirim ki, bu lisenziya üçün heç bir rüsum və ödəniş tələb olunmur.

- Teatr və digər kütləvi-mədəni obyektlər təmir edilməkdədir. Bu zaman onların məzmununda və funksiyalarında dəyişikliklər olacaqmı?

- Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “Azərbaycan teatr sənətinin inkişaf etdirilməsi haqqında” 19 fevral 2007-ci il tarixli, “Azərbaycanda kino sənətinin inkişaf etdirilməsi

haqqında” 23 fevral 2007-ci il tarixli və “Azərbaycanda muzey işinin yaxşılaşdırılması haqqında” 6 mart 2007-ci il tarixli sərəncamlarına əsasən Azərbaycan teatrının maddi-texniki bazasının gücləndirilməsi, kino sənətinin inkişaf etdirilməsi və respublikada muzey işinin yaxşılaşdırılması üçün Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinə verilmiş çox əhəmiyyətli tapşırıqların icrası istiqamətində işlər davam etdirilmişdir: Heydər Əliyev Sarayının və Azərbaycan Dövlət Rus Dram Teatrının binaları əsaslı təmir edilmiş, Muğam

evinin yeni binası tikilib istifadəyə verilmişdir.

Eyni zamanda 2008-ci il ərzində Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi üzrə bir sıra iri layihələrin həyata keçirilməsi istiqamətində lazımi işlər görülmüşdür. Belə ki, Bakı şəhərində Azərbaycan Xalçası və Xalq Tətbiqi Sənəti Dövlət Muzeyi üçün yeni binanın tikintisi, Azərbaycan Dövlət Gənc Tamaşaçılar Teatrı və Bakı şəhərindəki “Nizami” kinoteatrı binalarının bərpa-yenidənqurma işləri və s. mühüm obyektlərdə təmir-bərpa, yenidənqurma və tikinti işləri aparılmışdır.

Yuxarıda qeyd olunanlarla yanaşı, Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi respublikanın digər şəhər və rayonlarında mədəniyyət və turizm müəssisələrinin maddi-texniki bazasının yüksəldilməsi, onların müasir şəraitə uyğunlaşdırılması və yenilərinin yaradılması istiqamətində məqsədyönlü iş aparır.

Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi hər bir obyektin təmir-bərpa, yenidənqurma və tikinti işlərinin layihələndirilməsi və layihənin həyata keçirilməsi zamanı mədəniyyət ocaqlarının ən müasir tələblər səviyyəsində qurulmasını bir vəzifə olaraq qarşıya qoymuşdur.

- Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi kitabxana-informasiya sahəsinin inkişafı ilə bağlı hansı tədbirlər həyata keçirir?

- Kitabxana-informasiya sa-

həsinin inkişafına xüsusi önəm verilir. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “Azərbaycanda kitabxanaların fəaliyyətinin yaxşılaşdırılması haqqında” 20 aprel 2007-ci il tarixli Sərəncamının icrasına uyğun olaraq nazirlik tərəfindən hazırlanan “Azərbaycan Respublikasında kitabxana-informasiya sahəsinin 2008-2013-cü illərdə inkişafı üzrə Dövlət Proqramı” ölkə başçısının 6 oktyabr 2008-ci il tarixli Sərəncamı ilə təsdiq olunmuşdur. Nazirlik tərəfindən 2008-2009-cu illər kitabxanaların avtomatlaşdırılması ili elan edilmişdir.

2008-ci ildə C. Cabbarlı adına Respublika Gənclər Kitabxanası, Gözdən Əlillər üçün Respublika Kitabxanası, Gəncə Şəhər Mərkəzi Kitabxanası, Hacıqabul Rayon Mərkəzi Kitabxanası avtomatlaşdırılmış kitabxana-informasiya sistemi ilə təchiz edilmiş, respublikanın 26 şəhər və rayon mərkəzi kitabxanası kompüter avadanlığı və digər informasiya texnologiyaları ilə təmin olunmuşdur.

Bundan başqa, respublikanın bir sıra kitabxanalarının veb-saytları yaradılmış və internet məkanında yerləşdirilmişdir.

“Milli ədəbiyyat” müasir informasiya daşıyıcıları fondlarının yaradılması işi həyata keçirilir. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2004-cü il 12 yanvar və 27 dekabr sərəncamları ilə latın qrafikasında nəşr olunmuş kitabların elektron kitabxanası təşkil edilir və

yaxın vaxtlarda bu kitabxana internetdə yerləşdiriləcək.

Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi şəbəkəsinə daxil olan kitabxanaların kitab fondunun zənginləşdirilməsi ilə bağlı 2008-ci ildə bu fondlara 1 milyon 640 min nüsxədən çox kitab daxil olmuşdur. Nazirliyin təşəbbüsü ilə 2008-ci ildə Bakı şəhərində M. Seyidzadə adına Mərkəzi Şəhər Uşaq Kitabxanasında “Uşaq İnformasiya Mərkəzi - kitab mağazası” pilot layihəsi həyata keçirilməyə başlamışdır. Kitabxana-kitab mağazasında maraqlar üzrə müxtəlif kursların təşkili də nəzərdə tutulmuşdur.

Qeyd edək ki, 2007-ci ildə C.Cabbarlı adına Respublika Gənclər Kitabxanasının nəzdində ilk İctimai Hüquq-İnformasiya Mərkəzi yaradılmışdır. 2009-2010-cu illərdə bir neçə şəhər və rayonların mərkəzi kitabxanalarının nəzdində belə mərkəzlərin yaradılması planlaşdırılır.

Xarici ölkələrin kitabxanalarında Azərbaycan haqqında məlumatları genişləndirmək məqsədi ilə dünyanın aparıcı kitabxanalarına kitab, jurnal, elektron informasiya daşıyıcıları göndərilmiş və Macarıstan, Avstriya, Belarus, Rusiya, Ukrayna, Gürcüstan, Cənubi Koreya, Özbəkistan, Tacikistan, Suriya, Qətər, İndoneziya dövlətlərinin kitabxanalarında Azərbaycan güşələri yaradılmışdır.

Nazirlik tərəfindən kitabxana-informasiya sahəsinin yeni

dislokasiya xəritəsinin tərtibi bu sahənin ən vacib problemlərindən biridir. Eyni zamanda kiçik, maddi-texniki vəziyyəti zəif olan kitabxana filiallarının birləşdirilərək model şəhər və kənd kitabxanaları təşkil ediləcəkdir.

Azərbaycanın nadir kitab incilərinin, paritet nəşrlərin siyahısının "Azərbaycan kitab abidələri" xüsusi portalında yerləşdirilməsi, "Azərbaycanın kitab abidələri" DVD diskinin hazırlanması nəzərdə tutulur.

- Yaradıcı gənclərə şəraitin yaradılması, onların inkişafı üçün həyata keçirilən tədbirlər barədə danışdınız.

- Ölkə başçısının yaradıcı gənclərə qayğısının nəticəsi olaraq digər dövlət qurumları ilə yanaşı Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi tərəfindən də bir sıra işlər görülür. İstedadlı gənclərin üzə çıxarılması, onların bədii yaradıcılıq axtarışlarının dəstəklənməsi, yaradıcı potensialın aşkarlanması məqsədilə yeni layihələr icra olunmuşdur. Bu layihəyə əsasən gənc rejissorlara Bakıda və bölgə teatrlarında tamaşalar hazırlamaq şansı verilmişdir.

Musiqi məktəblərinin bir çox istedadlı şagirdləri Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi aylıq təqaüdünə layiq görülmüş, onların adı Azərbaycanın gənc istedadlarının "Qızıl kitabı"na yazılmışdır.

Gənc şair və yazıçıları bir araya gətirən Gənc Ədiblər Məktəbi təsis edilmişdir. Bu layihə Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi və Azərbaycan Yazıçılar Birliyi tərəfindən koordinasiya edilir.

Ötən il ədəbiyyat sahəsində nüfuzlu bir mükafat - "Qızıl Kəlmə" ədəbi mükafatı təsis edilmişdir. Yay aylarında keçiriləcək müsabiqəyə əsərlərin qəbulu başa çatmışdır. Mükafata 4 nominasiya üzrə 35-dən artıq əsər təqdim edilmişdir ki, müəlliflər arasında gənc qələm sahibləri də vardır.

35 yaşa qədər olan dramaturqlar arasında ən yaxşı səhnə əsəri üçün, mədəniyyət mövzusunda ən yaxşı jurnalist yazıları üçün müsabiqələr elan olunmuşdur.

Nazirliyin gənclərlə iş proqramı çərçivəsində kino yaradıcılığına cavan kadrları cəlb etmək məqsədilə növbəti "Bu meydan, bu ekran" kino layihələri müsabiqəsi keçirilmişdir.

2008-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin "Yaşlı və gənc nəsil yazıçı, rəssam və bəstəkarların yaradıcılıq fəaliyyətini təmin etmək üçün xüsusi təqaüd fondu haqqında" 6 avqust 2007-ci il tarixli Fərmanının icrasına uyğun olaraq 20 nəfər gənc yazıçıya, 20 gənc rəssama və 10 gənc bəstəkar xüsusi təqaüdün verilməsi təmin olunmuşdur.

- Dövlət vəsaiti hesabına istehsal ediləcək kinofilmlərin müsabiqəsi start götürüb. Müsabiqədə hansı kriteriyalara üstünlük verilir və hansı filmlərin çəkilməsi planlaşdırılır?

- Dövlətin film istehsalına ayırdığı vəsaitin bölüşdürülməsi barəsində çıxarılan qərarların aparat işçilərinin zövqündən və yaxud hər hansı rejissoru, ssenaristi istəyib istəməməsindən asılı olmayaraq, kinonun inkişafına yönəldilməsini təmin etmək məqsədilə nazirlik yanında Kino üzrə Ekspert Şurası yaratdıq. Onun tərkibinə nüfuzlu və ən başlıcası, müstəqil mövqeyi olan kino sənətçiləri daxildir. Artıq iki ildir ki, elan etdiyimiz müsabiqələrə təqdim olunan işlər şura baxır və qərar çıxarır. Tələblər yalnız bədii səviyyə ilə bağlıdır. Təəssüflə etiraf etməliyəm ki, bu sarıdan problemlərimiz çoxdur. Ssenari yazan kifayət qədərdir, ancaq peşəkarlıq, yazıların kinoya yararlılığı baxımından təqdim olunan işlər əksər hallarda şura tərəfindən qəbul edilmir. Məsələn, bülki müsabiqəyə, yəni 2010-cu ildə çəkilmək üçün nəzərdə tutulan filmlər üzrə verilən sifariş - sinopsislərin sayı keçənildən beş dəfə çoxdur. Hazırda Ekspert Şurası tərəfindən 110-a qədər bədii, sənədli və cizgi filminin sifarişinə baxılır. Ümid edək ki, bu il müşahidə etdiyimiz kəmiyyət keyfiyyətə də bizi qane edəcək.

- Azərbaycanda turizmin inkişafı üçün böyük imkanlar yaradılıb. Turizm potensialının təbliğ edilməsi ilə bağlı nazirlik nə kimi işlər görür? Ümumiyyətlə, turizm sahəsinin mövcud vəziyyəti sizi qane edirmi?

- Respublikamızda turizmin inkişafı istiqamətində ardıcıl işlər davam etdirilir. Hazırda Azərbaycan Respublikası hökuməti ilə 23 ölkə - Türkiyə, Pakistan, Özbəkistan, Qırğızistan, Tacikistan, Çin, Polşa, İtaliya, Fransa, İordaniya, Gürcüstan, Ukrayna, Rumıniya, Bolqarıstan, Belarus, Yunanıstan, Moldova,

Qazaxıstan, Misir, Litva, Mərakeş, Küveyt və Qətər hökumətləri arasında turizm sahəsində əməkdaşlıq haqqında sazişlər imzalanıb. Bundan əlavə, 27 ölkə ilə turizm sahəsində əməkdaşlıq haqqında saziş layihələri hazırlanaraq baxılması üçün aidiyyəti dövlət qurumlarına və qarşı tərəfə təqdim olunmuşdur.

2008-ci il ərzində Vyana, Madrid, Milan, İstanbul, Riqa, Vilnüs, Berlin, Moskva, Kişinyov, Manama, Dubay, Pekin, Tokio, Daşkənd və London şəhərlərində keçirilmiş beynəlxalq turizm sərgilərində Azərbaycanın turizm potensialı geniş nümayiş etdirilmişdir. Həmçinin 2008-ci ildə Almaniya, Türkiyə turizm şirkətlərinin nümayəndələrinin Azərbaycana və ölkəmizin turizm şirkətlərinin, media nümayəndələrinin Yunanıstana infoturları təşkil olunmuşdur. "EuroNews", "Travel Channel" və "CNN" kanallarında turizm-reklam çarxları yayımlanmışdır.

Hal-hazırda respublikamızda 234 turizm şirkəti fəaliyyət göstərir. Bu gün Azərbaycanda mehmanxana və mehmanxana tipli obyektlərin sayı 337-yə çatıb, bunlardan 71-i Bakının payına düşür. Turizm sahəsində çalışan orta və kiçik sahibkarlığa yardım proqramı çərçivəsində 2008-ci ilin 6 ayı ərzində turizm fəaliyyəti ilə məşğul olan 22 sahibkarlıq subyektinə Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu tərəfindən 5.770.000 manat məbləğində vəsait ayrılmışdır. Respublikadakı mehmanxana və mehmanxana tipli obyektlərdə ümumi yerlərin sayı 26.006-ya yaxındır ki, bunun da 7.494-ü Bakının payına düşür. 2016-cı ilə qədər bu rəqəmin 150.000-ə çatdırılması nəzərdə tutulur.

Mədəniyyət və Turizm Na-

zirliyi Avropa Şurasının Kiyev təşəbbüsü çərçivəsində həyata keçirilən "Şərab yolları" və "Aleksandr Düma Qafqazda", "Azərbaycanda alman yaşayış məskənləri", BMÜTT çərçivəsində həyata keçirilən "Böyük İpək Yolu" layihələrində iştirak edir. Həmçinin, Xəzər dənizi üzrə kruiz marşrutlarının təşkilində əməkdaşlığa dair Qazaxıstan Respublikası, Azərbaycan Respublikası, İran İslam Respublikası, Rusiya Federasiyası və Türkmənistan Respublikasının hökumətləri arasında imzalanmaq üçün saziş layihəsi işlənilib hazırlanmışdır.

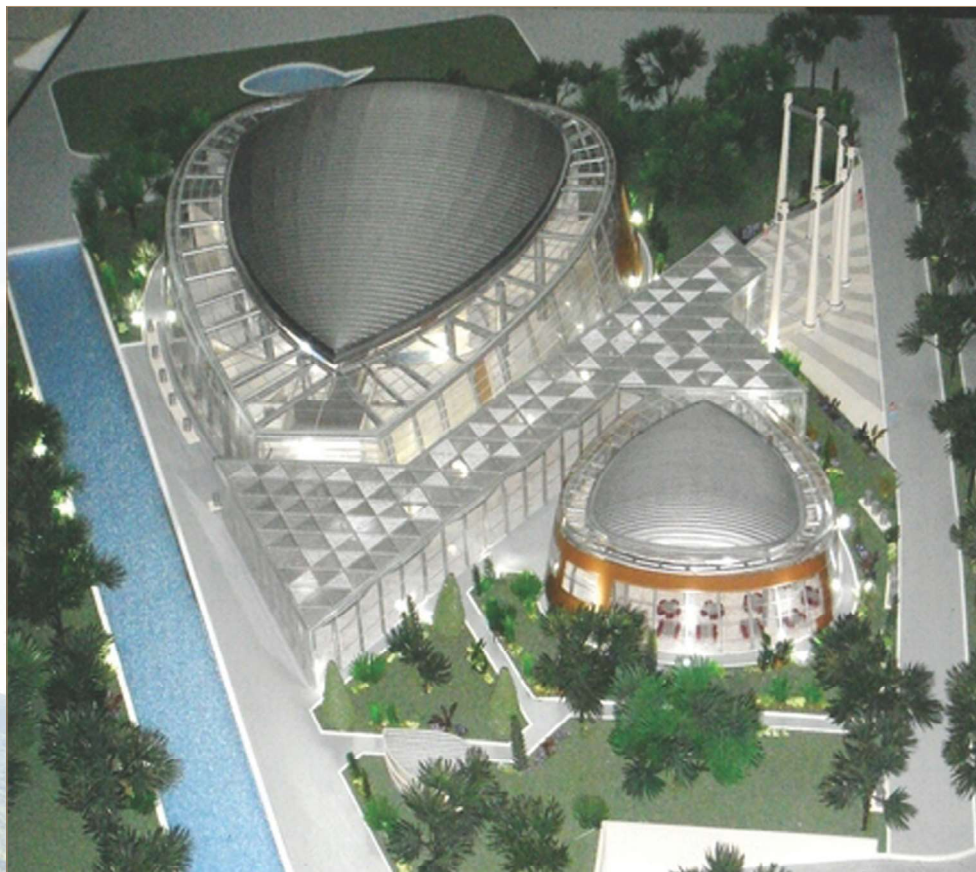
Ölkəyə gələn turistlər əsasən paytaxta üz tuturlar. Bu da ondan irəli gəlir ki, Bakı Azərbaycanın tarix, mədəniyyət və sənaye mərkəzidir. Bununla yanaşı, Quba-Xaçmaz, Lənkəran-Astara, Şamaxı-Qəbələ, Şəki-Zaqatala, Gəncə-Qazax zonaları istiqamətində bütün şəhər və rayonlara həm yerli, həm də xarici turistlərin böyük

axınını müşahidə etmək olar.

- Mədəniyyət haqqında qanuna əlavə və dəyişikliklərin edilməsi gözlənilir. Sizin nazirlik bu qanuna hansı dəyişikliklər və əlavələr təklif edir?

- "Mədəniyyət haqqında" Qanuna əlavə və düzəlişlərin edilməsi barədə söhbətlər bu istiqamətdə həm qanunverici orqanların nümayəndələri, həm mütəxəssislər, həm də bu sahədə çalışan mədəniyyət xadimləri tərəfindən xeyli müddətdir ki, aparılır. Üstəlik mədəniyyətin başlıca fəaliyyət səbəblərinə aid dövlət qərarları, ayrıca qanunlar qəbul edilmişdir. Şübhəsiz ki, bütün bunlar qanunvericilik təşəbbüsünü aktuallaşdırır. Mütəxəssislərimizin məsələ ilə əlaqədar təklifləri mövcuddur. Güman edirəm ki, qanunun təkmilləşdirilməsini nəzərdə tutan iş prosesi başlananda müvafiq müddəalara dair zəruri təkliflər irəli sürüləcəkdir.

Muğam
Mərkəzi

DÖVLƏTİ HUMANİZM VƏ MƏRHƏMƏT ÜNVANI

Əhməd Vəliyev

Millət vəkili, professor

Ulu öndərimiz Heydər Əliyevin qurub-yaratdığı müstəqil Azərbaycanımızın bugünkü, hərtərəfli inkişafı nəinki hər bir Azərbaycan vətəndaşı üçün, eyni zamanda, Azərbaycanı tanıyanlar üçün də tam şəffaflığı ilə aydındır. Çətin geostrateji mövqeyə, zəngin yeraltı, yerüstü sərvətlərə malik olan, eyni zamanda, torpaqlarının 20%-i işğal olunan, 1 milyondan artıq qaçqını, köçkününü olan bir ölkədə qısa zaman kəsiyində bu cür inkişafın və sabitliyin əsasında nə durur? Bu suala qeyd-şərtsiz hər bir azərbaycanlı belə cavab verərdi: düzgün dövlətçilik modeli, Heydər Əliyev siyasəti və bu siyasi irsə hörmət, ehtiram əlaməti olaraq yüksək peşəkarlıqla dövləti idarəetmə məharəti.

Fəxrlə deyə bilərik ki, bu gün ölkəmizin idarə edilməsi təkcə quru rəsmiyyətlə, ölkənin tərəqqisinə yönəldilmiş fərman və sərəncamların sayı ilə, onların əhatə dairəsinin genişliyi, xalqa yönəlməsi, mütərəqqiliyi ilə məhdudlaşmır. Azərbaycanda dövlət idarəçiliyi həm də aliliyi qorunan qanunlara söykənərək xeyirxahlıq və insaniyyət təfəkkürü ilə həyata keçirilir. Bəli, müasir Azərbaycan dövlətçiliyinin cəlbedici xüsusiyyətlərindən biri də məhz dövləti xeyirxahlıqdır, dövlət səviyyəsində göstərilən mərhəmət və şəfqətlilikdir. Elmi sosioloji ədəbiyyatda buna sosial yönümlü dövlət atributları deyilir.

Hər birimizə tam şəffaflığı ilə aydındır ki, bu gün Azərbaycanda belə bir siyasətin həyata keçirilməsində Prezident İlham Əliyevlə yanaşı onun ən yaxın silahdaşı olan hörmətli həmkarımız, YUNESKO və İSESKO-

nun xoşməramlı səfiri, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, Azərbaycanın Birinci xanımı, millət vəkili Mehriban xanım Əliyevanın xidmətləri də danılmaz və təqdirəlayiqdir. Mehriban xanım Azərbaycan mədəniyyətini, ədəbiyyatını, musiqisini dünyaya təqdim edən fədakar və yorulmaz insan olmaqla bərabər təhsilin, səhiyyənin problemlərinin həllində müstəsna xidmətlərə malik şəfqətli bir dövlət adamı və ictimai-siyasi xadimdir. Eyni zamanda, konkret adamlara konkret qayğı və yardım göstərən nəcib xeyriyyəçi, el gözündə ideal vətəndaş kimi hörmət qazanan, ən başlıcası isə xalqımıza baş ucalığı və şərəf gətirən bir soydaşımızdır.

Müdrəklərin birinin dediyi kimi, hər bir insanın dəyəri onun can atdığı məqsədin aliliyi ilə ölçülür. Bu mənada biz Mehriban xanım Əliyevanı hər yerdə - Azərbaycanda və dün-

yanın ən müxtəlif ölkələrində əlillərin, şikəstlərin, ehtiyacı olanların dərdlərinə həmdərd kimi mərhəmətlə və xüsusi həssaslıqla yanaşan insanların ön sıralarında görürük.

Onun şəxsiyyəti milli mədəniyyətimizi, mentalitetimizi, dövlətçilik ənənələrimizi ən yüksək səviyyədə və ləyaqətlə təmsil edən görkəmli ictimai xadim timsalında - ali məqsədlərin daşıyıcısı və bu məqsədləri reallaşdıran ictimai xadim obrazında qəbul edilir.

Mehriban xanım Əliyevanın - bu gözəl ziyalının Azərbaycan zadəganlığının, elminin, mədəniyyətinin, ictimai-siyasi həyatının ən layiqli şəcərələrinin misilsiz davamçısının keçirdiyi tədbirlərin, gördüyü işlərin, göstərdiyi yardımların mayasında yalnız Azərbaycan durur, yalnız Azərbaycan sevgisi dayanır. Elə bir Azərbaycan ki, onun hansı çətinliklər hesabına dövlət statusuna qalx-

masına bunun üçün sərf olunan fitri rəhbər istedadına və bacarığına, hakimiyyət ustalığına, idarəetmə səriştəsinin strateq və filosof təfəkkürü ilə vəhdətinin nümayişinə şəxsən özü şahid olub.

Bütün bu əzəməti, həyat və hakimiyyət fəlsəfəsinin faydalı sintezindən irəli gələn qüdrəti dərk etmək üçün, heç şübhəsiz ki, gərək özün də böyük olasan, böyük ailənin və şəcərənin genetik üstünlüyündən irəli gələn fərqli və fərqi keyfiyyətlərə malik olasan. Mehriban xanımın fəaliyyət istiqamətinə nəzər yetirdikdə profil rəngarəngliyi, peşəkarlıq duyumu, ənənəvi və yenilikçi dəyərləri sintezə qabiliyyəti və çevik idarəetmə ilə müşayiət olunan kamil şəxsiyyət görürsən. Vədan və etiqad hissi ilə diqqət yetirək: idman, təhsil, səhiyyə, əhalinin müxtəlif təbəqələrinin sosial problemləri və onların həlli, hərbi vətənpərvərlik,

musiqi, mədəniyyət məsələləri, Qarabağ problemi, Xocalı faciəsi və s. məsələlər Mehriban xanım Əliyevanın rəhbərlik etdiyi Heydər Əliyev Fondunun daim diqqət mərkəzindədir. Bu istiqamətdə Heydər Əliyev Fondu tərəfindən bir sıra layihələr işlənilib hazırlanır və uğurla həyata keçirilir.

Problemlərin əhatə dairəsi və tətbiq arealı öz genişliyinə görə həddən ziyadə erudisiya, enerji, bilik, bacarıq, səriştə tələb edir. Ən başlıcası isə vətənpərvərlik və nəciblik tələb edir.

Maraqlı məqamlardan biri də budur ki, sivil cəmiyyətin və ölkələrin nümayəndələri Mehriban xanımın rəhbərliyi altında görülməli tədbirləri, həyata keçirilən layihələri təqdir edir, bəyənir, minnətdarlıq edirlər, hətta müxalif fikirli insanlar belə Mehriban xanım Əliyevanın gərgin zəhmətini inkar etməyə ürək etməirlər.

Mehriban xanım Əliyevanın qatıldığı tədbirlərdə xarici ölkə rəhbərləri və beynəlxalq təşkilatların nümayəndələrinə olduqca əhatəli və geniş məlumatlar verilir: ölkədə yürüdülməli qadın siyasəti, ölkədə gedən ictimai-siyasi proseslərdə qadınların rolu, gender siyasətinin uğurla tətbiqi, xəstə uşaqlara yardım layihələrinin mahiyyəti, Azərbaycan xalqının qədim tarixi, zəngin mədəniyyəti barədə bilgilər, görkəmli elm və sənət adamlarının həyat və yaradıcılığı, onların yubileylərinin təşkili, mədəni irsin qorunması üçün dövlət qarşısında qaldırılan məsələlər, tarixi abidələr haqqında müfəssəl məlumat və onların bərpası istiqamətində görülməli işlər, Azərbaycanın ərazi bütövlüyü və erməni təcavüzü, Xocalı faciəsinin dünyaya çatdırılması və s. Bütün bunlar gündəlik və ardıcıl keçirilən görüşlərdə nümayiş etdirilən xalqa bağlılıq, onun dərdlərinə

şəriklik, xeyriyyəçilik və vətənpərvərliyi özündə ehtiva edirsə, digər tərəfdən nəticə etibarı ilə Azərbaycanın dünyaya daha sağlam, daha sivil obrazda çıxması, təqdim oluna bilməsi üçün çəkilən böyük və təmənasız zəhmətdir, Azərbaycan xalqının minilliklər ərzində yaratdığı mənəvi sərvətlərin qorunub saxlanmasına indekslənen gərgin fəaliyyətdir.

Mehriban xanım özünün bu fədakar fəaliyyətində “Xeyirxahlıq və insanpərvərlik insan nəslinin mənəvi həyatının və ali dəyərlərinin qorunub saxlanması üçündür” fəlsəfəsinə tapınır.

Mehriban xanım Əliyevanın xeyirxahlıq və insanpərvərlik fəlsəfəsinə nəzər salanda dahi alman filosofu Kantın “Xeyirxah adamlar və nəcib əməllər olmasaydı, həyat çox darıxdırıcı və mənasız olardı” fikrindəki həqiqət yükünün nə qədər böyük olduğuna bir daha əmin olursan. Bəli, alimlərin, mütəfəkkirlərin, ədəbiyyat, düşüncə

və sənət adamlarının gəldiyi qənaət belədir: mənəli ömür xeyirxahlıqla nəcibliyin, şəfqətlə insansevərliyin, mərhəmətliklə alicənablığın sintezi üzərində qurulur. İnsanın dəyəri onun mənəvi gözəlliyində, mənəvi zənginliyində, xeyirxahlığında, nəcibliyində, əxlaqında və zəkasında. O xalqlar və cəmiyyətlər ictimai-tarixi planda xoşbəxt və rifahlı sayılır ki, bütün bu məziyyətlər dövlət adamının təfəkkürü və idarəçilik fəlsəfəsi ilə sıx surətdə çulğayıb tamamlanır. Biz müasir Azərbaycanda məhz bunun şahidiyik.

...Zaman dünyaya həmişə böyük töhfələr verib. Filosoflar elə zamanın bəxş etdiyi əvəzsiz töhfələrin siqlətini, sirayətədiçi gücünü və nüfuz imkanlarını duyaraq, “Əsl insanın mahiyyəti xeyirxahlıqdır” qənaətinə gəlirlər. XIX əsrin böyük alman bəstəkarı və mədəniyyət xadimi Vilhelm Vaqnerin təbirincə desək, “Əsl insan ləyaqət, xeyirxahlıq və nəcibliklə müəy-

yən olunur”. Üstəlik də aurasından, əməlindən, niyyətindən işıq saçan bu insanlar zamanla ayaqlaşan intellektə, dünyagörüşünə və savada yiyələnəndə dünya daha da gözəl görünür.

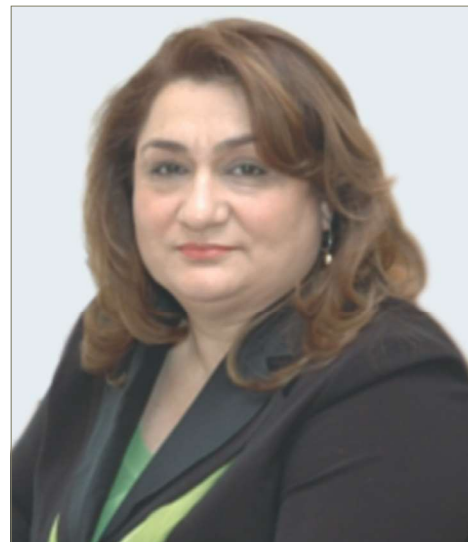
Bütün bu keyfiyyətləri özündə əks etdirən həmkarımız Mehriban xanım Əliyevanın xeyirxahlıq və mərhəmət ənənəsinə bir daha sadıqlıq nümayiş etdirərək Novruz bayramı münasibəti ilə amnistiya elan edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi qarşısında təşəbbüslə çıxış etməsini və belə bir mərhəmət addımı atmasını bütün Azərbaycan xalqı təbii qəbul etdi. Ona görə ki, onun bütün həyat fəlsəfəsi dövləti sədaqətliklik, mərhəmət və xeyirxahlıqdır.

Bu mərhəmət amnistiyasının ortaya çıxarılması ilə çox hörmətli Mehriban xanım Əliyeva bir daha sübut etdi ki, hər zaman əməli fəaliyyəti ilə gözləri yolda olan insanlara, ailələrə sevinc bəxş etməklə daima onlarla birgədir.

BƏŞƏRİ İDEYALARA XİDMƏT EDƏN HUMANİST ADDIM

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin 22 dekabr 2008-ci il tarixli sərəncamı ilə 2009-cu il “Uşaq ili” elan edilmişdir. Bu, müvafiq istiqamətdə lazımi tədbirlərin həyata keçirilməsindən əlavə, eyni zamanda, dövlət orqanları və vətəndaş cəmiyyətinin diqqətinin uşaq problemlərinə cəlb edilməsinə xidmət edir. Uşaq hüquqlarının qorunması, uşaqların cəmiyyətə layiqli vətəndaş olaraq hazırlanması həmişə bəşəri ideyalara xidmət edən humanist addım kimi qiymətləndirilmişdir. Tariximizin bütün dövrlərində uşaqlara qayğı Azərbaycan dövlətinin diqqət mərkəzində olmuşdur. Çünki Azərbaycan ailələri həmişə həyatımızın gələcəyi olan uşaqların sağlam və gümrah böyümələri üçün çalışmışlar.

Hicran Hüseynova

*Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri
üzrə Dövlət Komitəsinin sədri*

Əsas Ümummilli liderimiz Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş, bu gün isə möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyevin davam etdirdiyi dövlət uşaq siyasəti artıq milli strategiya kimi formalaşdırılmışdır. Son illər uşaqların sağlamlıqlarının möhkəmləndirilməsi, onların müasir tələblər səviyyəsində təlim-təربiyəsinin daha da yüksəldilməsi üçün lazımi şərait yaradılmış, mühüm tədbirlər görülmüşdür.

Prezident İlham Əliyevin 22 dekabr 2008-ci il tarixli sərəncamına uyğun olaraq Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi digər əlaqədar qurumlarla birlikdə müvafiq tədbirlər planı işləyib hazırlamışdır. Bu cəhətdən 2009-cu il dövlət uşaq siyasətinin həyata keçirilməsində yeni mərhələ hesab oluna bilər. Son illər hüquqi dövlət quruculuğunun, vətəndaş cəmiyyətinin bütün sahələrində

atılan addımlar insan hüquq və azadlıqlarının ön plana çəkilməsinə yol açır. Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 12-ci maddəsində insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsi dövlətimizin ali məqsədi kimi müəyyən edilmişdir. Həmin hüquq və azadlıqlar Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrə uyğun tətbiq edilir. Azərbaycan Respublikası müstəqillik qazandıqdan sonra uşaq hüquqlarına dair bir sıra beynəlxalq sənədlərə qoşulmuş, özündə həmin beynəlxalq aktların əsas prinsiplərini əks etdirən qanunlar, normativ, hüquqi aktlar qəbul etmişdir.

Uşağın xüsusi hüquqlara malik olması fikri ilk dəfə 1984-cü il tarixli İnsan Hüquqları Bəyannaməsində təsbit olunmuşdur. Bəyannamənin 25-ci maddəsinin ikinci bəndində deyilir: “Analar və uşaqlar xüsu-

si qayğı və yardım göstərilmək hüququna malikdirlər”.

BMT-nin 20 noyabr 1989-cu il tarixli Uşaq Hüquqları Haqqında Konvensiyası məcburi qüvvəyə malik ilk beynəlxalq sənəddir ki, bütün növ insan hüquqlarını - mülki və siyasi, eləcə də iqtisadi, sosial və mədəni hüquqları özündə cəmləşdirir. Azərbaycan Respublikası 1992-ci ildə bu konvensiyaya qoşulduqdan sonra onun müddəalarını rəhbər tutaraq 19 may 1998-ci ildə “Uşaq hüquqları haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanunu qəbul edilmişdir. Bu qanun əlverişsiz şəraitdə yaşayan uşaqların əsas hüquqlarının təmin edilməsini, bu sahədə dövlətin vəzifələrini özündə əks etdirir.

Konstitusiyanın 17-ci maddəsində deyilir ki, uşaqların qayğısına qalmaq və onları tərbiyə etmək valideynlərin borcudur və bu borcun yerinə yetirilməsi-

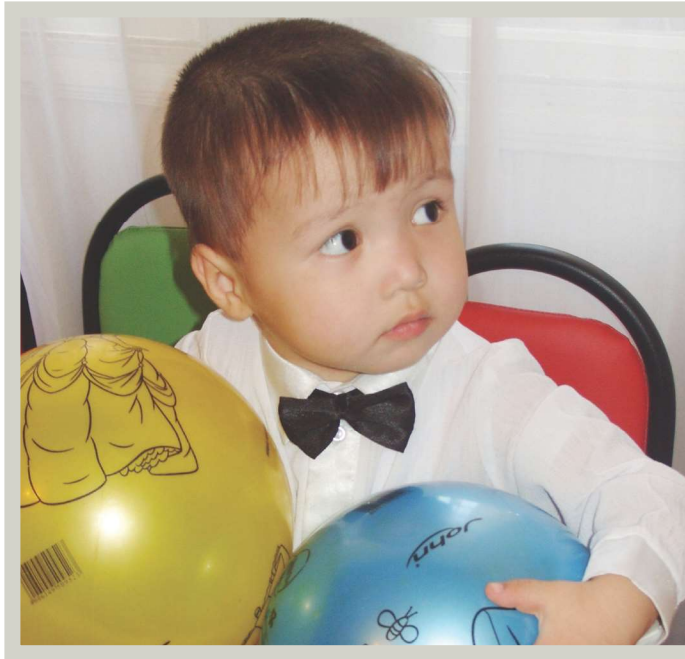
nə dövlət nəzarət edir. Bu gün ölkədə uşaq problemləri sahəsində aparılan dövlət siyasəti yalnız valideynlərin uşaqları qarşısında borcunun yerinə yetirilməsinə nəzarətlə kifayətlənməyərək daha geniş şəkildə həyata keçirilir: uşaqların sağlam mühitdə tərbiyə edilməsi üçün lazımı şəraitin yaradılması, valideyn himayəsindən məhrum olan uşaqlara dövlət qayğısının artırılması, uşaq baxımsızlığının, uşaq alverinin, uşaq əməyinin istismarının, uşaqlara qarşı zorakılığın qarşısının alınması və s. məsələlər uşaq problemləri sahəsində dövlət siyasətinin əsas istiqamətlərini təşkil edir.

Hazırda Azərbaycanda 2.800.000-dən çox uşaq var. Ölkədə valideyn

uşaqların inkişafına xidmət edir. Qeyd edək ki, xüsusi qayğıya ehtiyacı olan uşaqlar üçün inklüziv və inteqrasiyalı təhsilin genişləndirilməsi uğurla həyata keçirilir.

Hazırda Azərbaycanda 1.658 məktəbəqədər təhsil müəssisəsi, 4.555 ümumtəhsil məktəbi, 42 ali təhsil müəssisəsi, 589 uşaq poliklinikası və ambulatoriyası, 4 körpələr evi, 6 uşaq evi, valideyn himayəsindən məhrum olan uşaqlar üçün 2 internat məktəbi, sağlamlıq imkanları məhdud olan uşaqlar üçün 14 xüsusi internat məktəbi, əqli cəhətdən geri qalan uşaqlar üçün 2 internat evi, 34 ümumi tipli internat evi, 15 uşaq sanatoriyası, 234 uşaq musiqi və incəsənət məktəbi, 8 uşaq teatri, 103 uşaq kitabxanası,

və qəza vəziyyətində olan məktəblərin bərpaşına Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Ehtiyat Fondundan 34.000.000 manat vəsait ayrılmışdır. Son 20 ildə Bakıda ilk dəfə olaraq 11 müasir tipli yeni uşaq bağçası istifadəyə verilmişdir. Heydər Əliyev Fondu tərəfindən Respublika Talassemiya Mərkəzi tikilmiş, Daşkəsən rayonunda internat məktəbinin 4 məzunu mənzil və işlə təmin edilmişdir. Bir-birindən maraqlı tədbirlərin - Respublika Muğam müsabiqəsinin, Beynəlxalq Muğam Festivalının keçirilməsi, ölkədə olimpiya hərəkətinin genişləndirilməsi yetişməkdə olan gənc nəslin hərtərəfli inkişafı üçün stimuldur. Bütün bu nailiyyətlərin əldə olunduğu bir

himayəsindən məhrum olan uşaqların sayı 20.136 nəfərdir. Bu gün Azərbaycanda həyata keçirilən “Azərbaycan Respublikasında uşaq müəssisələrindən uşaqların ailələrə verilməsi (de-institusionalizasiya) və alternativ qayğı Dövlət Proqramı”, “Uşaqların təlim-tərbiyəsinin yaxşılaşdırılması və hüquqlarının qorunması haqqında”, “Azərbaycan Respublikasında xüsusi istedadlı malik olan uşaqların (gənclərin) yaradıcılıq potensialının inkişafı haqqında” dövlət proqramları və digər sənədlər

9.308 idman müəssisəsi fəaliyyət göstərir.

Son illər 300.000 yerlik 1.360 yeni məktəb binası tikilib, 300-dək məktəb əsaslı təmir edilib. Heydər Əliyev Fondunun təşəbbüsü ilə “Yeniləşən Azərbaycana yeni məktəb” Proqramı çərçivəsində son illərdə Azərbaycanın 62 bölgəsində 70.000-dən artıq şagird üçün nəzərdə tutulmuş 184 yeni məktəb binası tikilib, 37 məktəb əsaslı təmir olunub. Ötən il bir çox təhsil müəssisələrinin yeni korpuslarının inşasına, əsaslı təmirin

şəraitdə uşaq əməyinin istismarı, uşaq alveri, uşaqlara qarşı zorakılıq halları xüsusilə qəbuledilməzdir.

Biz Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi olaraq dövlətin müvafiq sahələr üzrə siyasətini yerinə yetiririk. Bununla əlaqədar komitə həmin sahələrdəki problemlərin həlli üçün müəyyən tədbirlər görür. BMT-nin Əhali Fondu ilə birgə “Cənubi Qafqazda gənclər üçün reproduktiv sağlamlıq təşəbbüsü” adlı layihənin II mərhələsi çərçivəsində 3 ay müddətində res-

publikanın 15 rayonunda əhalinin müxtəlif qrupları üçün reproduktiv sağlamlıq mövzusunda təlimlər həyata keçirilib.

Bu gün ayrı-ayrı bölgələrdə təsadüf etdiyimiz erkən nikahlar da ailələri böyük problemlərlə üz-üzə qoyur. Zorakılığın bir növü hesab olunan erkən nikahlar həm körpənin, həm də ananın həyatı üçün təhlükəlidir. Çünki gənc qadın orqanizmi hələ dünyaya övlad gətirməyə hazır deyil. Bununla əlaqədar əhali arasında maarifləndirmə işləri aparılır.

2006-cı ildən BMT-nin Qadınlar Gildiyasının maliyyə dəstəyi ilə həyata keçirilən layihə çərçivəsində ailələrdə və

məqsədi ilə İqtisadi İnkişaf və Səhiyyə Nazirlikləri, Standartlaşdırma və Patent üzrə Dövlət Agentliyi ilə əməkdaşlıq edirik. Qaldırılan məsələlər müzakirə olunub, monitorinqlər keçirilməsi nəzərdə tutulur.

Regionlarda vəziyyətin öyrənilməsi məqsədi ilə bir sıra rayonlarda uşaqlarla işləyən dövlət qurumlarının, QHT-lərin iştirakı ilə Uşaqlarla İş üzrə Respublika Koordinasiya Şurası çərçivəsində "Uşaq hüquqları və uşaq problemləri istiqamətində beynəlxalq sənədlər, Azərbaycanda qəbul edilən qanunlar, dövlət proqramları və real vəziyyət" mövzusunda

ni, uşaqların mənafeyinin üstünlüyünü təmin edən qanunvericilik bazası yaradılmışdır.

Milli-mənəvi dəyərlərimizə əsaslanan dövlət uşaq siyasəti çərçivəsində kiçik dövlət saydığımız ailələrin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi, təhsilin və səhiyyənin səviyyəsinin artırılması, uşaq yaradıcılığının dəstəklənməsi, uşaqlar tərəfindən qanun pozuntusu hallarının profilaktikası və başqa sahələrdə mühüm dövlət proqramları qəbul edilmişdir.

Bir şeyi də mütləq qeyd etmək lazımdır ki, qəbul edilən hər bir qanun, hər bir dövlət proqramı yalnız cəmiyyətin fəal

uşaq müəssisələrində yaşayan xüsusi avadanlığa ehtiyacı olan uşaqlar üçün xüsusi stul, əlil arabası, ortopedik ayaqqabılar və müxtəlif gigiyenik əşyalar alınmışdır.

Biz uşaq müəssisələrində uşaqların qidalanmasının vəziyyəti, Azərbaycana idxal olunan süni qida məhsullarının, uşaq geyimlərinin, oyuncaqların və müxtəlif ləvazimatların hazırlandığı xammalın keyfiyyəti ilə bağlı nəzarətin gücləndirilməsi

seminarlar təşkil olunmuşdur.

Uşaq hüquqlarının təmin edilməsi, azyaşlıların düzgün inkişafı, onların qayğı ilə əhatə olunması, yüksək mənəviyyətli, hərtərəfli şəxsiyyət kimi formalaşması Azərbaycan Respublikasının dövlət siyasətinin prioritet istiqamətlərindən biridir. Ölkəmiz uşaq hüquqları sahəsində bir çox beynəlxalq müqavilələrə qoşulmuşdur. Qısa bir müddətdə Azərbaycanda uşaq hüquqlarının etibarlı müdafiəsi-

iştirakı ilə həyata keçiriləndə uğurlu olur.

Sözsüz ki, dövlət tərəfindən aparılan uğurlu islahatlar, iqtisadi, sosial və mədəni sahədə əldə edilmiş nailiyyətlər uşaqların özlərinə və ailələrinin həyat şəraitinə müsbət təsir göstərir. İqtisadiyyatın dinamik inkişafı maddi kapitalın insan kapitalına yönəlməsinə təkan verir. Beləliklə, xalqımızın gələcəyi olan uşaqların problemlərinin həlli üçün daha geniş imkanlar yaradır.

BƏLƏDİYYƏLƏRİN SƏLAHİYYƏTLƏRİ ARTIRILACAQ

Bu sayımızda
“Söhbət” rubrika-
mızın qonağı
millət vəkili, Milli
Məclisin Regio-
nal siyasət
məsələləri komi-
təsinin sədri,
YAP İdarə Heyə-
tinin üzvü Arif
Rəhimzadədir.

- Arif müəllim, 1963-cü ildə institutu bitirəndən sonra uzun müddət elm sahəsində çalışmışınız. Necə oldu ki, sonradan sırf inzibati işə keçdiniz?

- İnstitutu bitirdikdən sonra mən bir müddət Azərbaycan Elmi-Tədqiqat Heyvandarlıq İnstitutunda elmi işçi kimi çalışdım. İnstitutda aspiranturaya qəbil olundum və Leninqrad şəhərində Ümumittifaq Bitkiçilik İnstitutunda hazırlıq keçdim. Aspiranturayı bitirdikdən sonra bir müddət Krasnodar vilayətində elmi fəaliyyətimi davam etdirdim.

1969-cu ildə Azərbaycan Elmi Tədqiqat Yemçilik İnstitutu yaradıldı və məni instituta dəvət etdilər. 1969-cu ildən bu müəssisədə elmi katib, baş elmi işçi vəzifələrində çalışmışam.

1971-ci ildə Nazirlər Səviyyəsində elm sahəsində işləmiş mütəxəssisə ehtiyac oldu. Məni o işə dəvət etdilər və o vaxt-

dan, sizin sözlərinizlə desək, sırf inzibati işlərdə çalışıram. 1974-cü ildən Azərbaycan KP MK-da təlimatçı, bölmə müdiri, şöbə müdirinin müavini işləmişəm. 1987-1989-cu illərdə Quba Rayon Partiya Komitəsinin birinci katibi, 1989-cu ildə Azərbaycan KP MK-nın şöbə müdiri vəzifəsinə təyin olunmuşam. Partiya dağılanda Ali Sovetnin deputatı, həm də Kənd Təsərrüfatı Komissiyasının sədri idim. Elə o vaxtdan Azərbaycanın qanunvericilik orqanında çalışıram. Arada bir müddət - 1993-1994-cü illərdə eyni zamanda Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İcra Aparatında dövlət müşaviri vəzifəsində fəaliyyət göstərmişəm. Üç çağırış Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatı seçilmişəm.

- Öldə etdiyiniz nailiyyətləri tale yazısı kimi qəbul edirsiniz, yoxsa qarşınızda belə bir karyeranın qurulmasını

məqsəd qoymuşdunuz?

- Sözüün doğrusu, mənim belə bir məqsədim olmayıb. Yadıma gəlir, hələ institutda və ələlxüsus, aspiranturada oxuyanda tələbə və aspirant yoldaşlarım həmişə deyirdilər ki, katib olacaqlar, digər inzibati vəzifələrdə çalışacaqlar. Məndə belə fikirlər olmayıb. Həmişə düşünmüşəm ki, hansı işdə çalışmadığımdan asılı olmayaraq, üzərimə düşən vəzifəni məsuliyyətlə, peşəkarlıqla, vicdanla yerinə yetirməliyəm və belə münasibət mütləq qiymətləndiriləcək.

- Uzun müddətdir ki, parlamentin üzvüsünüz, sədr müavini vəzifəsində çalışmışınız. Bu illər ərzində ən yadda qalan anlar hansılardır?

- Əlbəttə, bu illər ərzində yadda qalan məsələlər çox olub. Elə qanunlar qəbul olunubdur ki, onlar Azərbaycanın siyasi, iqtisadi və ictimai həyatını kökündən dəyişib. Ancaq məndən ötrü ən yadda qalan

hadisə 15 iyun 1993-cü ildə Heydər Əliyevin Azərbaycanın siyasi hakimiyyətə qayıdışı və parlamentdə çıxışı olmuşdur. O vaxtı yada salaq. Ermənistanın təcavüzünün genişlənməsi, faktiki başlamış vətəndaş müharibəsi və separatçılıq təzahürləri, iqtisadiyyatın dağıdılması, dövlət hakimiyyətinin və bütün idarəçilik sisteminin iflic olması, hərc-mərclik cəmiyyətdə ümitsizlik əhval-ruhiyyəsi yaratmışdı. Hamı başa düşürdü ki, respublikaya rəhbərlik edənlər nəinki ölkəni ağır vəziyyətdən çıxarmağa qadir deyillər, hətta öz hərəkətləri və davranışları ilə ölkəni təhqir, insanları xəcalət çəkməyə məhkum edirlər. Prezident, parlamentin sədri və onlara baxıb deputatlar da iclas zamanı siqaret çəkməkdən, ədəbsizlik etməkdən çəkinmirdilər. Milli Şurada, televiziya da əlbəyaxa olmaq, söyüş adı hala çevrilmişdi.

Heydər Əliyevin gəlişi insan-

lara gələcəyə ümid verdi. İnsanlar çoxdan idi belə məntiqli, səlis, ardıcıl çıxışdan məhrum olmuşdular. Ulu öndər çıxışında, əslində, öz proqramını açıqladı. Bu çıxış insanlarda ruh yüksəkliyi yaratdı, xalqın ümidini qaytardı, insanlar üçün bir dönüş nöqtəsi oldu. Milli Məclisdə, bütün dövlət aparatında, cəmiyyətdə Heydər Əliyevin çıxışı yeni keyfiyyət səviyyəsinin, Azərbaycanın düşdüyü faciəli vəziyyətdən çıxmasının başlanğıcı oldu. Və bu gün tək mənim üçün deyil, bütün ölkə üçün yadda qalan, tariximizin ən mühüm anı oldu.

- Siz həm də bir müddət Heydər Əliyevlə bir yerdə çalışmışınız. Heydər Əliyevlə işləmək necə idi?

- Heydər Əliyevlə işləmək o demək idi ki, özünü daimi səfərbər etməli idin, onun suallarına daim cavab verməyə hazır olmalı idin. Onunla işlə-

mək çox böyük məsuliyyət tələb edirdi. Bilirdin ki, tapşırılan işi mütləq soruşacaq. Ümumiyyətlə, o, tək ətrafındakılardan deyil, hamıdan yüksək məsuliyyət tələb edirdi. Dövr özü də məsuliyyətli dövr idi. Məhz Heydər Əliyevin yüksək siyasi peşəkarlığı, fəvqəladə təşkilatçılığı ilə bütün dövlət aparatını səfərbər etməsi Azərbaycanın o çətin tarixi şəraitdən uğurla çıxmasına səbəb oldu.

- Məsuliyyət hissindən danışdınız. Sizcə, deputatlıq məsuliyyəti nədir? Bununla bağlı müxtəlif fikirlər səslənir. Bəziləri deputatın işi ancaq qanun qəbul etməkdən ibarətdir, - deyir. Sizin bu məsələyə münasibətiniz necədir?

- Deputatın fəaliyyətinin böyük bir hissəsi qanun yaradıcılığı ilə bağlıdır. Sovetlər dövründə deputat bu işlə, demək olar ki, məşğul olmurdu. O,

yalnız yuxarıda hazırlanmış bir neçə sənədlərin təsdiq olunmasına səs verirdi. Qanunvericilik fəaliyyəti çox mürəkkəb və məsuliyyətli elmi-tədqiqat fəaliyyətinə bənzər peşədir.

Bununla bərabər, deputat seçildiyi dairənin problemləri ilə də məşğul olmalıdır. Sovet dövründə deputatlar rayonlara gedir, qayıtdıqdan sonra oradakı problemlər haqqında məruzə edirdilər. Dövlət Plan Komitəsi də bunları gələcək planlara daxil edirdi. İndi vəziyyət tamam başqadır. Əlbəttə, deputatlar seçildiyi yerlərdə olmalıdırlar, seçicilərin dərdi-səri ilə maraqlanmalıdırlar və imkan daxilində onlara kömək etməlidirlər. Ancaq deputatın əsas funksiyası seçiciləri parlamentdə təmsil etmək, onların qaldırdığı məsələlərin ilk növbədə qanunvericilik yolu ilə həllinə nail olmaqdır.

- Regionların inkişafı Dövlət Proqramı barədə sual vermək istərdik. Bu proqrama

əsasən yeni qanunlar, qanunlara dəyişikliklər edilir. Sizin fikrinizcə, bu yeni qanunlar regionların inkişafına necə təsir göstərir?

- Regionların ilk inkişafı proqramı, bildiyiniz kimi, 2004-cü ildə qəbul olunmuşdur. 2004-2008-ci illər ərzində bu proqram əsasında Azərbaycanda böyük işlər görülmüşdür: iqtisadi və sosial problemlərin həll olunmasında, yeni iş yerlərinin yaradılmasında, şəhərlərin və bölgələrin abadlaşdırılmasında və s. Bu proqramın uğurla həyata keçirilməsi imkan yaratdı ki, ikinci belə proqram - 2009-2013-cü illər üçün qəbul edilsin. Ümumiyyətlə, bu proqramlar Azərbaycanın inkişafı üçün Prezidentimiz İlham Əliyev tərəfindən tapılmış uğurlu bir formadır. Bilirsiniz ki, indiyə qədər beşillik planlar olurdu. Əlbəttə, bazar iqtisadiyyatı dövründə dövlət planları qəbul oluna bilməzdi. Prezident tərəfindən növbəti dövrə qəbul olun-

muş dövlət sənədi "Regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı" adlandırılsa da, bu, təkcə regionların deyil, ümumiyyətlə, bütün Azərbaycanın inkişafına yönəlmiş bir proqramdır. Proqram Bakı şəhərini və ayrı-ayrı rayonları da əhatə edir. Prezidentimizin sözləri ilə desək, bu dəqiq hesablanmış, yerinə yetirilmə tarixi, həcmi, maliyyə təminatı göstərilməklə tərtib olunmuş bir dövlət sənədidir və onunla Azərbaycanın beş il ərzindəki inkişaf istiqamətləri müəyyənləşdirilir.

O ki qaldı qəbul olunası yeni qanunlara, bunlar ilk növbədə proqramın icra olunması üçün əlverişli şərait yaratmaq məqsədinə xidmət edir.

- Arif müəllim, Regional məsələlər komitəsində Bərdə rayonunun Dilənçilər kəndinin adının dəyişdirilməsi məsələsi müzakirə edildi və təklif Milli Məclisin iclasında qəbul olundu. Adların dəyişdirilməsi prosesində əsas

meyarlar nədən ibarətdir?

- Yaşayış məntəqələrinin, şəhərlərin, rayonların adlarının dəyişdirilməsi Azərbaycan Respublikasının “Ərazi quruluşu və inzibati ərazi bölgüsü haqqında” Qanunu ilə tənzimlənir. Qanunda yaşayış məntəqələrinin adlarının dəyişdirilməsi qaydaları, sənədlərin hazırlanması və təqdim edilməsinin ardıcılığı və s. məsələlər öz əksini tapmışdır. Qeyd etdiyiniz kəndin adının dəyişdirilməsinə gəlicə, onu deyə bilərəm ki, burada əsas meyar vətəndaşların istəyidir. Razılaşın ki, heç kəs yaşadığı kəndin adının dilənçilər olmasını istəməz. Bəzi hallarda adların dəyişilməsi tarixi adların bərpası ilə bağlı olur. Belə baxış qanunda nəzərdə tutulan əsas şərtlərdən biridir. Lakin elə təkliflər də olur ki, toponimin dəyişməsi tarixin bəzi məqamlarının üstündən xətt çəkir. Çalışırıq belə hallara yol verilməsin.

- Rəhbərlik etdiyiniz komi-

tədə hansı qanun layihələri üzərində iş aparılır?

- Bu il bir çox qanunlara əlavə və dəyişikliklər edildi. Xüsusən bələdiyyələrin birləşməsi və iriləşdirilməsi problemi ilə əlaqədar. Hazırda məsələ ilə bağlı bizə çoxlu müraciətlər daxil olur. Mən inanıram ki, növbəti seçkilərə qədər bir çox bələdiyyələr birləşəcəklər. İndi Azərbaycanda elə bələdiyyələr var ki, onların ərazisi, əhalisi və maliyyə imkanları çox məhduddur və bu səbəbdən də onlar fəaliyyətlərini lazımi səviyyədə qura bilmirlər. Bələdiyyələrin birləşməsi onların fəaliyyətini yeni bir səviyyəyə qaldırmağa imkan yaradacaq.

Digər bir layihə bələdiyyələrə əlavə səlahiyyətlərin verilməsi ilə bağlıdır. Lakin burada obyektiv çətinliklər var. Məsələn qanunvericilik aktı ilə bərdəfəlik həll etmək mümkün deyil. Bələdiyyələr müxtəlif səviyyələrə malikdir. Onların

maliyyə imkanları, kadr potensialı, maddi-texniki bazası fərqlidir və belə olan halda bələdiyyələrin hamısına səlahiyyətlərin birdən verilməsi ilk növbədə bələdiyyələri pis vəziyyətə gətirib çıxarar. Verilən səlahiyyətlərin öhdəsindən gələ bilməzlər. Digər tərəfdən bələdiyyə əhalisi üçün də böyük bir sınaq ola bilər. Qanun üzərində iş davam edir. Komitə bələdiyyələrin siyahısının dəqiqləşdirilməsi üzərində də işləyir.

Konstitusiyaya edilən dəyişikliyə görə bələdiyyələr Milli Məclisə hesabat verməlidirlər. Yeni qayda bələdiyyələrin fəaliyyətini gücləndirmək və onun işinə yeni impuls vermək məqsədi daşıyır. Təbii ki, bu məsələ də qanunla tənzimlənməlidir və Regional məsələlər komitəsində müvafiq qanun layihəsi hazırlanmaqdadır.

- Vaxt tapıb suallarımızı cavablandırдыңız üçün sizə təşəkkür edirik. Maraqlı mü-sahibəyə görə sağ olun.

AZƏRBAYCAN-UKRAYNA ƏLAQƏLƏRİNDƏ YÜKSƏLİŞ

Ukrayna Prezidenti Viktor Yuşşenkonun Azərbaycana səfəri, Ukrayna-Azərbaycan əlaqələrinin bugünkü vəziyyəti ilə bağlı millət vəkili, Azərbaycan - Ukrayna parlamentlərarası əlaqələr üzrə işçi qrupunun rəhbəri, iqtisad elmləri namizədi Fərrux Zeynalova bir neçə sualla müraciət etdik.

- Fərrux müəllim, bu günlərdə Ukrayna Prezidenti Viktor Yuşşenko Azərbaycanda rəsmi səfərdə oldu, Azərbaycan Prezidenti ilə görüşdü. Azərbaycan-Ukrayna parlamentlərarası işçi qrupunun rəhbəri kimi bir sıra görüşlərdə siz də iştirak etdiniz. Bu səfərin əhəmiyyəti barədə nə deyə bilərsiniz ?

- Azərbaycan və Ukrayna xalqları arasındakı dostluğun qədim tarixi var. Bu xalqlar əsrlər boyu dostluq və mehribanlıq şəraitində yaşamışlar. Sovet hakimiyyəti illərində də respublikalarımız arasında möhkəm iqtisadi, mədəni əlaqələr mövcud idi. II Dünya müharibəsi illərində Ukraynanın azadlığı uğrunda cəsarətlə vuruşan azərbaycanlılardan 20 nəfəri Sovet İttifaqı Qəhrəmanı kimi şərəfli ada layiq görülmüşdür. Amma SSRİ dağıldıqdan sonra respublikalarımız arasındakı əlaqələr bir qədər zəiflədi. Ulu öndər Heydər Əliyev müstəqil Azərbaycana rəhbərliyə qayıtdıqdan sonra respublikalarımız arasındakı münasi-

bətlər yenidən bərpa olundu. Ölkələrimiz arasındakı xoş münasibətləri bu gün möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyev uğurla davam etdirir. Azərbaycan və Ukrayna Prezidentlərinin son illərdəki qarşılıqlı səfərlərinin təkcə statistikasına nəzər yetirdikdə aydın görünür ki, bu münasibətlər ən isti və daim inkişafda olan xoş münasibətlərdir.

Prezidentlərin əvvəlki görüşlərində olduğu kimi, bu dəfəki görüşlərdə də ölkələrimiz arasında qarşılıqlı siyasi əlaqələr, bu əlaqələrin daha da dərinləşdirilməsi, iqtisadi kooperasiya, enerji təhlükəsizliyi, nəqliyyat məsələləri, sənayenin inkişafı, hərbi-texniki əməkdaşlıq məsələləri müzakirə olunmuşdur. Müzakirə edilən bütün məsələlərin olduqca böyük əhəmiyyəti var. Bu görüşün əhəmiyyəti bir də ondadır ki, prezidentlər humanitar əməkdaşlıq məsələlərinə xüsusi diqqət yetirildilər, insanlar arasındakı münasibətlərin daha da genişləndirilməsi, mədəni əlaqələrin artırılması məsələlərini də müzakirə etdilər.

İnanıram ki, Ukrayna Prezidentinin respublikamıza səfəri, möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyev cənabları ilə aparılan müzakirələr ölkələrimiz arasındakı siyasi-iqtisadi, nəqliyyat əlaqələrinin möhkəmləndirilməsi ilə yanaşı regiondakı münasibətlərə, Dağlıq Qarabağ probleminin həllinə də müsbət təsir göstərəcək, Avropa qitəsində enerji təhlükəsizliyinə öz töhfəsini verəcəkdir.

- Ukrayna Prezidenti Milli Məclisin Sədri ilə, deputatlarla görüşdü. Parlamentlərimiz arasındakı əməkdaşlığı Azərbaycan-Ukrayna parlamentlərarası işçi qrupunun rəhbəri kimi necə qiymətləndirirsiniz? Ümumiyyətlə, Ukrayna Ali Radasında Azərbaycanla dostluq qrupu fəaliyyət göstərmirmi?

- Əvvəlcədən deyim ki, Milli Məclisdəki görüş zamanı hörmətli qonaq deputatlar üçün yaradılmış şəraiti yüksək qiymətləndirdi. Milli Məclisin Sədri hörmətli Oqtay Əsədov Azərbaycan-Ukrayna parlamentlərarası işçi qrupu haqqında danışdı,

deputatlarımızın xalqlarımızın milli mənafeyinə xidmət edən məsələlərdə çox vaxt eyni mövqedən çıxış etdiklərini xüsusi vurğuladı.

O ki qaldı Ali Radada Ukrayna-Azərbaycan parlamentlərarası işçi qrupunun olub olmadığına, bunun qərribə tarixi var: 2006-cı ildə Viktor Yuşenko Bakıya rəsmi səfərə gələndə qonağı qarşılayan nümayəndə heyətinin tərkibində mən də var idim. Möhtərəm Prezidentimiz Azərbaycan-Ukrayna parlamentlərarası işçi qrupunun rəhbəri kimi məni təqdim edəndə Viktor Yuşenko soruşdu: “Bizim Ali Radada belə bir qrup varmı?” Radada hələlik belə bir qrup olmadığını dedim. Heç bir ay keçməmiş Ali Radada Ukrayna-Azərbaycan parlamentlərarası dostluq qrupu yaradıldı. Həmin qrupla əlaqə saxladım. Qrupun rəhbəri əslən azərbaycanlı olan Eduard Cahangir oğlu Zeynalov Azərbaycana gəldi. Milli Məclisin Sədri Oqtay Əsədov onu qəbul etdi. Parlamentlərarası əlaqələri genişləndirmək üçün iş planı, parlamentlərarası assambleya yaratmaq haqqında layihə hazırladıq. Xeyli işlər görüldü, təəssüf ki, az sonra Ali Rada buraxıldı. Yeni seçilmiş rəda da belə qrup yaradılmışdır. Əlaqələrimiz yenidən bərpa olunmuş-

dur. Ali Radadakı yeni qrupun üzvləri Ukraynadakı səfirliyimizlə, diasporamızın üzvləri ilə əlaqə saxlayırlar, bir-birlərinə qarşılıqlı kömək göstərirlər.

- Ukraynanın Azərbaycandakı səfirliyi ilə əlaqələriniz necədir?

- Səfirliyin əməkdaşları ilə münasibətlərimiz çox yaxşıdır. Tez-tez görüşürük, müəyyən məsələlərdə fikir mübadiləsi aparırıq, keçirdikləri tədbirlərdə fəal iştirak edirik. Problemlərin həllinə birgə çalışırıq.

- Parlamentlərarası əlaqələrin iqtisadi, mədəni əlaqələrin inkişafına təsiri varmı?

- Əlbəttə var. Parlamentlərarası əlaqələr iqtisadi əlaqələrə, xalqlar arasındakı münasibətlərə, mədəni əlaqələrin inkişafına öz töhfəsini verir. Çevik, ağıllı siyasət dövlətləri yaxınlaşdırır, insanlar arasındakı ünsiyyəti artırır, iqtisadi və mədəni əlaqələri gücləndirir.

Azərbaycan və Ukrayna xalqları arasındakı mədəni əlaqələrin qədim tarixi, zəngin ənənələri var. Hələ XII əsrdə Nizami Gəncəvi slavyan xalqları nümayəndələrinin nəcib xüsusiyyətlərini tərənnüm etmişdir. Nizaminin, Füzulinin, Vaqifin və başqa bir çox Azərbaycan şair və yazıçılarının əsərləri orijinaldan Ukrayna dilinə tərcümə olunmuş-

dur. Bu gün Ukraynada Səməd Vurğun, Bəxtiyar Vahabzadəni, Çingiz Abdullayevi, Azərbaycanda isə Taras Şevçenkonu, İvan Frankonu, Lisiya Ukrayinkanı tanımayan az adam tapılar. Kiyev şəhərində Səməd Vurğunun büstünün və onun adını daşıyan kitabxananın açılışında Ali Radanın 8 deputatı iştirak edirdi. Deputatlardan biri və ukraynalı tələbə böyük şairin şeirlərini əzbər dedilər.

Ukraynanın İrpen şəhərinin mərkəzi parkında görkəmli oftalmoloq alimimiz Zərifə Əliyevanın büstü qoyulmuşdur. Bu gün Ukraynada Azərbaycan dilinə, Azərbaycanda isə Ukrayna dilinə böyük hörmətlə yanaşırlar, gənclər bu dilləri öyrənməyə səy göstərirlər. Kiyevdəki işçi heyətin idarə olunması akademiya-sının institutlarından biri Heydər Əliyevin adını daşıyır. Bakı Slavyan Universitetində “Ukraynaşünaslıq”, Kiyevdəki ali məktəblərdən birində isə “Azərbaycanşünaslıq” şöbələri fəaliyyət göstərir. Qrupumuzun üzvləri əldə olunmuş bu münasibətlərin möhkəmlənməsi üçün həmin şöbələrle müntəzəm əlaqə saxlayır, onların lazımı vəsaitlə təmin olunmasına kömək edirlər. Qeyd edim ki, Bakıda Taras Şevçenkonun abidəsi qoyulmuş bağ Azərbaycanda yaşa-

Milli Məclisin deputatları İrpen şəhərində Zərifə xanım Əliyevanın büstü qarşısında

yan ukraynalıların ən çox toplaşdığı yerdir.

- Məlum olduğu kimi, Ukraynada çoxlu soydaşlarımız yaşayır. Parlamentin Ukrayna ilə əlaqələr üzrə işçi qrupunun rəhbəri kimi orada yaşayan azərbaycanlılarla əlaqələri necə qurursunuz?

- Ukrayna böyük ölkədir, orada 500 mindən çox azərbaycanlı yaşayır. Ukraynanın əksər vilayətlərində diaspora təşkilatları fəaliyyət göstərir. Qrupumuzun üzvlərinin Ukraynadakı diaspora təşkilatları ilə görüşlərini əsasən Azərbaycanın Ukraynadakı səfirliyi təşkil edir. Xaricdə fəaliyyət göstərən Azərbaycan diaspora təşkilatları içərisində Ukraynadakı Azərbaycan Konqresi mütəşəkkilliyi və aktivliyi ilə fərqlənir. Heydər Əliyevin tövsiyələrinə layiqincə əməl edən Ukraynadakı Azərbaycan Konqresinin üzvləri Ukraynanın ictimai-siyasi həyatında fəal iştirak edirlər. Azərbaycan-Ukrayna xalqları arasındakı dostluğun daha da möhkəmlənməsi üçün çox iş görürlər.

Onu da deyim ki, Ukraynadakı azərbaycanlılar, eləcə də Azərbaycanda yaşayan ukra-

nalılar cəmiyyətə çox aktiv inteqrasiya olunmuşlar, özlərini olduqca rahat hiss edirlər. Bir vaxtlar ehtiyac üzündən Ukraynaya gedən bir çox azərbaycanlılar indi orada tanınmış iş adamlarıdır, böyük istehsal sahələrinə rəhbərlik edirlər. Bütün bunların nəticəsidir ki, keçən il həmyerlimiz Burzu Əliyev Ukraynada nazir müavini vəzifəsinə təyin olunmuşdur, neçə azərbaycanlı Ali Radaya, vilayət və şəhər məclislərinə deputat seçilmişdir.

Təvazökarlıqdan uzaq olsa da deməliyəm ki, məhz qrupumuzun üzvlərinin təşkilatçılığı sayəsində Ali Radanın bir çox deputatları Azərbaycanın Ukraynadakı səfirliyi ilə, Azərbaycan diasporu ilə xoş ünsiyyət, mehriban münasibətlər yaratmışlar. Keçən il Ukraynadakı erməni diasporu Kiyevdə qondarma erməni soyqırımı ilə bağlı abidə ucaltmaq istəyirdi. Bunun üçün Kiyev şəhərinin merindən razılıq da alınmışdı, yer də. Azərbaycanın Ukraynadakı səfirliyinin və diasporunun dərhal hərtərəfli fəaliyyətə keçməsi, inadlı etirazı, Ali Radanın qrupumuzla əlaqəli işləyən deputatlarının köməyi

ilə bunun qarşısı alındı.

Onu da deyim ki, Ukraynada yaşayan azərbaycanlılarla ukraynalılar arasındakı qarşılıqlı xoş münasibətlərin, mədəniyyət, elm, incəsənət xadimləri arasındakı əməkdaşlığın təşkilində və möhkəmlənməsində Ukraynadakı Azərbaycan Konqresinin ilk prezidenti, diaspora quruculuğu sahəsində fəallığı, diplomatiya sahəsində təcrübəsi və işgüzarlığı ilə seçilən, hazırda Azərbaycanın Ukraynadakı fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Tələt Əliyevin xidmətləri çoxdur.

Qrupumuzun üzvləri həmyerlilərimizlə görüşərkən onlara öz doğma dillərini unutmağa, doğma vətənə, doğma torpağa məhəbbət ruhunda yaşamağa tövsiyə edirlər. Ukraynanın ayrı-ayrı vilayətlərində və şəhərlərində fəaliyyət göstərən diaspora təşkilatlarının hansı birinin qapısını açsan, Ulu öndərin 1997-ci ildə Ukraynadakı Azərbaycan diasporunun nümayəndələri ilə görüşü zamanı dediyi sözlərin iri hərflərlə yazılıb divardan asıldığını görürsən: "... Sizdən bir xahişim vardır: harada yaşamasından asılı olmayaraq, heç bir azərbaycanlı öz vətənini, ulu babalarını, dilini unutmamalıdır. Harada yaşayırsansa yaşa... gerek ürəyin öz vətəninlə, torpağıyla döyünsün. Gerek nəbz vətəninə nəbzi ilə vursun. Bu vətənpərvərlik hissi bizim hər birimizdə olmalıdır. O cümlədən, respublikamızdan kənarda, Ukraynada yaşayan azərbaycanlılarda da olmalıdır".

Bildirirəm ki, Ulu öndərin tövsiyələrinə əməl edən Ukraynadakı Azərbaycan diasporunun üzvləri Azərbaycanın Ukraynadakı səfirliyi ətrafında sıx birləşmişlər, adamlar bir-biri ilə həmrəydir, yaxşı ünsiyyət qurublar. Demək olar ki, Kiyevdə olduğu kimi ölkənin digər

Milli Məclisin Sədri Oqtay Əsədov, Ukrayna Ali Radasının Ukrayna-Azərbaycan parlamentlərarası dostluq qrupunun rəhbəri Eduard Zeynalov, Milli Məclisin deputatı Fərrux Zeynalov, Ali Radanın deputatı Pyotr Yuşenko və Azərbaycanın Ukraynadakı səfiri Tələt Əliyev (Kiyev).

böyük şəhərlərində də Azərbaycan dilində qəzet və jurnal buraxılır. Uşaqlara Azərbaycan dili öyrətmək üçün bazar günü məktəbləri fəaliyyət göstərir.

- Donetskə çıxan "Konqres Azərbaycan" qəzeti ötən saylarının birində qəzetdə gedən bir çox yazıların təşkilində və ərsəyə gəlməsində göstərdiyiniz xidmətə görə sizə təşəkkür etmişdi.

- Mən elədiklərimi deməyi xoşlamıram. Əslində elə böyük bir köməklik də etməmişəm. Qəzetin əməkdaşları Bakıya gəlmişdilər, əlaqə saxladılar. Qəzetə məqalələr hazırlamaq üçün bəzi yoldaşlarla

görüşməkdə çətinlik çəkdiklərini dedilər. İş planlarını birlikdə nəzərdən keçirdik, mən də öz təkliflərimi bildirdim. Onları Ukraynanın Azərbaycandakı səfiri ilə, eləcə də Azərbaycanın Ukraynadakı səfiri ilə görüşdürdüm, müsahibə almalarına kömək etdim.

Ukraynada "Mosti Drujba Ukrayna-Azərbaycan" adlı toplu ilə də sıx əlaqə saxlayırıq. Qrupumuzun üzvləri Ukraynada Azərbaycanı tərənnüm edən digər qəzet və jurnalların da respublikamızın siyasi, iqtisadi, mədəni və diplomatiya sahəsindəki uğurlarının obyektiv işıqlandırılmasına köməyini əsirgəmirlər.

- Parlamentlər səviyyəsində münasibətlərin daha da inkişaf etdirilməsi üçün əlavə hansı işləri görmək lazımdır?

- Bu gün rəhbərlik etdiyim 21 nəfərlik deputat qrupunun fəaliyyətinə, qrupa yaradılmış şəraitə əsaslanaraq demək istəyirəm ki, parlamentlər arasındakı münasibətlərin inkişafı üçün çox iş görülüb. Parlamentlərarası işçi qruplarının parlamentlərlə münasibətlərin genişləndirilməsində və möhkəmləndirilməsində əsas vasitələrdən olduğunu daim xatırladan Milli Məclisin Sədri Oqtay Əsədov bu qrupların fəaliyyət dairəsinin daha da genişləndirilməsinə, əlaqələrin möhkəmləndirilməsinə xüsusi diqqət və qayğı göstərir.

Bütün bunlarla yanaşı parlamentlər səviyyəsində münasibətləri möhkəmləndirmək üçün parlamentlərarası görüşləri və danışıqları daha da artırmaq lazımdır. Parlamentlər bir-birinə daha tez-tez nümayəndələr göndərməlidirlər. Respublikalar arasındakı elm, təhsil, mədəniyyət sahəsindəki müsbət ənənələr parlamentlərarası ənənələrə çevrilməlidir. Parlamentlər biri digərinin qanun yaratmaq təcrübəsindən geniş istifadə etməlidir.

Milli Məclisin deputatları və Azərbaycanın Ukraynadakı səfiri Kiyevdə təhsil alan azərbaycanlı tələbələr arasında

Amerika Birləşmiş Ştatları Konqresi

XVIII

əsrin ikinci yarısında Şimali Amerikada Britaniyaya məxsus 13 koloniyanın iqtisadi inkişaf tempindən çox narahat olan Britaniya parlamenti bu inkişafın qarşını almaq üçün qanunlar qəbul edirdi. Britaniya parlamentində təmsil olunmayan koloniyalar bu qanunlara qarşı olsalar da, heç nə edə bilmirdilər. Bu, Britaniyanın Şimali Amerikadakı koloniyalarının öz qanunverici orqanlarını yaratması ilə nəticələndi.

Tarixi

İlk çağrılan I Kontinental Konqresdir. Belə ki, 1765-ci ildə İngiltərə parlamenti koloniyalarda bütün sənədlərə (ştempel vergisi), qəzetlərə böyük məbləğdə vergilər qoyur və buraya 10.000 Britaniya əsgəri yerləşdirməyi qərara alır. Koloniyalara ixrac olunan mallara rüsumu artırır. Bununla razılaşmayan koloniyalar 5

sentyabr 1774-cü ildə Filadelfiya ştatında Corciya istisna olmaqla bütün ştatların nümayəndələrinin iştirakı ilə I Kontinental Konqres çağırırlar. Konqres Britaniyanın öz üzərində metropoliya hüququnu tanısa da, koloniyalara qarşı qəbul edilmiş bütün qanunların ləğvini tələb edir. Eyni zamanda konqres koloniyaların ordusunu yaratmağı qərara alır. Britaniya hökuməti Amerikaya hərbi qüvvələr göndərir. Koloniyalar dərhal 10 may 1775-ci ildə II Kontinental Konqresi çağırırlar. Bütün koloniyaların nümayəndələrinin qatıldığı II Kontinental Konqres Britaniya kralı III Georqdan ingilis əsgərlərinin törətdiyi cinayətlərin qarşısını almağı tələb edir. Tələblərin yerinə yetirilmədiyini görən II Kontinental Konqres 1776-cı il iyulun 4-də müstəqil Amerika Birləşmiş Ştatları dövlətinin yaradıldığını elan edir ("Müstəqillik Deklarasiyası"). 1787-ci ilin Konstitusiyasına görə ABŞ-da ikipalatalı Konqres yaradılır. Onların ilk

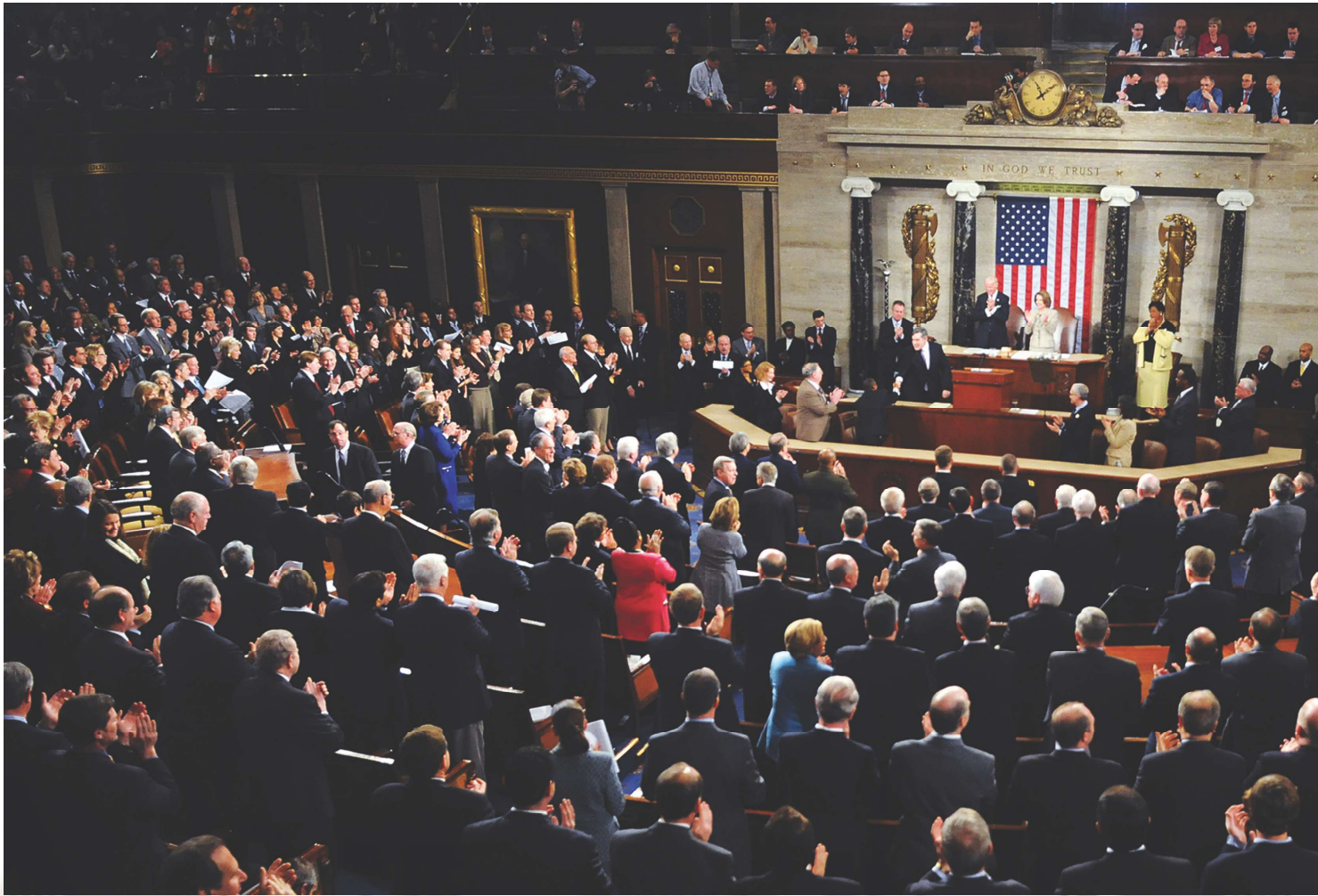
iclası 1787-ci il iyulun 16-da keçirilir.

Strukturu

ABŞ Konqresi ikipalatalıdır. Aşağı palata - Nümayəndələr Palatası, yuxarı palata - Senatdan ibarətdir. 435 deputatı olan Nümayəndələr Palatasına seçkilər 2 ildən bir əhalinin sayına əsasən hər ştatdan bir neçə nümayəndə olmaqla (məs. Kaliforniya ştatından 45 deputat) seçilir. Cəmi 6 ştat - Alyaska, Delaver, Nevada, Şimali Dakota, Vermont və Vayominq ştatları yalnız bir deputat yerinə malikdirlər. Puerto-Riko Birliyi, Kolumbiya Federal Mahalı (Vaşinqton şəhəri), Amerika Samoası, Quam və Virciniya adalarının hər biri Nümayəndələr Palatasında bir nəfərlə təmsil olunurlar. Lakin onların səsvermə hüququ yoxdur.

Ştatların təmsilçilik orqanı olan Senat 100 üzvdən ibarətdir. Əhalisinin sayından və ərazisindən asılı olmayaraq, hər ştatdan Senata ümumi səsverməsi yolu ilə 2 senator seçilir.

Onların səlahiyyət müddəti 6 ildir. Lakin hər iki ildən bir Senatın tərkibinin üçdən biri yenidən seçilir.

Səlahiyyəti

Palatanın öz müstəsna səlahiyyətləri vardır. Nümayəndələr Palatasının müstəsna səlahiyyətlərinə maliyyə məsələləri üzrə qanun layihələrini irəli sürmək, mülki vəzifəli şəxslərin impiçmenti haqqında məsələ qaldırmaq, ümumi prezident seçkiləri zamanı namizədlər kifayət qədər səs toplaya bilmədikdə daha çox səs toplamış 3 namizəd arasında prezidenti seçmək aiddir.

Senatın müstəsna səlahiyyətlərinə isə beynəlxalq müqavilələr, prezidentin təyin etdiyi vəzifəli şəxsləri təsdiq etmək, impiçment haqqında məsələ qaldırıldıqda müvafiq araşdırma aparmaq və vəzifəli şəxsin təq-

sirliliyi haqqında məsələni həll etmək, namizədlərdən heç biri lazımı qədər səs toplamıqda daha çox səs toplamış 2 namizəd arasında vitse-prezident seçmək məsələləri daxildir.

ABŞ tarixində cəmi 2 dəfə - 1820 və 1824-cü illərdə prezident və vitse-prezident Konqres tərəfindən seçilmişdir.

Konqres üzvlərinin statusu

Səlahiyyət müddəti ərzində Nümayəndələr Palatasında yaranan vakant konqresmen yerinə müvafiq ştatda əlavə seçkilər keçirilir. Senatda yaranan vakant yerə senatoru təyin etmək qubernatorlara məxsusdur. Bəzən qubernatorlar bu hüquqdan istifadə edərək özləri senatorun yerini tuturlar.

Konqres üzvləri məhdud parlament immunitətinə malikdir. Xəyanət, ağır cinayət və

ictimai qaydanın pozulması halları istisna olmaqla, konqresmen və senatorlar Konqresin sessiyası dövründə həbs oluna bilməzlər. Digər hallarda cinayət törətdikdə ümumi əsaslarla həbs edilə bilərlər.

Palatalar "əxlaq normaları"nı pozan üzvlərini palatanın üçdə ikisinin razılığı ilə Konqresdən xaric edə bilər. ABŞ tarixində Konqres üzvlüyündən məhrumetmə cəmi 19 dəfə (4 dəfə Nümayəndələr Palatası, 15 dəfə Senat tərəfindən) tətbiq olunmuşdur.

Palataların daxili quruluşu

Spiker Nümayəndələr Palatasının bütün fəaliyyətinə rəhbərlik edir. Nümayəndələr Palatasının seçdiyi bütün vəzifəli şəxslər spikerə hesabat verirlər. ABŞ-ın vitse-prezidenti həm də senatın sədridir.

Konqresdə ilk komitə 1816-cı il dekabrın 10-da yaradılıb. Hazırda komitələrə 10 nəfərdən 60 nəfərədək konqresmen daxil edilir. Konqresdə daimi, xüsusi, birləşmiş, razılaşdırıcı komitələr və “bütün palata” komitəsi fəaliyyət göstərir. Daimi komitələr qanunvericilik və nəzarət funksiyalarını həyata keçirirlər. Nazirlər hər il fəaliyyətləri haqqında daimi komitəyə hesabat verməlidir. Daimi komitələr nazirlərin və yüksək vəzifəli hökumət məmurlarının qanunu pozması halları ilə əlaqədar təhqiqat apara bilər. Nümayəndələr Palatasında 22, Senatda 16 daimi komitə yaradılmışdır.

Eyni zamanda daimi komitə öz daxilində köməkçi komitələr yaradır. Hal-hazırda Konqresdə 200-dən çox köməkçi komitə fəaliyyət göstərir.

Birləşmiş Komitələr Konqresin hər 2 palatasının üzvlərindən təşkil olunur, Razılaşdırıcı Komitələr isə hər 2 palatanın

bərabər sayda üzvlərindən yaradılır.

Konqresdə 2 partiya fraksiyası vardır: respublikaçılar və demokratlar. Fraksiyaların ümumi yığıncağında onun lideri seçilir. “Qamçı”lar fraksiya üzvlərinin parlamentdəki işini əlaqələndirirlər. Fraksiyanın ümumi yığıncaqları kokuslar adlanır.

Konqresin iş qaydası

Yeni seçilən Konqresin ilk sessiyası seçki ilindən sonrakı il yanvarın 3-də keçirilir. Nümayəndələr Palatasının gündəlik iş rejimi kapellanın dua oxuması ilə başlayır. “Palatanın jurnalı” oxunur və təsdiq olunur. “Palatanın jurnalı” gündəlik iclasın məzmununun, yetərsayın və səsvermənin nəticələrinin göstərildiyi sənəddir. Sonra “Spikerin stolunda olan” məsələlərə baxılır. Buraya prezidentin veto qoyduğu və Senatdan daxil olmuş qanun layihələri aiddir.

Nümayəndələr Palatasında qanun layihələri 5 siyahıya daxil edilir:

“Federal siyahı”ya “Ölkənin vəziyyəti haqqında” Prezidentin Konqresə müraciəti əsasında maliyyə vəsaitlərin ayrılması ilə bağlı olan qanun layihələri, “Nümayəndələr Palatasının siyahısı”na dövlət gəlirləri ilə bağlı layihələr, “Xüsusi siyahı”-ya ayrı-ayrı şəxslərə və firmalara aid olan qanun layihələri, “Razılıq siyahısı”na “Federal siyahı”ya və “Nümayəndələr Palatasının siyahı”sına daxil edilmiş mübahisəsiz qanun layihələri daxildir. “Komitələrin qanun layihələrinə baxmaqdan kənarlaşdırılması təklifləri” siyahısına isə daxiledilmə qaydası aşağıdakı kimidir: hər bir konqresmen verilmiş qanun layihəsini 30 gündən artıq müddətə baxmamış daimi komitənin həmin layihəyə baxmaqdan kənarlaşdırılması haqqında palatanın klerkinə yazılı təklif verir və bu təklif hamının tanış ola biləcəyi yerdə qoyulur. Əgər konqresmenlərin yarından çoxu təklifi imzalayarsa, həmin təklif göstərilən siyahıya daxil edilir.

Senatda isə məsələlər cəmi 2 siyahıya daxil edilir: qanun layihələri və qətnamə siyahısı, icra hakimiyyətinin Senatın təsdiqinə verdiyi məsələlərin siyahısı.

Müzakirələr və səsvermə

Nümayəndələr Palatasında hər konqresmen müzakirə olunan əsas məsələ barəsində bir saatadək çıxış edə bilər. Senatda isə çıxış etmək istəyən senator ayağa qalxaraq sədrlik edənə müraciət etməlidir. Senatorların yalnız müzakirə edilən məsələ barədə danışması tələbi də yoxdur. Bəzən senatorlar vaxtı uzatmaq üçün müzakirə edilən məsələdən asılı olmayaraq, istənilən mövzuda danışirlar: İncili,

qəzetləri, hətta telefon məlumat kitablarını oxuyurlar.

Konqresdə səsvermə bir neçə üsulla keçirilir. Şifahi səsvermə zamanı əvvəlcə lehinə, sonra isə əleyhinə olanlar yerdən qışqırmaqla səs verirlər. Sədrlik edən şəxs səs-küyün ucalığından asılı olaraq qərarın qəbul olunub-olunmadığını elan edir.

Nümayəndələr Palatasının tərkibinin beşdə birinin (təx. 44 deputat) tələbi ilə adbaad səsvermə də keçirilə bilər.

Ayağa qalxmaqla səsvermə zamanı sədrlik edən lehinə olanlardan ayağa qalxmağı və onların səsi sayılana qədər ayaq üstə dayanmağı xahiş edir. Səsləri adətən klerk (katib) sayır. Sonra isə eyni qayda ilə əleyhinə olanlar sayılır.

Nümayəndələr Palatasında 44 deputatın tələbi ilə səs sayıcıların köməyi ilə də səsvermə keçirilə bilər. Bu halda spiker hər 2 tərəfdən bir və ya bir neçə deputata səslərin sayılmasını tapşırır və lehinə olanlardan sayıcılara yaxınlaşaraq öz səslərini qeydə aldırmağı xahiş edir.

Səsvermə qurtardıqdan sonra sayıcılardan biri lehinə verilən səslərin miqdarını bildirir. Sonra isə əleyhinə olan səslər eyni qaydada sayılır. Spiker isə ümumi nəticəni elan edir.

44 konqresmenin tələbi ilə qeydə alınmaqla səsvermə keçirilə bilər. Bu zaman səsvermə ya elektron sistem vasitəsilə keçirilir, yaxud da spikerin tapşırığına əsasən klerk lehinə və əleyhinə olan konqresmenləri sayır.

Qanunvericilik prosesi

ABŞ Konqresində qanunvericilik prosesi özünün mürəkkəbliyi ilə fərqlənir. Qanun layihələri hər iki palatada irəli sürülə bilər. Maliyyə xarakterli qanun layihələrinin irəli sürül-

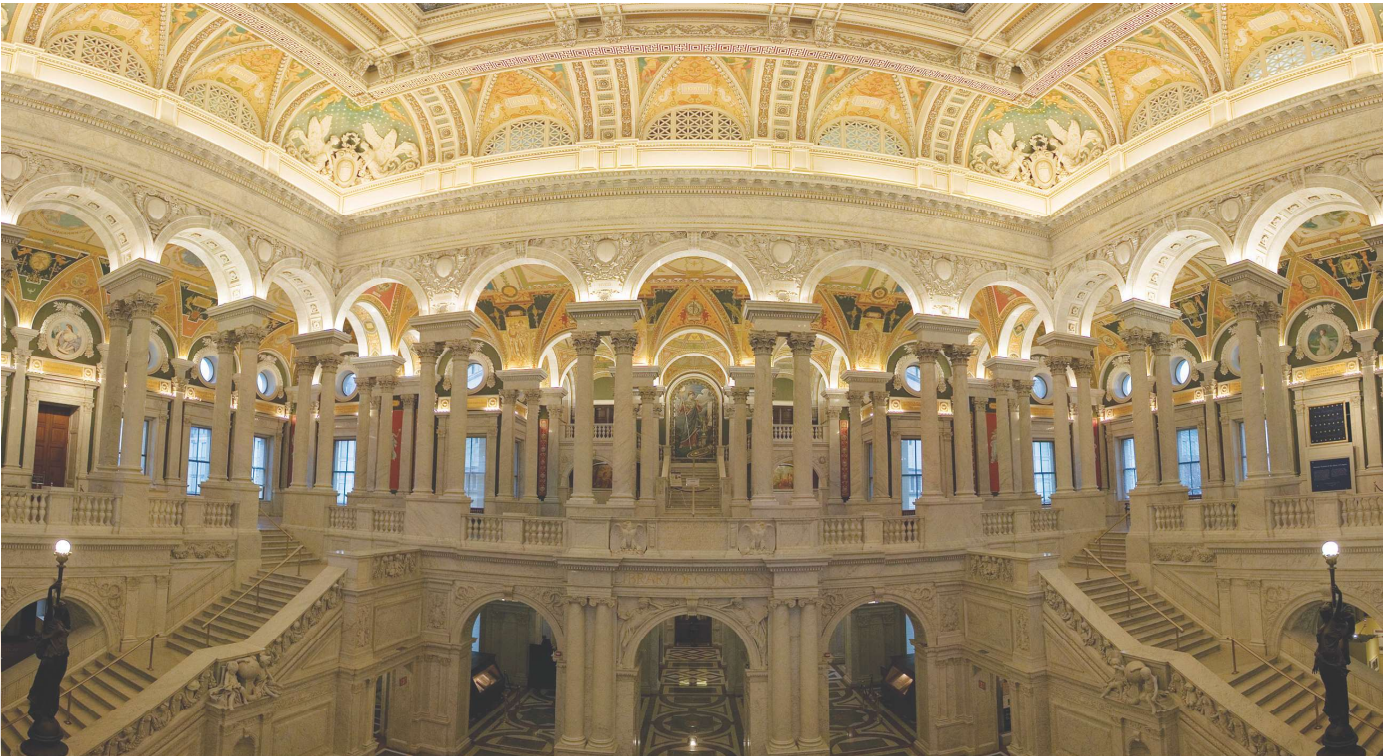
məsi isə yalnız Nümayəndələr Palatasında mümkündür. Qanun layihələrinin irəli sürülməsi proseduru çox sadədir. Konqresmen irəli sürdüyü qanun layihəsini Nümayəndələr Palatasında klerkin masasının yanında “hopper” adlanan qutuya salır. Senatda isə qanun layihəsi adətən iclasın gedişində, “səhər saatları” adlanan vaxtda təqdim edilir. Layihəni irəli sürən senator sədrin razılığı ilə qısa (adətən 3 dəqiqəyədək) çıxış etməklə layihəni rəsmən təqdim edə bilər. Senatorlar həmçinin iclasda çıxış etmədən də qanun layihəsini katibə təqdim etməklə irəli sürə bilərlər.

İrəli sürülən bütün qanun layihələri 3 oxunuşdan keçir. I oxunuşda qanun layihəsinin adı oxunur və müvafiq daimi komitəyə göndərilməsi məsələsi həll edilir. Senatorlardan biri həmin layihənin irəli sürülməsinə etiraz edərsə, məsələ növbəti iclas gününə keçirilir.

Nümayəndələr Palatasında irəli sürülən qanun layihələrinin komitədə müzakirəsinin mühüm mərhələlərindən biri açıq dinləmələrin keçirilməsidir. Hər bir daimi komitə qanun layihəsi üzrə açıq dinləmələr keçirilməsi haqqında qərar qəbul edə bilər.

Qanun layihələri üzrə dinləmələr ictimaiyyət üçün açıq olur. Əgər dinləmələr zamanı verilən ifadələrin, gətirilən sübutların, nəzərdən keçirilən sənəd və materialların açıqlanmasının milli təhlükəsizlik mənafeələrinə ziyan vura bilməsi ehtimalı varsa, dinləmələr tamamilə və ya qismən qapalı keçirilə bilər. Daimi komitənin üzvləri səsvermə yolu ilə köməkçi komitənin təkliflərini və rəyini bəyənlə, yaxud yeni təkliflər verə bilərlər.

Layihənin qəbulu ilə qüvvədə olan qanunvericilikdə baş verə biləcək bütün dəyişiklik-

lər və ləğv edilməli olan qanunlar, yaxud onların ayrı-ayrı hissələri qeyd olunur. Bu tələb Nümayəndələr Palatasında “Ramseyer qaydası”, Senatda isə “Kordon qaydası” adlanır.

II oxunuş qanun layihəsinin bütünlüklə oxunması ilə başlanır. Müzakirələr zamanı 2 qayda tətbiq edilir: “qapalı qayda” zamanı qanun layihəsinin müzakirəsi vaxta və düzəlişlərin təklif edilmə imkanlarına görə məhdudlaşdırılır; “açıq qayda” zamanı isə istənilən sayda düzəlişlər müzakirə edilə bilər.

Qanun layihəsinin III oxunuşu zamanı layihənin adı oxunur və o, bütövlükdə səsə qoyulur. Bu zaman qanun layihəsinə düzəlişlər təklif edilə bilməz, lakin layihə yenidən II oxunuşa qaytarıla bilər.

Nümayəndələr Palatası tərəfindən qəbul edilən qanun layihəsini Senat təsdiq etməlidir. Qanun layihəsini vitse-prezident də imzalamalıdır. Sonra isə o, prezidentə təqdim edilir.

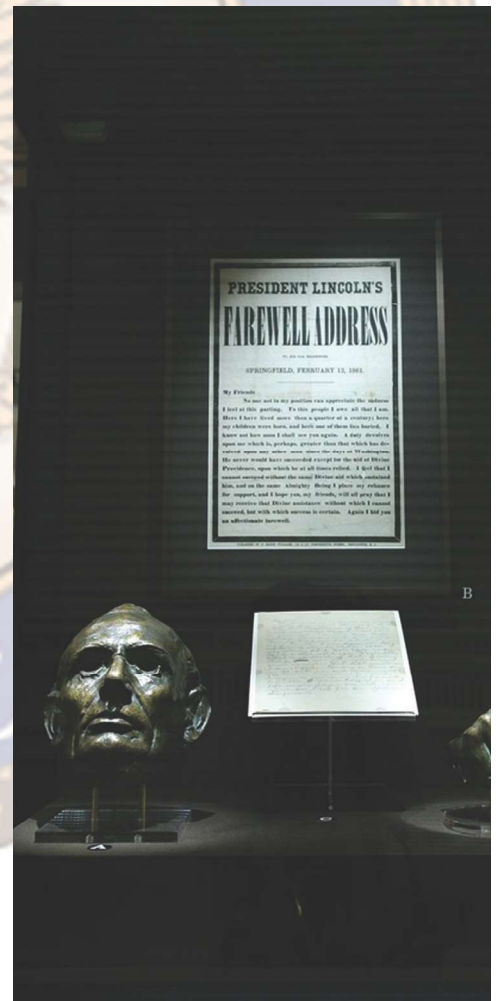
Prezident təqdim olunmuş qanun layihəsini 10 gün müddətində imzalayır, yaxud da öz etirazları ilə birlikdə geri qaytarır. Prezidentin geri qaytardığı qanun

layihəsi hər 2 palatada 2/3 səs çoxluğu ilə yenidən təsdiq edilərsə, prezident onu imzalamağa borcludur. Əgər 10 gün müddətində prezident təqdim olunmuş layihəni imzalamırsa, layihə qanun hesab olunur və Nümayəndələr Palatasının spikeri tərəfindən rəsmən elan edilir.

Konqresin sessiyasının sonuna 10 gündən az qalırsa, prezidentin imzalamadığı qanun layihəsi qəbul edilməmiş sayılır və həmin layihə üzrə bütün proses yenidən başlanmalıdır. Buna “cib vetosu” deyilir.

Amerika Birləşmiş Ştatları Konqresinin binası Kapitol adlanır. Onun tikintisi 1793-cü ildə başlanmış və 1865-ci ildə başa çatdırılmışdır. Binanın planı memar Uilyam Toronton tərəfindən verilmişdir. ABŞ Konqresi dövlətçilik simvolu olmaqla yanaşı, həm də ölkənin ən gözəl beş memarlıq abidələri sırasındadır. Bina ağ mərmerlə örtülmüşdür. Kapitolinin maraqlı cəhətlərindən biri onun kitabxanasıdır. Bu kitabxanada 26 milyon kitab, 36 milyon əlyazma saxlanılır. Həmçinin bu kitabxanada ABŞ-ın 23 prezidentinin arxivi mühafizə olunur.

Konqresin kitabxanası

Prezident Avraam Linkolnun
11 fevral 1861-ci il xalqa müraciəti
kitabxananın nadir eksponantlarındandır

İQTİDAR-MÜXALİFƏT MÜNASİBƏTLƏRİNİN İNKİŞAFI

Azərbaycan Respublikasında çoxpartiyalı sistemə keçid prosesi dövlət müstəqilliyimizin bərpasından dərhal sonra başladı. 1992-ci ildə “Siyasi partiyalar haqqında” Qanun qəbul edildi və çoxpartiyalı sistemə keçid üçün hüquqi baza formalaşdırıldı. Ancaq buna baxmayaraq, totalitar idarəetmə sisteminə yenidən qurtulan digər postsovet ölkələrində olduğu kimi, Azərbaycanda da bu proses kifayət qədər çətin problemlərlə müşayiət olundu. Təbii ki, bunun da bir sıra obyektiv və subyektiv səbəbləri vardır.

Qudrat Həsənzadə

Millət vəkili, Bütöv Azərbaycan
Xalq Cəbhəsi Partiyasının sədri

O zaman Azərbaycan da digər keçmiş sovet ölkələri kimi vahid bir ideologiyanın hakim olduğu sistemdən ayrılmışdı və cəmiyyətdə demokratik düşüncə tərzini, sivil və etimadlı siyasi münasibətlər formalaşmamışdı. Bütün bunlarla yanaşı, Ermənistanın Azərbaycan torpaqlarını işğal etməsi, ölkədə hökm sürən radikal əhval-ruhiyyə, siyasi mədəniyyətin aşağı səviyyədə olması, qanunvericilik bazasının və dövlət idarəçilik modelinin çağdaş tələblərə cavab verməməsi çoxpartiyalı sistemin inkişafına mane olurdu.

2000-ci ilədək dövlət idarəçilik sisteminin formalaşması, qanunvericilik bazasının təkmilləşdirilməsi, Azərbaycanın beynəlxalq aləmə iqtisadi-siyasi inteqrasiyası istiqamətində ciddi addımların atılmasına baxmayaraq, ölkənin siyasi həyatında qarşılıqlı inkar, ictimai-siyasi proseslərə radikal yanaşma tərzini hökm sürürdü. Bununla yanaşı, cəmiyyətdə yeniləşməyə, demokratikləşməyə, ölkədə sivil siyasi münasibətlərin əsasını qoyacaq islahatlara meyil artırdı. Cəmiyyət bir çox hallarda dövlətçilik maraqlarına zərbə vuran siyasi qüvvələrin, xarici dairələrin təsiri altına düşməsinə zəmin yaradan ifrat siyasi qütbləşmədən yorulmuşdu. İlk baxışda pessimist əhval-ruhiyyə və çıxılmazlıq ovqatı yaradan reallıqlar ölkənin bir sıra siyasi təşkilatlarında, xüsusilə də Milli Azadlıq Hərəkatının dalğasında yaranan Azərbaycan Xalq Cəbhəsi Partiyasında daxili müzakirələrə yol açmışdı. Bu proses 2000-ci ildə keçirilən parlament seçkilərindən sonra daha da dərinləşdi. Əbülfəz Elçibəyin vəfatından sonra ikiye parçalanan Azərbaycan Xalq Cəbhəsi Partiyasının hüquqi təmsilçiliyi özündə saxlayan “islahat-

çılar” qanadı parlament seçkilərində digər müxalifət partiyaları ilə müqayisədə daha çox deputat yeri əldə etdi. Lakin radikal və qeyri-müəyyən ovqatın təsiri altında seçim edə bilməyən Əli Kərimli partiyanın parlamentin işinə qatılmamasına üstünlük verirdi. Məhz bu yanaşma AXCP daxilindəki müzakirələri intensivləşdirmiş, cəmiyyətdə normal siyasi münasibətlərin formalaşmasını, sivil rəqabətin təşəkkül tapmasını arzulayan qüvvələrin etirazına səbəb olmuş və partiya bütün müxalifət düşərgəsində yeni bir mərhələnin əsasını qoymuşdu. O zaman mən və Azərbaycanda çoxpartiyalı sistemin inkişafı, dövlət maraqlarımızın qorunması mövqeyində dayanan digər həmfikirlerim partiyanın parlamentin işinə qatılmasını tələb edir, illər uzununu cəmiyyəti qütbləşməyə aparan bu uğursuz inkarçılıq siyasətinə son qoyulmasını istəyirdik. Təəssüf ki, AXCP-nin deputat mandatı qazanan təmsilçiləri Milli Məclisin işinə qatılsalar da, partiyanın rəhbərliyinə daxil olan bir sıra şəxslər artıq iflasa uğramış radikal siyasi xəttə “yox” deyə bilmədilər. Bununla da AXCP-nin hər iki qanadında yeni bir prosesin -

Azərbaycanın dövlət maraqları, demokratik təsisatların inkişafı və yeni siyasi münasibətlərin formalaşması naminə bütövləşmənin əsası qoyuldu. Beləliklə, 2002-ci il avqustun 18-də ikiye bölünmüş AXCP-nin əksər rayon təşkilatları bir araya gələrək partiyanın yeni siyasi xəttinin əsasını qoydular. Məhz Bütöv Azərbaycan Xalq Cəbhəsi Partiyasının yarandığı gündən etibarən Azərbaycanın siyasi həyatında yeni bir mərhələ başladı. Uzun illər boyu ayrı-ayrı siyasi qüvvələrin cəsarət taparaq dilə gətirə bilmədikləri həqiqətlər cəmiyyətin müzakirəsinə verildi. Zaman keçdikcə Bütöv Azərbaycan Xalq Cəbhəsi Partiyasının bütün təzyiqlərə rəğmən cəmiyyətə təqdim etdiyi və ardıcıl şəkildə həyata keçirdiyi yeni siyasi kurs digər siyasi partiyaların da dəstəyini qazandı.

BAXCP 2003-cü ildə keçirilən prezident seçkilərində Azərbaycan cəmiyyəti üçün yeni, lakin olduqca mühüm əhəmiyyət kəsb edən bir ənənənin də əsasını qoydu. Partiya prezident seçkilərində qalib gələn İlham Əliyevi təbrik etdi. Bu fakt, yəni prezident seçkilərində iştirak edən müxalifət təmsilçisinin qalib gələn şəxsi təbrik etməsi, ona fəaliyyətində uğurlar diləməsi müstəqil Azərbaycanın tarixində birinci hadisə idi. Ancaq sonuncu da olmadı. BAXCP-nin Azərbaycan siyasətinə gətirdiyi bu ənənə 2008-ci ildə keçirilən prezident seçkilərində iştirak edən digər namizədlər tərəfindən də davam etdirildi.

Bütün bu amillər mövcud iqtidar-müxalifət münasibətlərinin bir neçə il öncə ilə müqayisədə inkişaf etdiyini və sivil məcraya qədəm qoyduğunu göstərir. Artıq iqtidar və müxalifət təmsilçiləri müxtəlif tədbirlərdə birgə iştirak edir, cəmiyyəti narahat edən problemlər ətrafında müzakirələr aparır, dövlətin maraqları tələb etdiyi məqamda isə vahid mövqedən çıxış etməyi bacarırlar.

Ölkədə keçirilən son referendumda ölkənin iqtidar təmsilçiləri ilə müxalifət nümayəndələrinin eyni

təşəbbüs qruplarında təmsil olunması, Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasına əlavə və dəyişikliklərlə bağlı birgə hüquq maarifçiliyi işinin həyata keçirilməsi, eks-prezidentlərin situasiya ilə bağlı uzun illər müxalifəti narahat edən problemin həllinin ölkənin ana qanununda öz əksini tapması ictimai-siyasi həyatımızdakı müsbət dəyişikliklərdən xəbər verir.

Eyni zamanda, Türkiyə-Ermənistan sərhədlərinin açılması ilə bağlı məlumatların ictimaiyyətə açıqlanmasından sonra Azərbaycanın iqtidaryönlü və müxalifət partiyalarının birgə tədbirlər keçirməsi, Türkiyə Böyük Millət Məclisində təmsil olunan siyasi təşkilatların təmsilçilərini ölkəmizə dəvət etməsi, eləcə də hakim partiyanın da bu prosesə müsbət yanaşaraq dəstək verməsi iqtidar-müxalifət münasibətlərinin normalaşmasında hər iki tərəfin maraqlı olduğunu sübuta yetirir. Artıq Azərbaycan cəmiyyətində ölkənin milli və dövlət maraqları naminə bir araya gəlməyi bacaran, inkarçı mövqedən uzaq olan siyasi qüvvələrin sayı üstünlük təşkil edir.

Bununla yanaşı, mövcud iqtidar-müxalifət münasibətlərinin ölkəmi-

zin bugünkü potensialına və reallıqlarına bir o qədər də uyğun gəlmədiyini də vurğulamaq istərdim. Çünki Azərbaycanda sivil və etimadlı münasibətlər sisteminin formalaşması, çoxpartiyalı sistemin inkişafı üçün olduqca münbit bir şərait yaranmasına baxmayaraq, qeyd olunan istiqamətdə bir sıra islahatların həyata keçirilməsi ləngiyir. Bu sırada siyasi partiyaların dövlət büdcəsindən maliyyələşməsinə təmin edəcək və onların xarici təsirlərdən asılılığını azaldacaq, müasir dövrün siyasi reallıqlarını və münasibətlər sistemini özündə əks etdirəcək yeni "Siyasi partiyalar haqqında" Qanunun hələ də müzakirəyə çıxarılmamasını vurğulamaq istərdim.

Eyni zamanda Milli Məclisdə təmsil olunan müxalifət partiyalarının parlamentin işində daha fəal iştirak etmələri üçün də bir sıra addımların atılmasına ehtiyac duyulur. Bu baxımdan Milli Məclisin, o cümlədən müvafiq komitələrin rəhbərliyinin seçilməsi prosesində parlament azlığının da nəzərə alınması qanunverici orqanın fəaliyyətinə pozitiv təsir göstərir və iqtidar-müxalifət münasibətlərinin daha da inkişaf etməsinə zəmin yaradardı.

ROMA

DEMOKRATIYASININ DİRÇƏLİŞİ

Orta
əsrlərdə
Şimali
İtaliyada
yaranan
şəhər-
dövlətlərindən
Venesiya
daha çox
Qədim
Roma
Respublikasını
xatırladırdı.

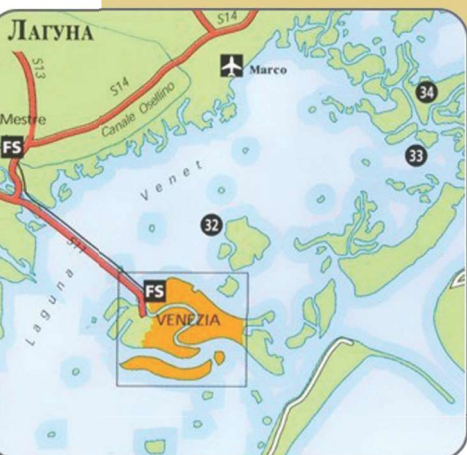

Qədim parlament

Qısa arayış

Venesiya Respublikası İtaliyanın şimal-şərqində Adriatik dənizində Venesiya körfəzinin sahilində yerləşir. Venesiya Respublikası bir-birindən 150 kanalla ayrılan 118 adada salınıb. Adalar arasında 400-ə qədər körpü var. Şəhərin memarlığı Venesiya Respublikasının ən yüksək inkişaf dövründə (XIV-XVI əsrlər) formalaşmışdır. Zəngin bəzəkli kilsələr, dəbdəbəli saraylar, körpülər, ətrafında 3-4 mərtəbəli evlər tikilmiş ensiz, dolanbac küçələr Venesiyaya ecazkar görkəm verir.

Qədim Roma Respublikası V əsrdə süquta uğradıqdan sonra antik demokratiya (öz vətəndaşlarının da iştirakını nəzərdə tutan dövlət idarəetmə sistemi) siyasi səhnədən yox edilsə də, tarix səhnəsində qalmaqda idi. Roma demokratiyasının ənənələri İtaliya ərazisindəki azsaylı tayfaların idarəetmə sistemi olaraq qalırdı. Təxminən 1100-cü illərdə Şimali İtaliyanın bir çox şəhərlərində xalq hakimiyyətləri yenidən ərşəyə gəlməyə başladı. Bu, Şimali İtaliyanın kiçik şəhər-dövlətlərində baş verirdi. Dünyaya “respublika” ixtirasını bəxş etmiş italyalılar öz əlləri ilə boğduqları “xalq hökumətlərini” yenidən qururdular. Şimali İtaliyanın şəhər-dövlətləri qədim Ellada və Roma dünyasının siyasi ənənələrini yenidən həyata qaytarırdılar. Bu “şəhər-respublikalar” (Florensiya, Venesiya, Genuya, Piza və s.) arasında Venesiya özünəməxsus xüsusiyyətləri ilə bərabər daha çox Qədim Romanı xatırladırdı.

Respublikanın tarixindən

Venesiyanın adı Adriatik dənizinin şimal-qərbində yaşayan venet tayfalarının adı ilə bağlıdır. 452-ci ildə Atilla İtaliyanın şimalını işğal edəndə Po çayının sahilində yaşayan əhali qonşuluqda kiçik adalarına pənah aparır. Onlar burada balıqçılıqla, adalarda duz çıxarmaqla məşğul olmağa başlayırlar. 466-cı ildə adanın əhalisi ilk dövlətlərini - 12 kəndin nümayəndələrindən ibarət Nümayəndələr Şurasını yaratmağı qərara alırlar.

dələrindən ibarət Nümayəndələr Şurasını yaratmağı qərara alırlar.

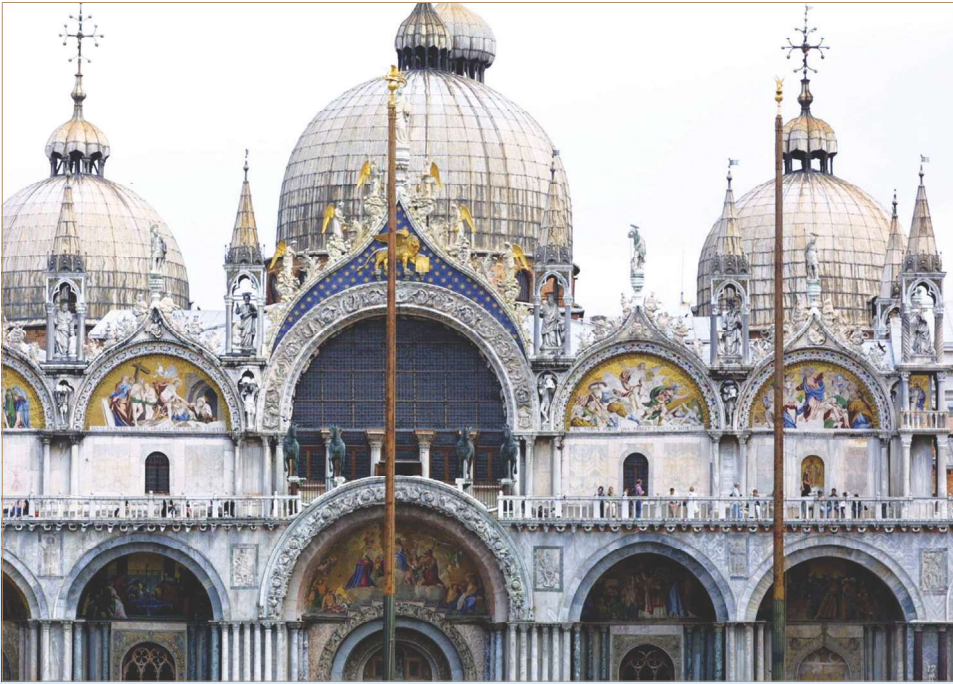
Adalardakı qəsəbələr sürətlə böyüməsinə baxmayaraq, müəyyən dövlət quruluşuna malik deyildilər. Bizansın təsiri altında olan adaların dini və dünyəvi liderləri əhali ilə razılaşaraq adalarda hakimiyyəti vahid liderə vermək qərarına gəlirlər. Onlar 697-ci ildə adaların İcmalar Şurasını çağırırlar. Şurada bütün qəsəbələrin nümayəndə-

Əfsanəyə görə dənizdən yaranan, dənizlə əhatələnən Venesiyada dəniz sularına qəsd etmək ağır cinayət sayılırdı.

1423-cü ilə aid mənbəyə görə Venesiyada dövlətə məxsus 3 345 gəmi və 36 000 dənizçi vardı. Gəmiqayırma tərsanələrində 6 000 işçi çalışan Venesiya hökuməti həmin ildə dəniz ticarətinə 10 000 000 dukat sərmayə qoymaqla 4 000 000 dukat təmiz gəlir əldə etmişdi.

Venesiyanın hamisi həvari Markın cəsədi saxlanılan San-Marko Bazilikası (kilsə) venesiyalıların əsrlər boyu davam etmiş əfsanəvi zənginliyinin və əzəmətinin simvolu kimi tikilib.

ləri belə qərara gəlirlər ki, hərbi qüvvələrə komandanlıq edən ümumi rəhbərin (dojun) başçılıq etdiyi bir dövlət yaratsınlar. Onlar Paoluççi Anafesti ömürlük doj seçirlər. Buna baxmayaraq, hələ ayrı-ayrı qəsəbələrdə özünüidarə qalıqları qalırdı.

İlk vaxtlar hakimiyyət Herak-

leya şəhərində yerləşirdi, sonralar hökumət səhralıq olan Rialto adasına köçürülür. IX əsrdən başlayaraq Rialto adası ətrafındakı 60 ada Venesiya adlanmağa başlayır.

Öz coğrafi mövqeyindən məharətlə istifadə edən Venesiya çox keçmədən böyük və

güclü ticarət mərkəzinə çevrilir. IX əsrin əvvəllərindən Venesiyanın Bizansdan asılılığı formal xarakter daşımağa başlayır. 828-ci ildə o, müstəqilliyinin zahiri təzahürünü əldə edir, daha doğrusu “oğurlayır”. Belə ki, venesiyalı tacirlər həvari Markın Misirdəki kilsələrin birində saxlanılan qurumuş cəsədini oğurlayıb Venesiyaya gətirirlər. Müqəddəs Mark Venesiyanın hamisinə, respublikanın rəmzinə çevrilir. Bundan sonra Venesiya həm də Müqəddəs Markın Respublikası adlanmağa başlayır və öz pulunu kəsir. İstriya ərazisi və 997-ci ildə Dalmasiya vilayətinin şəhərləri Venesiyanın tərkibinə qatılır. O, faktiki olaraq Adriatik dənizinin sahibinə çevrilir. Venesiya tacirləri artıq Bizansa heç bir ticarət rüsumu ödəmir, müsəlman Şərqi ilə sərbəst alver edirlər. Bu onlara Səlib yürüşlərində böyük üstünlük qazandırır. Onların əlində həm də səlibçilərin böyük ehtiyac duyduqları daşıma vasitələri var idi. Venesiyalıları hətta

1204-cü ildə Xaç yürüşləri zamanı fransızlara Konstantinopolu ələ keçirməkdə böyük yardım edirlər.

Venesiya 130 il mübarizə apardığı rəqibi Genuyanı 1381-ci ildə məğlub edəndən sonra respublikanın materikdəki torpaqlarını genişləndirməyə başlayır: 1404-1405-ci illərdə Viçensa, Verona, Bassano, Feltre, Belluno, Paduya əraziləri, 1421-ci ildə Friul, 1428-ci ildə Breşiya və Berqamo, 1448-ci ildə Kremo əraziləri birləşdirilir. Nəhayət, 1489-cu ildə Kipr adası Venesiyanın tərkibinə qatılır.

Artıq Aralıq dənizində Adriatik dənizinin (Venesiya) paytaxtı ilə rəqabət apara biləcək qüvvə yox idi. XV əsrin sonlarında Venesiya qüdrətinin zirvəsində olan varlı bir ölkə kimi düşmənlərinin canına qorxu salırdı. Onun əhalisi arasında elm və incəsənət geniş yayılmışdı. Lakin bu vaxt heç kəsin qarşısını ala bilmədiyi dəyişikliklər baş verir: Hindistana dəniz yolu, Amerika kəşf edilir. Dəniz ticarətinin Aralıq dənizindən Atlantik okeanına keçməsi Venesiya Respublika-

sının qüdrətinə ağır zərbə vurur. Zərbələr bir-birinin ardınca gəlir: osmanlılar Konstantinopolu alır, venesiyalıların materikdəki mülklərini bir-birinin ardınca işğal edirlər. XVII-XVIII əsrlərdə Venesiya-Türkiyə müharibələri nəticəsində Müqəddəs Markın Respublikası Balkanlarda və Aralıq dənizinin şimal rayonunda bütün ərazilərdən məhrum olur. O, özünün köhnəlmiş dövlət quruluşunu və ciddi neytrallıq gözləməklə əlində qalan mülklərini (Venesiya, İstriya, Dalmasiya və İoniya adalarını) qoruyub saxlamaqla kifayətlənir. 1797-ci ildə isə Napoleon Bonapart Venesiya Respublikasının bir

dövlət kimi varlığına son qoyur. 1866-cı il Vyana sülhünə görə Venesiya İtaliya krallığının əyalətinə çevrilir.

Dövlət idarəçiliyi

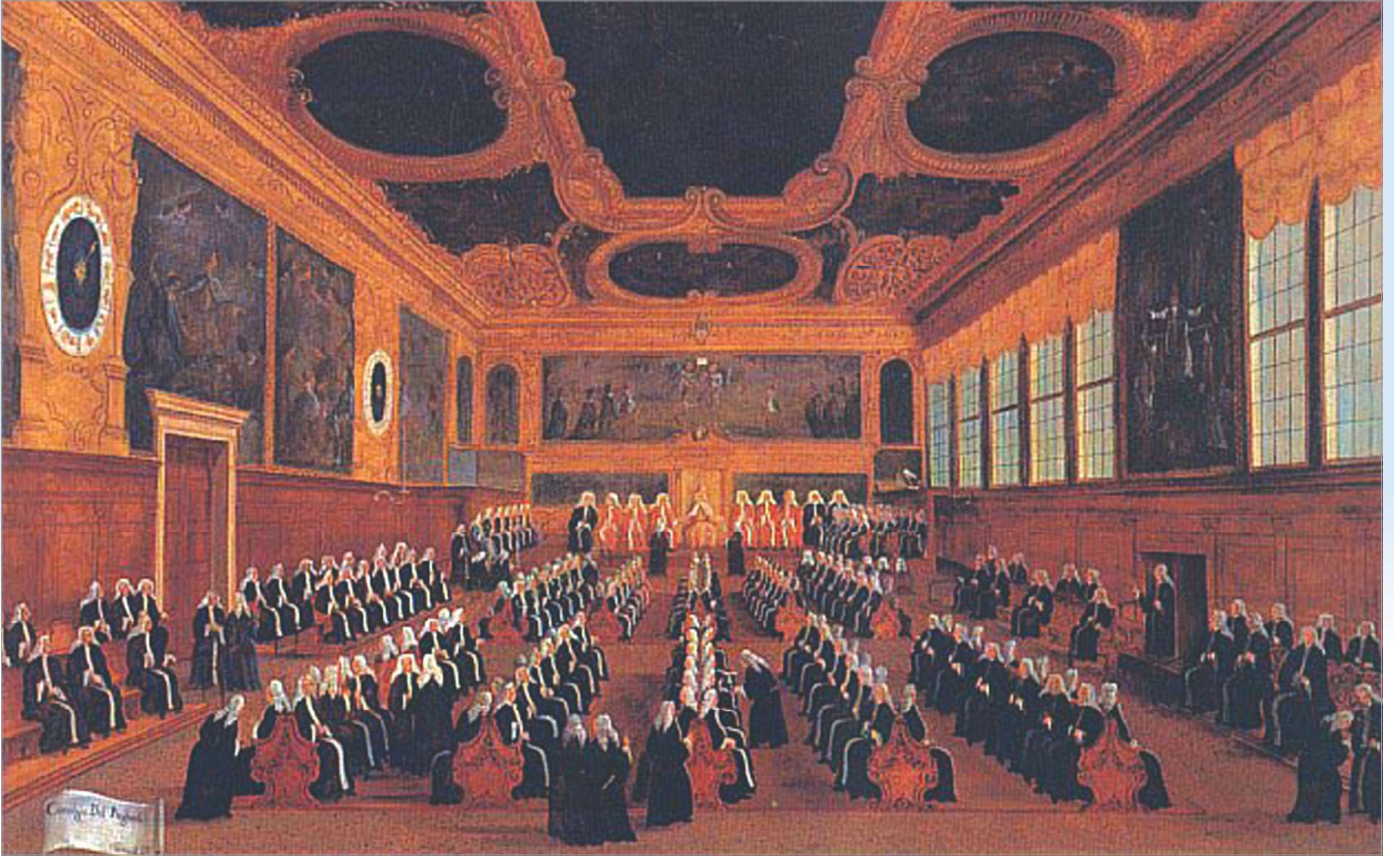
Aristokratik respublikanın klassik nümunəsi olan Venesiyada hakimiyyət strukturu mürəkkəb və dolaşık idi. Hakimiyyətin təşkil olunduğu patriisi ailələrinin nümayəndələri əsas elitəni təşkil edirdilər. Patriisilərdən başqa Venesiyada idarəçilikdə müxtəlif vəzifələr tutmaq hüququ olan vətəndaşların sayı da kifayət qədər idi. Lakin onlar siyasi vəzifə tuta

Butsentavr adlanan bu dəbdəbəli gəmidə doq hər il açıq dənizə çıxaraq barmağındakı qiymətli üzüyü suya atıb deyirdi:

“Ey dəniz, həqiqi və əbədi hakimiyyət naminə biz sənənlə nişanlanırıq”. Bu ayinlə Venesiya dənizlə nişanlı sayılırdı.

Neptun Adriatikanın sərvətlərini Venesiyaya təqdim edir.

Böyük Şuranın iclaslarında üzvlərinin hamısı yox, müəyyən qismi iştirak edərdi. Çünki onların əksəriyyəti müxtəlif hökumət tapşırıqlarını (o cümlədən diplomatik) yerinə yetirirdilər.

bilməzdilər. Xalqın əksəriyyəti formal olaraq hüquqsuz idi. Buna baxmayaraq, elita onların fikirlərini nəzərə alırdı. Respublikanın siyasi sistemi çoxsaylı vətəndaş komitələrinə və şuralarına əsaslanırdı. Onları bir-birinə müxtəlif maneələr və əksliklər sistemi ilə bağlayırdı.

Hökumət işləri ilə respublikanın Senatı məşğul olurdu. Venesiya Senatı yenidən seçilmək hüququna malik və birillik müddətə seçilən 120 nəfərdən ibarət idi. 120 senatorun 60 nəfərini Böyük Şura seçirdi. Digər 60 nəfərini isə Senatın əvvəlki tərkibi irəli sürür və Böyük Şura tərəfindən təsdiqlənirdi. Bundan əlavə respublikanın müxtəlif siyasi orqanlarını təmsil edən 140 nəfər məşvərətçi səsle Senatda iştirak edirdi. Senata rəhbərlik edən 16 nəfərlik kollegiya hökumətin gündəlik qərarlarına cavabdehlik daşıyırdı. Bütövlükdə Senat respublikanın daxili və xarici

siyasət məsələlərini həll edirdi.

Respublikanın ali məhkəməsi funksiyalarını yerinə yetirən Qırqlar Şurasının üzvləri də 16 aylıq fəaliyyətdən sonra Senatın tərkibinə daxil olurdular. Onun tərkibi də Böyük Şura tərəfindən müəyyənləşdirilirdi.

Böyük Şura

Respublikanın daxilində demokratik və aristokratik partiyalar arasında gedən mübarizə həmişə aristokratiyanın qələbəsi ilə nəticələnib. 1172-ci ildə baş verən növbəti iğtişaşların birində doj Vitali Makiyel öldürülür. Üsyandan sonra gələcəkdə iğtişaşların qarşısını almaq və dojların fəaliyyətini izləmək, həmçinin onların hakimiyyətini məhdudlaşdırmaq üçün aristokratiya Böyük Şura (italyanca Maggior Consiglio) təsis etməyi qərar alır. Çox keçmir ki, seçili notabellərdən (Nobili- zadəgan) ibarət Böyük Şura respublikanın ali hakimiyyə

yət orqanına çevrilir. O, tədricən dojların hakimiyyətini məhdudlaşdırır.

O zaman xalq yığıncaqlarına nadir hallarda müraciət edilirdi və 1423-cü ildən sonra isə o, ümumiyyətlə, ləğv olunur. Böyük Şura Senatın qəbul etdiyi qərarları ratifikasiya edir, məsul vəzifələri təsdiqləyir, hərbi, siyasi və maliyyə siyasətini müəyyənləşdirirdi. Böyük Şura həmçinin ictimai vəzifələrə təyinatlara baxır, yeni-yeni ailələrə aristokrat adı verir, əfv fərmanları qəbul edirdi.

Böyük Şura 6 şəhər dairəsindən birillik müddətə seçilən 480 vətəndaşdan ibarət idi. Şuranın 480 üzvünü 12 tribunadan ibarət kollegiya təyin edirdi. Tribunları isə Venesiyanın 6 şəhər dairəsinin hər birindən 2 nəfər olmaqla əhali seçirdi. Bu qayda XIII əsrin əvvəllərində qalmaqda davam edirdi. Lakin şəhərin irsi aristokratiyası və plutokratiyasından təşkil

edilən Böyük Şura müstəsna səlahiyyətləri (doj seçmək hüququ, bütün vəzifələrə sərbəst təyin etmək, bütün dövlət işlərini həll etmək) ilə kifayətlənməyərək getdikcə hakimiyyəti qəsb etməyə başladı. 1297-ci ildən Böyük Şuraya üzv olmaq məhdudlaşdırıldı. İlk öncə son dörd ildə şura üzvü olmuş şəxslər yenidən onun üzvü seçilə bilirdi. Lakin sonralar əcdadları şuranın üzvü olmuş vətəndaşlar da onun tərkibinə daxil edilirdilər. Onların hamısı “Qızıl kitab” adlanan xüsusi kitabda qeyd olunurdu. İndiyədək qorunan bu “Qızıl kitab”da Venesiyanın 300-dən artıq ailəsinin adı qeyd edilmişdir.

Hər bir nobel (aristokrat) ailəsinin kişi üzvü 25 yaşdan Böyük Şuranın üzvü kimi qeydiyyatda alınırdı. İlk vaxtlar bu şuraya 400-500 nəfər daxil idisə, sonralar onların sayı 1000 nəfərə çatırdı. Üzvlərinin sayının ən maksimal həddində Böyük Şuraya 2600 nəfər daxil idi.

Böyük Şura öz növbəsində respublikanın əsas şuralarını, baş magistrləri və Venesiyanın dojunu seçirdi.

Doj

Böyük Şura tərəfindən seçilən birinci doj Sebastiano Dzia-ni olmuşdur. Dojun seçilməsi 11 mərhələli dolay yolla həyata keçilirdi. Əvvəlcə Böyük

Şuranın 30 yaşdan yuxarı üzvləri yığılaraq müxtəlif ailələrə mənsub olan 30 nəfəri seçirdilər. Sonra bu 30 nəfər 9 nəfəri, onlar da öz növbəsində 40 nəfəri seçirdilər. 40 nəfər də 12 nəfəri, onlar da 25 nəfəri seçirdilər. 25 nəfər 9 nəfəri, həmin 9 nəfər 45 nəfəri, o 45 nəfər 11 nəfəri, onlar isə 41 nəfərdən ibarət seçki komitəsi təyin edilirdilər. Nəhayət, bu komitə doju seçirdi.

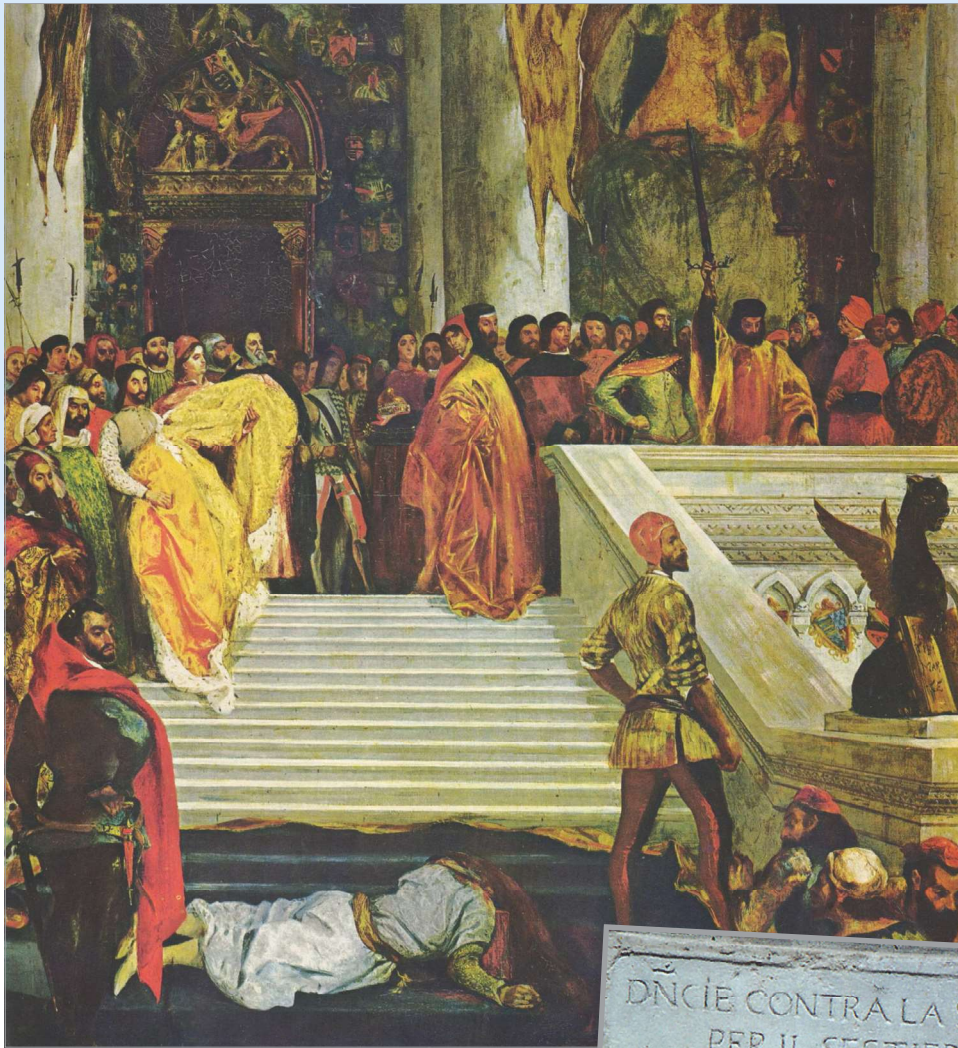
Dojun hakimiyyəti çox məhdud idi. Şuranın bütün iclaslarında iştirak etmək hüququna malik olmasına baxmayaraq, onun öz fikrini yeritməyə ixtiyarı yox idi. Doj müstəqil qərar qəbul edə bilməzdi. Onun bütün əlaqələri, görüşləri və yazışmaları ciddi nəzarətdə idi. O, Venesiyanı tərk edərək, respublika hüddudlarından kənarda mülkiyyətə sahib ola bilməzdi. Dojun yanında 6 məsləhətçisindən və Qırqlar Şurasının 3 üzvündən ibarət Kiçik Şura (Sinyoriya) var idi.

Dojun üzərində daimi və total, eyni zamanda gizli nəzarət mövcud idi. Qırqlar Şurası və Böyük Şura gizli xəfiyyətləri vasitəsilə onu diqqətlə izləyirdi ki, görsün doj sadəcə xalqla birləşib patrisiləri hakimiyyətdən salmaq niyyəti güdmür ki. Dövlət başçısının ehtiyatsız bir sözü, düşünülməmiş bir hərəkəti, hövsələsiz bir ifadəsi çox vaxt müddətli qatilin tutulması ilə nəticələnirdi və təhlükəli adam aradan götürülürdü. Adi insanların nazı ilə isə çox oynamırdılar.

1298-1319-cu illər ərzində qəbul olunmuş bir sıra qanunlardan sonra tribunat institutu təməmlə ləğv edildi. Beləliklə, Böyük Şura bütün şəhər üzərində hakimiyyəti tamamilə ələ aldı. Amma bu çoxsaylı şura qanunvericilik işləri ilə paralel olaraq cari dövlət məsələlərini həll edə bilmirdi. Eyni zamanda

Venesiya dojunun camaat arasına tək çıxmağa ixtiyarı yox idi. Venesiyada heç bir qərar onsuz qəbul edilmirdi, eyni zamanda o, heç bir məsələni təkbəşinə həll edə bilməzdi.

Doj Marino Falyerinin edamı. Falyerinin xalqın köməyi ilə hakimiyyəti patrisilərin əlindən almaq planının üstünü açan Onluq Şurası onu edam etdirir.

doja etibar etmədiyi üçün bu məsələləri ona həvalə etmək istəmirdi. Bu amillərin təsiri ilə Qırqlar Şurasının əhəmiyyəti artmağa başladı. 1179-cu ildə cinayət işlərinin istintaqı üçün yaradılan Qırqlar Şurası XIV əsrdə dəyişikliyə uğradı. Artıq 40 nəfərdən yox, təxminən 200 nəfərdən ibarət olan Qırqlar Şurasının üzvləri əvvəlki tək doj tərəfindən deyil, Böyük Şura tərəfindən təyin edilirdi. O, tək-cə məhkəmə işləri ilə yox, həm də Böyük Şuraya çıxarılan bütün işlərin ilkin müzakirəsi və müstəqil olaraq bir sıra vacib məsələlərin həlli ilə məşğul olurdu.

Onluq Şurası

1310-cu ildəki çıxışların birində doj Qradeniqoya qarşı

“Şir ağzı”. Venesiyada anonim donosları bu qutulara atırdılar.

sui-qəsd edilirdi. Aristokratiya öz hakimiyyətini qorumaq üçün xüsusi tədbirə əl atdı: Onluq Şurasını təsis etdi. Venesiyada siyasi vəziyyətə nəzarət edən inkvizisiyaya oxşar Onluq Şurası 1335-ci ildən daimi fəaliyyət göstərməyə başladı. Böyük Şura tərəfindən birillik müddətə seçilən Onluq Şurası üzvün-

dən üç nəfərini özünə üç aylıq başçı seçdi.

Doj öz məsləhətçiləri ilə bəzi iclaslarda iştirak etsə də, səs verə bilməzdi. Şuranın rəsmi məqsədlərindən biri dojla və digər təşkilatlara nəzarət etmək idi. Geniş xəbərçilər sisteminə malik şura anonim məlumatlar əsasında respublikanın bütün idarəetmə strukturlarının fəaliyyətini qiymətləndirirdi. Onluq Şurasının lazım bildiyi istənilən adamı həbs etməyə, işgəncə verməklə dindirməyə və qiyabi olaraq hökm çıxarmağa hüququ var idi. Məsələn, 1355-ci ildə Doj Marino Falyera Onluq Şurası tərəfindən ölüm cəzasına məhkum olundu.

Onluq Şurasının üzvləri Böyük Şuranın iclaslarında seçildiyindən və bu iclaslara kənar şəxslər buraxılmadığından, tərkibi heç yerdə açıqlanmadığından anonim hakimiyyət

orqanı idi və şəhər əhalisi onun üzvlərini tanı-mırdı. Onluq Şurası Kiçik Şura və Senat Kollegiyası ilə birləşərək respublikadakı bütün hakimiyyətin cəmləşdiyi Tam Kollegiyanı təşkil edirdi. 1539-cu ildə Onluq Şurası öz tərkibində üç nəfərdən ibarət yeni dövlət inkvizitorları adlanan qrup yaratdı. XV əsrin sonlarında Onluq Şurasına işlərində kömək etmək üçün Senatdan seçilmiş 15 nəfər də daxil edildi.

Bu şuranın səlahiyyətləri getdikcə genişləndirildi. Dojlar sarayında oturan Onluq Şurası anonim donoslardan o qədər geniş istifadə edirdi ki, binanın bir çox yerində bayırdan ağzı açıq insan üzünün şəklində daş maskalarla örtülü yarıqlar açmışdılar. Donosları atmaq üçün nəzərdə tutulan və “Şir ağzı” adlanan bu maskalar indi Venesiyanın simvoludur.

Venesiyada üzünə maska taxıb istənilən yərə getmək olurdu:
bala da, qonaqlığa da, işə də, məhkəməyə də ...

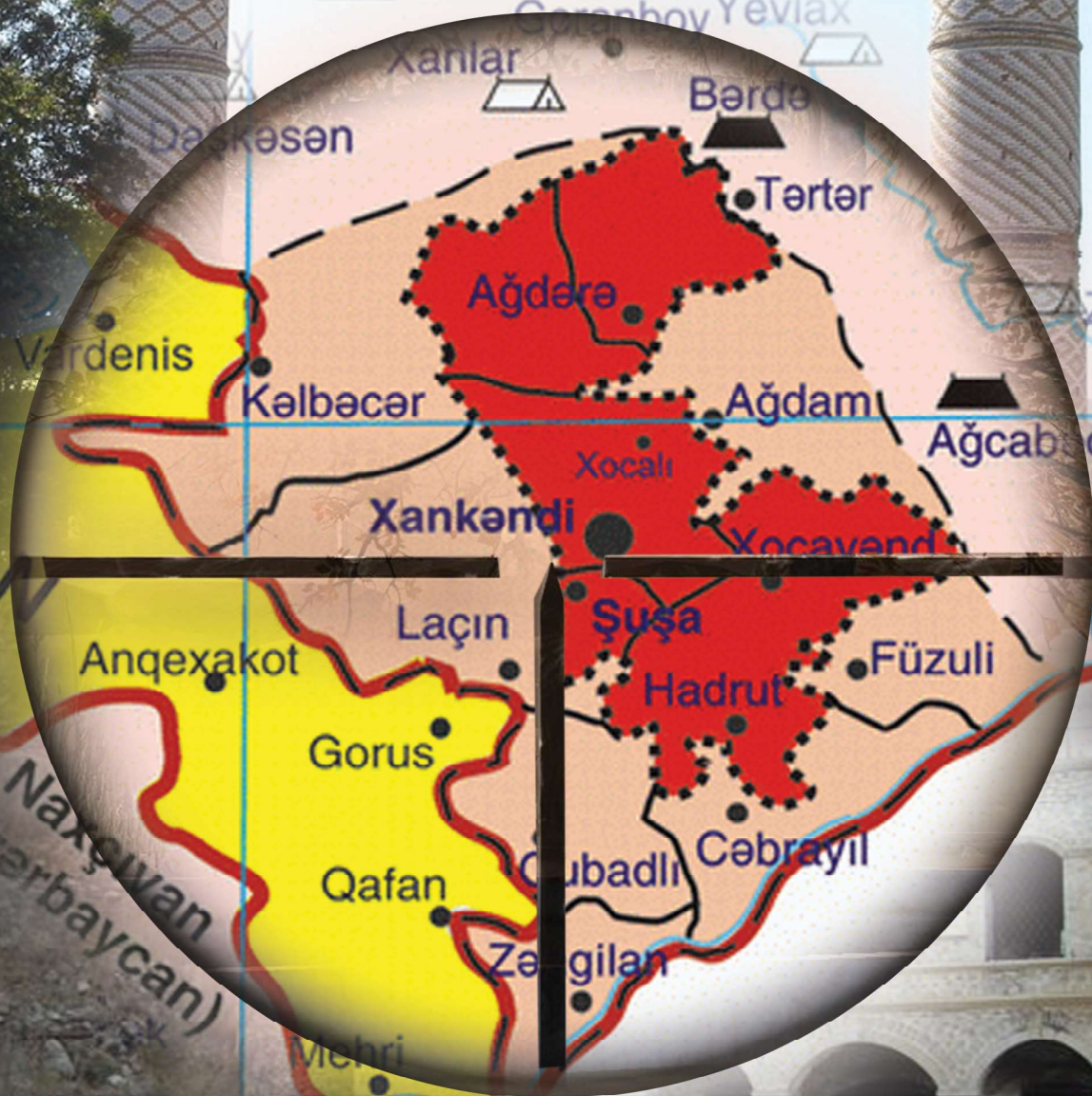
"Yeni Atlantida"

1000 ildən çox mövcud olan Venesiya orta əsrlərdə nəinki İtaliyanın, hətta bütün Avropanın və bütövlükdə dünyanın tarixində mühüm rol oynayıb. Bütün mövcudluğu dövründə Venesiya öz siyasi quruluşunu qoruyub saxlaya bilib. Bu onun daxili

sabitliyindən irəli gəlirdi. Venesiyanın siyasi sabitliyi sosial ədalətdən daha çox iqtisadi yüksəlişin davamlılığı ilə bağlı idi. Bu günə qədər Venesiyanın həyatda qalmasında böyük rol oynayan dəniz indi ona ölümcül zərbələr endirməkdədir. Son 100 ildə Adriatik dənizinin səviyyəsi 33

sm qalxıb. Venesiya hər il 5 mm olmaqla suya qərq olur. Bundan başqa subasmalar, dəniz qabarmaları, binaların dənizin duzlu (və çirkli) suyunun təsirindən dağılması, cavanların şəhəri tərk edib getməsi və s. Bəziləri hətta Venesiyanı "XXI əsrin Atlantidası" da adlandırırlar.

ERMƏNİSTAN - AZƏRBAYCAN, DAĞLIQ QARABAĞ MÜNAQIŞƏSİNİN HƏLLİ PRİNSİPLƏRİ

Beynəlxalq hüququn əsasını təşkil edən beynəlxalq müqavilələri, sənədləri və aktları imzalayan bütün dövlətlər müəyyən öhdəliklər qəbul edirlər. Bu “jus cogens” (imperativ) normalara əməl edilməsi müasir beynəlxalq münasibətlərin prioritet məsələlərindəndir. Belə ki, onların pozulması təkcə bir və ya iki dövlətdə deyil, bütövlükdə beynəlxalq aləmdə tarazlığın pozulmasına gətirib çıxara bilər. Dövlətlərin ərazi bütövlüyü, sərhəd toxunulmazlığı, xalqların öz müqəddəratını təyin etməsi və s. bu kimi prinsiplərin Birləşmiş Millətlər Təşkilatının (BMT) Nizamnaməsində öz əksini tapmasına baxmayaraq, bəzi problemlərin həlli zamanı onlardan hansı birinin tətbiq edilməsi sualı ortaya çıxır və bu məsələ dövlətlər arasında anlaşılmazlıqlara, münasibətlərin korlanmasına, hətta münaqişə və müharibə şəraitinin yaranmasına gətirib çıxarır. Bir sıra beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən qəbul edilmiş davranış qaydalarının, illər ərzində formalaşmış hüquqi adətlərin mövcudluğuna baxmayaraq, bu gün global dünyada hələ də həllini gözləyən bir çox konfliktlərin olması bunun əyani sübutudur.

Qeyd etmək lazımdır ki, regionda maraqları olan böyük dövlətlərin geosiyasi ambisiyalarına məruz qalan müstəqil Azərbaycan dövləti də bu cür konfliktlərdən yan keçə bilmədi və Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin timsalında bu günə qədər öz beynəlxalq hüquqi həllini gözləyən problemlə üz-üzə qalmaqdadır. Bu problemin həllini çətinləşdirən nüanslardan biri münaqişə tərəflərinin beynəlxalq hüququn prinsipləri barəsində ziddiyyətli mövqeləridir. Belə ki, Azərbaycan tərəfi münaqişənin öz ərazi bütövlüyü çərçivəsində həllinə israrlıdırsa, Ermənistan tərəfi problemin həlli zamanı xalqların öz müqəddəratını təyin etməsi prinsipinin əsas götürülməsini tələb edir. Belə olan halda ortaya çıxan bir sualın cavablandırılmasına ehtiyac duyulur: bu problemin həlli zamanı beynəlxalq hüququn göstərilən iki vacib prinsipindən hansı daha prioritetdir və ya hansı məhdudlaşdırılmalıdır? Bu suala cavab tapmaq üçün hər iki prinsipin mahiyyəti ilə yaxından tanış olmaq zərurəti yaranır.

Ərazi bütövlüyü prinsipi

Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsində müzakirə predmeti olan prinsiplərdən biri dövlətlərin ərazi bütövlüyü prinsipidir. Bu prinsip ilk əvvəl 1648-ci ildə Vestfal Sülh Müqaviləsində əks olunmuşdur. Dolayısı ilə BMT Nizamnaməsinin 2-ci maddəsinin 4-cü bəndində, müstəqil prinsip kimi isə Helsinki Yekun Aktında təsbit edilmişdir. Burada göstərilir ki, “...**iştirakçı dövlətlər dövlətin ərazi bütövlüyünə qarşı BMT Nizamnaməsinin məqsəd və prinsipləri ilə bir araya sığmayan hərəkətlərdən, o cümlədən zor işlətməkdən və ya zor işlətməklə hədələməkdən çəkinməlidirlər**”. Bəzən ərazi toxunulmazlığı kimi də adlandırılan bu prinsip beynəlxalq hüququn prinsiplər zəncirinin demək olar ki, özək hissəsidir. Çünki bütün digər prinsiplər bu prinsipə birbaşa bağlıdır və onların realizəsi bunun mütləq tətbiqindən asılıdır. Əgər beynəlxalq hüququn prinsiplərini

Sevdə Abdullayeva

Milli Məclisin Analitik informasiya şöbəsinin məsləhətçisi

analiz etsək, görərik ki, onların demək olar ki, hər biri ilə ərazi bütövlüyü prinsipi arasında paralellər mövcuddur. Suveren bərabərlik prinsipinin ünsürlərindən biri BMT-nin üzvü olan hər bir dövlətin digər dövlətlərin suverenliyinə, o cümlədən ərazi bütövlüyünə və siyasi müstəqilliyinə hörmət etməli olmasıdır. Ərazi bütövlüyü prinsipinin başlıca məzmunu BMT-nin üzvü olan dövlətlərin bir-birinin ərazi bütövlüyünə hörmət etməli və onun pozulmasına qarşı yönəlmiş hüquqazidd hərəkətlərdən çəkinməli olmasıdır. Bu da birbaşa beynəlxalq hüququn digər mühüm prinsiplərinə (sərhədlərin pozulmazlığı, güc tətbiq etməmək və ya güc tətbiq etməklə hədələməmək) göndərişdir.

BMT Baş Məclisinin 2625-ci qətnaməsi dövlətin suverenliyini üstün tutur. 1975-ci il Helsinki Aktında isə göstərilir: “**iştirakçı dövlətlər daima BMT Nizamnaməsinin məqsəd və prinsiplərinə, dövlətlərin ərazi bütövlüyü prinsipi də daxil olmaqla beynəlxalq hüququn mü-**

İrəvanın itirilməsi və Ermənistan dövlətinin yaranması

vafiq normalarına uyğun fəaliyyət göstərərək, xalqların bərabərlik və öz müqəddəratını təyin etməsi hüquqlarına hörmət edəcəklər". Bu ərazi bütövlüyünün prioritetliyini vurğulayan başlıca müddəalardandır. Belə bir müddəa Vyana Bəyannaməsində də əks olunmuşdur.

Ərazi bütövlüyü hansısa bir qərar və ya sənədlə deyil, uzun tarixi proses nəticəsində formalaşır. Hər şeydən əvvəl irqindən, dilindən, dinindən, cinsindən asılı olmayaraq, xalqların bərabərlik, öz müqəddəratını təyin etmək kimi hüquqlarının qorunduğu suveren, dövlətlərin ərazi bütövlüyünün qismən və ya tamamilə pozulması yolverilməzdir. Bir-biri ilə sıx bağlı olan prinsiplərin tətbiqi zamanı fikir ayrılığını aradan qaldırmaq üçün bir çox sənədlər imzalanmışdır. Belə sənədlərdən biri 15 aprel 1994-cü ildə MDB üzvü olan dövlətlərin imzaladıqları "MDB dövlətləri-

nin suverenliyinə, ərazi bütövlüyünə və sərhədlərinin toxunulmazlığına hörmət edilməsi haqqında" Bəyannamə bu dövlətlər arasında yarana biləcək mübahisələrin istinad nöqtəsidir. Yəni bu xarakterli mübahisələr zamanı Bəyannamədə ehtiva olunan prinsiplərin prioritetliyinə əməl olunmalıdır.

Xalqların öz müqəddəratını təyin etməsi prinsipi

Xalqların öz müqəddəratını təyin etməsi prinsipi müstəmləkə sisteminin dağılmasından sonra BMT Baş Məclisinin 14 dekabr 1960-cı il tarixli qətnaməsi ilə qəbul edilmiş "Müstəmləkə ölkələrinə və xalqlarına müstəqillik verilməsi haqqında" Bəyannamədə möhkəmlənmiş, İnsan Hüquqlarına dair 1966-cı il Beynəlxalq Paktlarında, 1970-ci il Bəyannaməsində, Helsinki Yekun Aktında öz əksini tapmışdır.

Xalqların öz müqəddəratını təyin etməsi hüququnun bir sıra xüsusiyyətləri vardır ki, onlar bəzi dövlət və ya xalqların bu hüquqdan sui-istifadəsinin qarşısını almağa xidmət edir. Əks halda qarşıdurma və mübahisəli ərazilərin mövcud olduğu müasir global cəmiyyətdə bu prinsip ərazi bölgüsü məsələlərində anlaşılmazlıqlara gətirib çıxarardı. Adı çəkilən prinsip üç mənada işlənir:

1. Ölkə içərisində öz siyasi, iqtisadi, ictimai və mədəni sistemini seçə bilmək.

2. Müstəmləkələrin müstəqillik əldə etməsi.

3. Müstəqil dövlətdən ayrılmaq hüququ.

Beynəlxalq münasibətlərdə sonuncu yanaşma geniş qəbul olunmur, çünki hal-hazırda 200-ə qədər dövlətdə 3000-ə qədər dil və 5000-ə qədər etnik qrupun mövcudluğunu nəzərə alsaq, belə bir "ayrılmaların" necə faciəli nəticələrə gətirib çıxaracağını təsəvvür etmək

çətin deyil. Bu gün beynəlxalq münasibətlərdə ərazi bütövlüyü prinsipi daha üstün tutulduğundan, yuxarıda qeyd olunan paradıqma demək olar ki, təsdiqlənmiş.

Xalqların öz müqəddəratını təyin etməsi hüququ azlıqların deyil, məhz xalqların kollektiv hüququdur - yalnız və yalnız yerli xalqların. Ermənilərin Dağlıq Qarabağ ərazisinə "sahib olmaq" üçün istinad etdikləri xalqların öz müqəddəratını təyin etməsi prinsipi konkret olaraq bu münaqişəyə şamil edilə bilməz. Bunun sübutu kimi ortada olan sadə və inkar edilməz bir həqiqəti yada salmaq kifayətdir - ermənilər Qarabağın yerli əhalisi deyillər. Bunun heç bir sübuta ehtiyacı olmasa da, mövzu ilə bağlı xatırlatmaq yerinə düşər ki, ermənilərin göstərilən ərazilərə köçürülməsinin əsası XVIII əsrdə Rusiyada I Pyotrun rəhbərliyi dövründən qoyulmuş, XIX əsrdə Rusiya-İran müharibəsi, Gülistan və Türkmənçay sülh müqavilələrinin nəticələri əsasında həyata keçirilmiş və bundan sonrakı dövrlərdə də yenə Rusiyanın himayədarlığı ilə davam etdirilmişdir. Ermənilərin Dağlıq Qarabağa köçürülmələrinin 150 illiyi ilə əlaqədar 1978-ci ildə Ağdərə rayonunda ucaldılmış, 1991-ci ildə isə ermənilər tərəfindən uçurulmuş abidə də dediklərimizə sübutdur.

Beynəlxalq-hüquqi aktlar "xalq" ifadəsinin dəqiq anlayışını müəyyən etməsə də, bu prinsipdə "xalq" - ərazi xarakteri daşıyaraq, dini, irqi, etnik və ya digər xüsusiyyətlərindən asılı olmayaraq, eyni ərazidə daimi yaşayan insan toplusunu nəzərdə tutur. "Daimi" sözünü vurğulasaq, bu zaman ermənilərin "öz müqəddəratını təyin etmək" tələbinin əsassız olduğu bir daha anlaşılar.

Erməni xülyaları

Xalqların öz müqəddəratını təyin etməsi - ayrılmaq hüququnun realizəsinə dörd halda yol verilir:

- söhbət müstəmləkə xalqlarından gedirsə;
- hər hansı bir xalqın yaşadığı ərazi 1945-ci ildə BMT Nizamnaməsinin qəbulundan sonra faktiki anneksiyaya məruz qalıbsa;
- konkret göstərilmiş əhalinin məskunlaşdığı ərazinin dövlətin ərazisindən çıxarılmasının mümkünlüyü dövlətin konstitusiyasında nəzərdə tutulubsa;
- dövlət öz ərazisində yaşayan bütün xalqlara münasibətdə "xalqların bərabərliyi" və "xalqların öz müqəddəratını təyin etməsi" prinsiplərinə riayət etmirsə və xalqın bütün təbəqələrinin hakimiyyət orqanlarında ayrı-seçkilik qoyulmadan təmsil olunmasını təmin etmirsə.

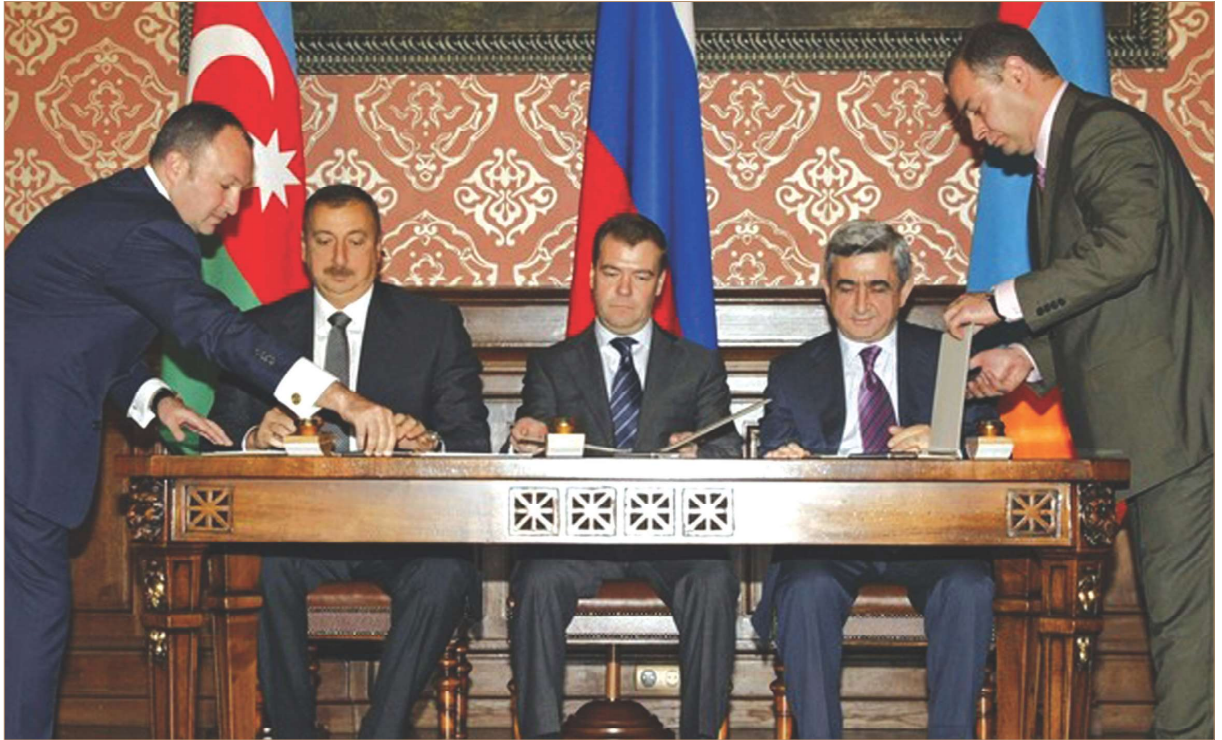
Bu şərtlər onu göstərir ki, ermənilərin "öz müqəddəratını təyin etmə" pərdəsi altında Azərbaycan dövlətinin tərkib hissəsi olan Dağlıq Qarabağ

ərazisinə sahib çıxma iddiaları xülyadır. Əvvəla, ermənilər müstəmləkə xalqı deyillər. Azərbaycan torpaqlarının tarixən anneksiyaya məruz qalıb-qalmaması onlar üçün göstərici deyil, çünki bura onların vətəni yox, sonradan planlı şəkildə məskunlaşdırıldıqları Azərbaycan torpaqlarıdır.

Konstitusiyada göstəriş məsələsinə gəldikdə isə, Azərbaycan Respublikasının 1995-ci ildə qəbul edilmiş Konstitusiyasının 11-ci maddəsinə əsasən, Azərbaycan Respublikasının ərazisi vahid, toxunulmaz və bölünməz olub, özgəninkiləşdirilə bilməz və Azərbaycan Respublikası öz ərazisinin heç bir hissəsini heç bir şəkildə kimsəyə vermir; yalnız Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinin qərarı ilə Azərbaycanın bütün əhalisi arasında referendum keçirmək yolu ilə Azərbaycan xalqının iradəsi əsasında dövlət sərhədləri dəyişdirilə bilər. Göründüyü kimi, əgər hətta ermənilər sərhədlərin dəyişdirilməsini tələb etmək səlahiyyətinə malik olsadı, bu zaman referendum onların iddia etdikləri kimi yalnız Dağlıq Qarabağ ərazisin-

Ağdam,
2006

də deyil, bütövlükdə Azərbaycan Respublikası üzrə keçirilməlidir.

Nəhayət, axırıncı bəndlə bağlı. Azərbaycanın beynəlxalq birlik qarşısında götürdüyü bütün öhdəliklərə birmənalı şəkildə əməl etməsi bu günün danılmaz reallığıdır. Bunu beynəlxalq təşkilatların hesabatları, beynəlxalq münasibətlər sistemində Azərbaycan dövlətinin müsbət yöndə formalaşmış imici sübut edir. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasının 12-ci maddəsində göstərildiyi kimi, insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsi dövlətin (Azərbaycan Respublikasının) ali məqsədidir.

Beynəlxalq hüquqi normalara əsasən, hər bir xalq öz müqəddəratını təyinetmə hüququndan bir dəfə istifadə edə bilər. Ermənilər bu hüquqdan istifadə edərək artıq Ermənistan Respublikası təmsalında öz dövlətlərini yaratmışlar. Yəni onların göstərilən prinsipə söykənərək ikinci bir erməni dövləti yaratmaq istəyi heç bir beynəlxalq normaya sığmır.

Beynəlxalq hüququn ziddiyyətli prinsipləri

Bir çox hallarda xalqların öz müqəddəratını təyin etməsi və ərazi bütövlüyü prinsipləri qarşı-qarşıya qoyulur ki, bu da tərəflər arasında münaqişələrə gətirib çıxarır. Kosovo, Abxaziya, Cənubi Osetiya, Şimali Kipr problemləri bu ziddiyyətli mövzunun canlı nümunəsidir. Göstərilən iki prinsipin əlaqəsi ilə bağlı beynəlxalq hüquqda 3 əsas nəzəriyyə vardır:

1. Ərazi bütövlüyü prinsipi xalqların öz müqəddəratını təyin etməsi prinsipindən üstündür.

2. Xalqların öz müqəddəratını təyin etməsi prinsipi ərazi bütövlüyü prinsipindən üstündür.

3. Hər iki prinsip eyni hüquqi qüvvəyə malikdir.

Ümumiyyətlə, bu barədə ədəbiyyatda fərqli fikirlər olsa da, müasir dövrdə qəbul olunmuş ümumi mövqe ondan ibarətdir ki, bu iki prinsip arasında ziddiyyət yarandıqda, problemi həll etmək üçün dövlətdə de-

mokratiyanın inkişaf səviyyəsi nəzərə alınmalıdır. Yəni dövlət beynəlxalq hüququn normalarına əməl edirsə, bu zaman onun qarşılaşdığı problemi həll edərkən ərazi bütövlüyü, yox əməl etmirsə, xalqların öz müqəddəratını təyin etməsi prinsipi prioritet olmalıdır.

Ermənilər dünya birliyi tərəfindən tanınmamış qondarma Dağlıq Qarabağ Respublikasının 1991-ci ildə müstəqillik barədə referendum və 2006-cı ildə konstitusiyasının qəbul olunması ilə xalqların öz müqəddəratını təyin etməsi hüququnu bildirdiyini iddia edərək, bu hüququn yenidən elan edilməsini israr edirlər. Halbuki qanuni şəkildə öz müqəddəratını təyin etmiş hər hansı bir xalq ikinci dəfə bunu etməyə lüzum görməməlidir. Erməni rəsmilərinin - həm Ermənistan Respublikasının prezidenti, həm də xarici işlər nazirinin demək olar ki, bütün bəyanatlarında separatçı Dağlıq Qarabağın da danışıqlar proseslərində iştirakının vacibliyi vurğulanır. Digər tərəfdən isə Azərbaycan, Rusiya və Ermənistan prezidentlərinin

iştirakı ilə 2008-ci ilin noyabrında qəbul olunmuş və münəqişənin həlli istiqamətində 1994-cü ildən bəri yeganə yazılı sənəd olan Moskva Bəyannaməsində hər üç prezident (Ermənistan Prezidenti də daxil olmaqla) öz imzaları ilə danışıqlar prosesinin tərəfləri kimi Azərbaycan və Ermənistan dövlətlərini təsdiqləmişlər. Ermənistan Respublikasının keçmiş xarici işlər naziri Vardan Oskanyan Qarabağ xalqının öz müqəddəratını təyin etməsi hüququnun Dağlıq Qarabağda “etnik təmizləmə” zamanı öz ərazi bütövlüyünü qorumaq üçün Azərbaycana qarşı mübarizəsində əldə etdiyini iddia edir. Hazırkı prezident Serj Sarkisyan isə problemin həlli üçün Azərbaycan və beynəlxalq birlik qarşısına üç “şərt” qoyur:

- Azərbaycan Dağlıq Qarabağ xalqının öz müqəddəratını təyin etməsi hüququnu tanımalıdır;

- Dağlıq Qarabağ Ermənistanla quru sərhəddə malik olmalıdır;

- Beynəlxalq təşkilatlar və qabaqcıl dövlətlər Dağlıq Qarabağ əhalisinin təhlükəsizliyinə zəmanət verməlidirlər.

S.Sarkisyan fikirlərini belə tamamlayır: **“...Biz müqəddəs bir məsələni həll edirik. Biz vacib tarixi məsələni həll edirik. Əgər kimsə onun həlli zamanı başqa maraq tapmağa söy göstərsə, bu əxlaq qaydalarına ziddir”**. Bütün bunlar heç bir beynəlxalq hüquq normasına söykənməyən gərəksiz “obrazlı”, “bədi” ifadələrdir. Bu mühüm məsələnin həllində beynəlxalq birlik daha ayıq olub problemi beynəlxalq hüquq normalarına uyğun şəkildə, heç bir digər məqsədi güdməmək, heç bir digər şəxsi maraqları nəzərə almamaq şərtilə, optimal variant tapmaqla obyektiv həll etməlidir. Çünki

bu gün dünyada bir çox analoji problemlər mövcuddur ki, bir məsələnin həlli digəri üçün presedent ola bilər. Bu baxımdan düzgün həll olunmamış problem neqativ addımlara, qarşıdurmalara, həmçinin beynəlxalq birliyə olan inamın azalmasına gətirib çıxarar.

Bu gün beynəlxalq aləmdə dünya dövlətlərinin demək olar ki hamısının təmsil olunduqları və onların problemlərinin həllində yaxından iştirak etməli olan yeganə təşkilat BMT hesab olunur. Halbuki, BMT Təhlükəsizlik Şurasının Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli ilə bağlı qəbul etdiyi 822, 853, 874 və 884 sayılı qətnamələrinə indiyədək əməl olunmaması bu təşkilatın nüfuzuna xələl gətirir.

Azərbaycanın mövqeyi

Bu vaxta kimi ermənilər öz yalan və uydurmaları ilə nəyə-sə nail olmaq istəyirdilərsə və bəzi hallarda buna nail olurdularsa, hal-hazırda vəziyyət tamamilə dəyişmişdir və zaman Azərbaycanın xeyrinə işləyir. Azərbaycanın bugünkü dinamika inkişafı, qazandığı bir çox nailiyyətlər - uğurlu, effektiv, tarazlaşdırılmış xarici və yaxın qonşuluq siyasəti, məqsədyönlü və dayanıqlı iqtisadi əməkdaşlıq, mühüm enerji layihələri və s. ona önəmli, əməkdaşlıqda ciddi və regionda lider dövlət imicini qazandırmışdır. İran, Rusiya, ABŞ, Avropa Şurası, Türkiyə, Litva, İSESCO dəfələrlə Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü dəstəklədiklərini bəyan etmişdir. BMT Baş Məclisinin 39 üzv dövləti Azərbaycanın təklif etdiyi “İşğal olunmuş ərazilər barədə” qətnamənin lehinə səs verərək, Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü dəstəkləmiş-

dir. Minsk qrupunun amerikalı həmsədri Metyu Brayza hər zaman müsahibələrində Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün həm Minsk qrupu, həm də ABŞ hökuməti tərəfindən dəstəkləndiyini, nizamlanmanın əsas prinsipinin Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün olmasının vacibliyini vurğulamışdır.

Münaqişə başlayandan bəri, Azərbaycanın mövqeyi dəyişməz olaraq qalır: sülh yolu ilə, beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinə riayət etməklə Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü qorumaq, işğal olunmuş Azərbaycan torpaqlarını geri qaytarmaq, qaçqın və məcburi köçkünləri doğma torpaqlarına köçürmək, işğal olunmuş bütün ərazilərdən Ermənistan silahlı qüvvələrini tam və qeyd-şərtsiz çıxarmaq şərtilə məsələnin həllinə nail olmaq.

Azərbaycanın rəsmi mövqeyinə əsasən, qoşunlar çıxarılmayanadək, qaçqın və məcburi köçkünlər doğma torpaqlarına qaytarılmayanadək nə hüquqi, nə mənəvi, nə də texniki baxımdan Dağlıq Qarabağın statusunun müəyyən olunması mümkün deyil. Qeyd etmək yerinə düşər ki, məsələnin həllinə bu cür yanaşma Azərbaycan tərəfinin humanist mövqeyidir və Azərbaycan Respublikasının vətəndaşları olan ermənilərin də xeyrinə yönəlmiş addımdır.

Geridə qalan hər bir gün Azərbaycan xalqının “Qarabağ” yaddaşını silməməli, qarşıdan gələn günlər də Azərbaycanın tarixi torpaqlarının qaytarılması istiqamətində yeni mütərəqqi addımların başlanğıcı olmalıdır. Hər bir dövlətin ərazi bütövlüyü onun üçün müqəddəs və toxunulmazdır. Bunun pozulmasına qarşı təcavüzə məruz qalan dövlətlər deyil, bütün dünya dövlətləri mübarizə aparmalıdır.

GƏLƏCƏYİN PERSPEKTİVLƏRİ - ELEKTRON PARLAMENT

Alimlər, filosoflar, sosioloqlar, hüquqşünaslar sivilizasiyanın informasiya texnologiyalarının sürətli inkişaf tempi ilə fərqlənən müasir mərhələlərini xarakterizə edərək, yekdilliklə bəşəriyyətin yeni keyfiyyət mərhələsinə - bir-biri ilə real deyil, virtual məkanda ünsiyyət quran fərdlərin məcmusunu nəzərdə tutan informasiya cəmiyyətinə keçdiyini təsdiq edirlər. İnsanların qarşılıqlı münasibətlərinin yeni növləri həyatımıza kibercinayət, elektron ticarət, elektron hökumət və s. kimi yeni təzahürləri, yeni təsisatları, yeni anlayışları ilə daxil olub. Bu terminlərin çoxu dövlət məmurlarının gündəlik leksikonuna çevrilmişdir.

E-hökumət, yoxsa e-dövlət

Burada bir qədər haşiyədən kənara çıxmaq və qeyd etmək istədim ki, “elektron hökumət” termini hökumətin, icra hakimiyyətinin fəaliyyət həddlərindən kənara çıxması səbəbindən əhatə etdiyi məsələlərin bütün sahələrini sona qədər əks etdirmir. İstər icraedici hakimiyyət, istərsə də qanunverici, məhkəmə, həmçinin yerli hakimiyyət daxil olmaqla bütün dövlət aparatlarının informasiyalaşdırılması üçün “elektron dövlət” termininin tətbiqi daha münasib olardı. Lakin bu məqalədə elektron hökumətdən deyil, elektron parlamentdən danışacağıq. Qeyd etmək lazımdır ki, “elektron parlament” termini “e-hökumət” termini qədər geniş yayılmamışdır. Qanunverici orqanın fəaliyyətinin effektivliyinə yönəlmiş informasiya-kommunikasiya sistemi olaraq elektron parlamenti “elektron dövlət” institutunun ayrılmaz tərkib hissəsidir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin 2005-ci il 21 oktyabr tarixində təsdiq etdiyi “Azərbaycan Respublikasında rabitə və informasiya texnologiyalarının inkişafı üzrə 2005-2008-ci illər üçün Dövlət Proqramında” (“Elektron Azərbaycan”) informasiya resurslarının yaradılması, onların integrasiyası sistemi

və təminatının vacibliyi xüsusi qeyd edilmişdir. İndiki mərhələdə dövlət və cəmiyyətin interaktiv qarşılıqlı təsirinin əsas alətləri olaraq rəsmi saytlar çıxış edir. “Elektron hökumət” vahid portalının yaradılması zərurəti haqqında daha çox sözlər eşidilməkdədir. Qeyd etmək lazımdır ki, vahid informasiya məkanının mövcud olduğu və ya olmadığı zaman orqanların informasiya resurslarının effektivliyi yalnız onların özlərindən asılıdır. Bu, hər bir orqanın özünün fəaliyyəti ilə bağlı informasiyanın vaxtlı-vaxtında olması, aktuallığı, on-laynda həyata keçirilən xidmətlərin keyfiyyətinə görə məsuliyyət daşması ilə bağlıdır.

Beləliklə, dövlət orqanının rəsmi saytı sürətli, keyfiyyətli və ön əsası hüquqi informasiyanın bilavasitə əhaliyə çatdırılması, eləcə də qanunvericilikdə təsbit edilmiş vətəndaş hüquqları və azadlıqlarının təminatı üzrə xidmətlərin göstərilməsi üçün universal informasiya-kommunikasiya meydanıdır.

Hazırda ölkədə bir sıra dövlət orqanları öz on-layn informasiya resurslarını inkişaf etdirməkdə olduqca maraqlıdırlar ki, bu da ictimaiyyətlə qarşılıqlı əlaqənin səmərəliliyini yüksəldir, həmin orqanın fəaliyyətinin həm maddi-maliyyə, həm də texniki və məzmun göstəricilərini yaxşılaşdırır.

Rəşad Əzizov

*Milli Məclisin İnformasiya
məsələləri sektorunun müdiri,
hüquq elmləri namizədi*

Milli Məclisin rəsmi saytı

Milli Məclis rəsmi saytla təmin olunan ilk dövlət orqanlarından biridir. 2007-ci ilin sonunda dizaynı, həmçinin naviqasiyasına görə yeni və xeyli dərəcədə yaxşılaşdırılmış sayt versiyası təqdim edilmişdir. Əhali ilə qarşılıqlı münasibət quran bir sıra yeni interaktiv servis yaradılmış, ötürülən informasiyanın həcmi artırılmışdır. Sayta virtual müraciətin sayı kəskin şəkildə artmış, təhlil edilən informasiyanın həcmi yüksəlmişdir ki, bu da struktur bölmənin təcrübəli kadr tərkibinin nəinki texniki, həm də analitik hazırlığını tələb edir.

Saytın infrastrukturunun dinamik inkişafının obyektiv göstəricilərindən biri ölkəmizdə müstəqil təşkilatlar tərəfindən artıq bir neçə ildir ki, keçirilən dövlət orqanlarının rəsmi saytlarının açıq monitorinqi nəticəsində tərtib edilən reytingdir. Milli Məclisin saytı 2008-

ci il ərzində birinci onluğa daxil olmaqla yüksək nəticə göstərdi. Bununla belə mütəxəssislər cari ilin başlanğıcından bu göstəricinin artacağını güman edirlər ki, bu da hazırda saytın təkmilləşdirilməsini, inkişafı üzrə işlərin aparılmasını təlqin edir.

İnkişaf prinsipləri

Elektron dövlət institutu hər hansı yekun məhsul deyil, bir prosesdir. Saytın yaradılması və informasiya təchizatı ilə kifayətlənmək isə informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının üstünlüklərindən maksimum istifadə etmək imkanlarından özünü məhrum etmək deməkdir. Ölkədə müvəffəqiyyətlə həyata keçirilən dövlət inzibatchılığı, islahatın inkişaf prosesi dialektikasını nəzərə alaraq qeyd etmək lazımdır ki, şəbəkədə rəsmi informasiya resursları həmin dəyişikliklərə uyğun gəlməlidir.

Parlamentdə rəsmi saytın

inkişafı iki hakim prinsipə - “üç klik konsepsiyası” və “deputatların ehtiyacları üçün” prinsiplərinə uyğun aparılır.

“Üç klik” konsepsiyası istifadəçinin maraqlandığı hər hansı informasiyanı düyməni üç dəfə basmaqla tapa bilməsini və ya belə informasiya olmadıqda ona uyğun sayta yönləndirilməsi üçün əlverişli naviqasiyaların yaradılmasını nəzərdə tutur.

“Deputatların ehtiyacları üçün” saytının inkişaf prinsipi deputatın bilavasitə işi ilə əlaqədar bütün gərəkləri, yəni parlament iclasları, komitələr, qanun layihələri, stenoqramlar, xəbərlər və tədbirlər haqqında informasiyaların saytda olmasını özündə ehtiva edir. Bununla bərabər həmin informasiya doğru və operativ olmalıdır.

İctimaiyyətin cəlb edilməsi prinsipi bir sıra ictimai təşkilatların parlamentin rəsmi saytında yeni tətbiqlərə cəlb edilməsi hesabına təmin olunur. Bunun-

la bərabər vətəndaşların fərdi təkliflərinə də baxılır.

Fəaliyyət prinsipi

Parlamentin informasiya resurslarının fəaliyyət prinsiplərini də qeyd etmək lazımdır. Hər şeydən əvvəl saytın texniki və informasiyanın mühafizəsi ilə məşğul olan strukturların fəaliyyəti daxili aktlarla ciddi şəkildə tənzimlənir.

Milli Məclisin fəaliyyətinin hər şeydən əvvəl hüquqi informasiya ilə bağlılığının real şəkildə dərk edilməsi çox vacibdir və bu informasiyanın həcmi parlamentin rəsmi resursundakı ümumi götürülmüş dövlət resurslarından dəfələrlə fərqlənir. Bu isə müvafiq texni-

ki (yəni maddi) hazırlıq tələb edir, çünki informasiya texnologiyalarının tətbiqi, təhlükəsiz proqram təminatı son dərəcə bahalı prosesdir. Burada da konkret servislərə olan ictimai maraq mühüm rol oynayır. Nümunə kimi, bir müddət əvvəl eksperimental olaraq parlament iclaslarının on-layn translyasiyasının təcrübədən keçirilməsini misal göstərə bilərik. Servisə müraciət az olsa da, istər qüvvənin artırılmasına, istərsə də trafikə böyük xərc tələb olunurdu. Bu on-layn xidmətlərə ehtiyacın olmamasına səbəb KİV-in parlament iclaslarında iştirakıdır. Hər halda texnologiyalar tam hazırdır və öz vaxtlarını gözləyirlər. Başqa sözlə

desək, parlamentin təkmilləşdirilmiş proqramı gələcəyə istiqamətləndirilmiş bir sıra layihələri nəzərdə tutur.

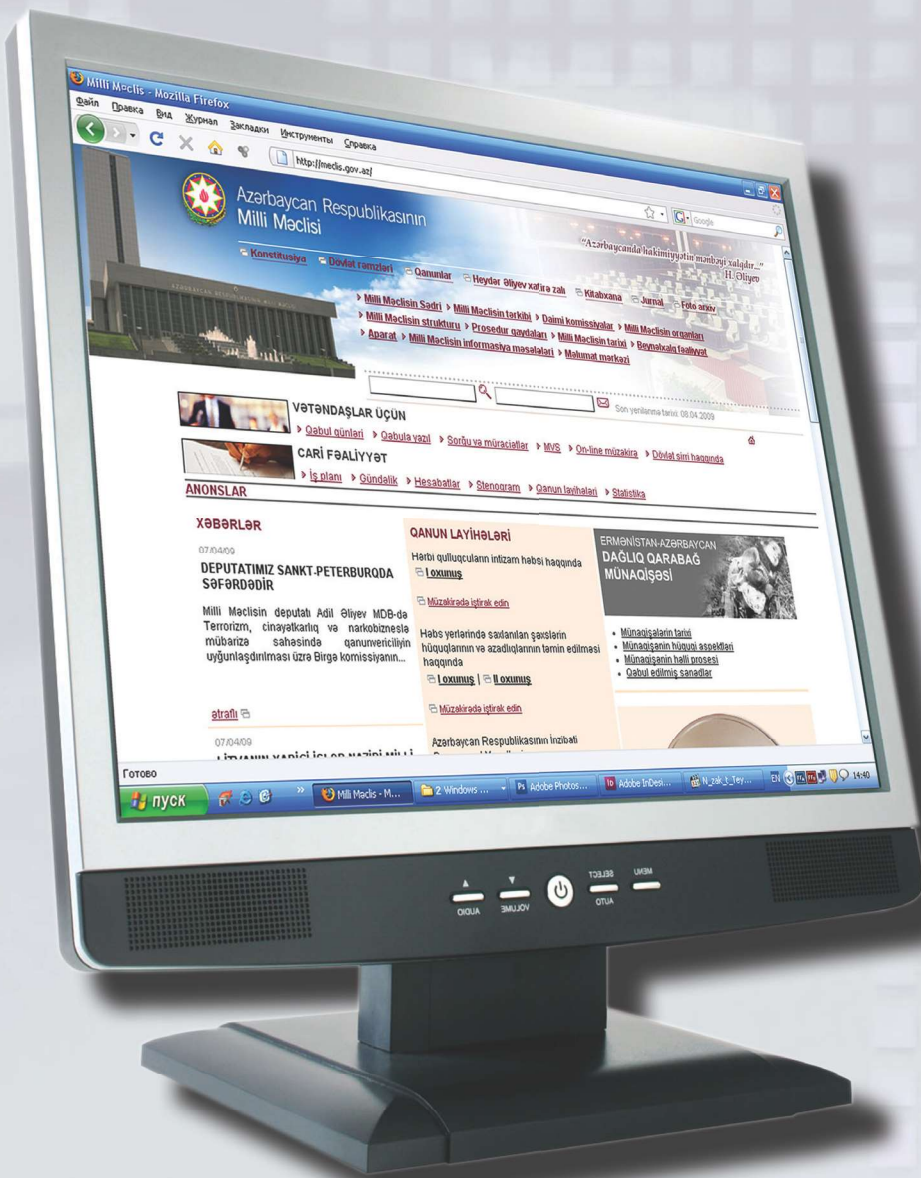
Saytın fəaliyyəti ilə bağlı vacib məsələlərdən biri onun texniki təhlükəsizliyidir. Dövlət informasiya resursları arasında daha çox, əsasən də xaricdən Milli Məclisin saytına müraciət olunur. Bu səbəbdən də, dövlət informasiya resurslarının təhlükəsizliyi daim parlament rəhbərliyinin diqqət mərkəzindədir.

İnformasiyanın dolğunluğu

“Xəbərlər” səhifəsinin gündəlik operativ şəkildə doldurulması, “Qanunlar” bölməsi də daxil olmaqla, bütün bölmələrin müntəzəm surətdə yenilənməsi, deputatların və komitələrin işinin işıqlandırılması parlamentlə bağlı hadisələrdən xəbərdar olmağa imkan yaradır. Hər şeydən əvvəl bu, parlamentin əsas fəaliyyəti kimi qanun yaradıcılığı prosesi ilə bağlıdır. Beləliklə, saytda sessiyanın iş planı, bütün iclasların gündəliyi, müzakirə olunan layihələr vaxtında elan edilir, bundan başqa hər bir komitənin gündəliyi, qəbul etdiyi qərarlar və s. haqqında məlumat yerləşdirilir. Bu da sayt istifadəçilərinə qanunvericilik prosesi barəsində tam məlumat əldə etməyə köməklik göstərir.

“İnformasiya əldə etmək haqqında” Qanunun müddəalarına və Milli Məclisin daxili rəqlamentinə uyğun olaraq saytın müvafiq bölməsində parlamentin 3-cü çağırışının bütün iclaslarının stenoqramları ilə tanış olmaq mümkündür.

Bundan əlavə, saytda Azərbaycan xalqının Ümummilli lideri Heydər Əliyevin müstəqil qanunverici hökumətin qurulmasındakı roluna, parlamentin tərkibinə, onun rəh-

bərliyinə və digər hadisələrə dair iri həcmdə statistik məlumat yerləşdirilmişdir.

Saytda Milli Məclisin rəsmi internet qəbulu elektron servislərin fəaliyyət mexanizmi ilə təmin olunur.

Elektron servislər

Saytda fəaliyyət göstərən əsas elektron servis Milli Məclisə elektron müraciət imkanının olmasıdır. İstifadəçinin rahatlığını təmin etmək üçün qəbula yazılmaq, müraciət etmək və ya informasiya sorğusu aparmaq kimi bölmələr ayrılmışdır. Müraciətə hansı şöbədə doldurulmasından asılı olaraq, Milli Məclisin müvafiq bölmə strukturları tərəfindən ölkə qanunvericiliyinə uyğun baxılır. Çox zaman sorğular tətbiq olunan qanunun və onun normativ aktlarının izah edilməsi ilə bağlı olur. Belə müraciətlər bizim strukturun səlahiyyətlərinə daxil olmasa da, biz əksər hallarda maksimal dərəcədə köməklik göstərməyə çalışır və ya "İnformasiya əldə etmək haqqında" Qanuna əsasən, sorğuların icra edilməsi üçün Milli Məclis Aparatının xidmətinə yönəldirik. Yüksək peşəkarlığın köməyi ilə dəqiqliyə və operativliyə nail olunur, ərizəçi də gözləmək məcburiyyətində qalmır.

Beləliklə, ötən il ərzində Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinin rəsmi saytına 500-dən artıq elektron müraciət, bundan başqa informasiya sorğuları, ərizələr, şikayətlər və təkliflər daxil olmuşdur. Təhlil olunma baxımından daxil olan informasiya sorğularının böyük əksəriyyəti qanunvericilik aktları, hüquq ilə bağlı informasiyaların alınması, bir hissəsi isə qanun yaradıcılıq prosesi, statistik məlumat, deputatlar və onların fəaliyyəti haqqındadır. Daxil olan 146 informasiya sor-

ğusunun yarısından çoxu son dərəcə dəqiqliklə öyrənilmiş, Azərbaycan Respublikasının "İnformasiya əldə etmək haqqında" Qanununa əsasən yerinə yetirilmiş, 12 sorğu müvafiq dövlət orqanlarının informasiya xidmətlərinə yönəldilmişdir. İnformasiya sorğusu xarakteri daşımayan digər müraciətlər isə Azərbaycan Respublikasının "Vətəndaş müraciətlərinə baxılma qaydası haqqında" Qanununa əsasən Milli Məclis Aparatının müvafiq xidmətlərinə göndərilmişdir.

Qanunvericilik

Əgər məlumat sorğuları bilavasitə qanunların mətninə və digər qanunvericilik aktlarına aiddirsə, bunun üçün Milli Məclisin saytında ölkə Prezidenti imzaladıqdan dərhal sonra qəbul olunan qanunların elan olunduğu müvafiq bölmə var. Hal-hazırda bölmədə 2003-cü ildən bəri qəbul olunmuş bütün qanunlar yerləşdirilmiş, bununla paralel olaraq, müstəqillik əldə edilən andan qəbul olunan qanunların elektron mətnlərinin rəqəmsallaşdırılması və yenidən kodlaşdırılması prosesi gedir. Ümumiyyətlə, qeyd etmək lazımdır ki, şriftlərin kodlaşdırılması ən vacib, vaxt aparan və əziyyət tələb edən işdir. Çünki biz hüquqi məlumatın həqiqi məzmununu daşıyan, son dərəcə mühüm əhəmiyyətə malik mətnlərlə işləyirik. Buna görə də mətnlərin əslinə uyğun olaraq yerləşdirilməsi mütləq şərtlərdəndir. Çox zaman istifadəçilər digər qanunvericiliklə bağlı məlumat sorğuları göndərirlər. İmkan daxilində biz bu sualları cavablandırmağa çalışır və yaxud da onları **e-qanun.az** saytına, Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin nəzarəti altında fəaliyyət göstərən normativ aktların hüquqi bazasına yönəldirik.

Qanun layihələri

Milli Məclisin saytında təsdiq edilmiş iş qrafikinə əsasən, yaxın zamanda keçirilməsi planlaşdırılan parlament iclasında müzakirə olunacaq qanun layihələrinin mətnləri yerləşdirilir. Bununla bərabər istifadəçilərin qəbul olunan dəyişiklikləri və əlavələri vizual müqayisə edə bilmələri məqsədilə geniş oxucu kütləsi üçün nəzərdə tutulmuş mətnlər yerləşdirilmişdir. Hal-hazırda bölmənin təkmilləşdirilməsi üzərində iş gedir, müzakirə olunan qanun layihələrinin iclasın gündəliyi və komitədə bununla bağlı sənədlərlə maksimal şəkildə əlaqələndirilməsi planlaşdırılır.

Milli Məclisin rəsmi saytı və elektron parlamentin yaradılması ilə bağlı yuxarıda qeyd olunanların yekununda belə nəticə əldə olunur:

- İnformasiya resursu Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyinin təsis etdiyi standartlara cavab verir.

- Saytın inkişafı və təkmilləşdirilməsi üzərində iş davam edir və inkişaf etmiş ölkələrdə tətbiq olunan yüksək standartlara çatmağa cəhd göstərilir.

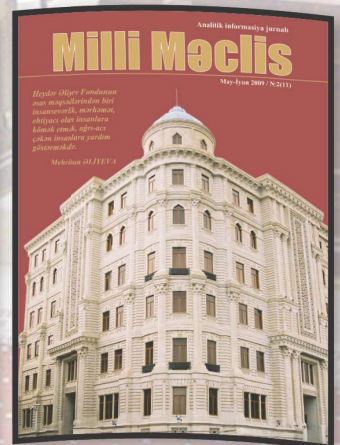
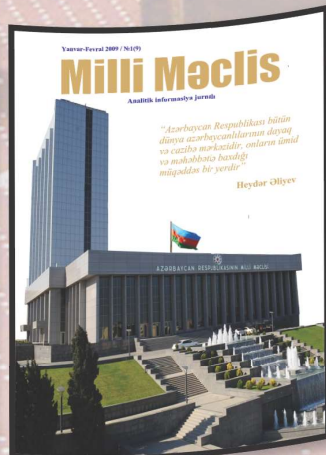
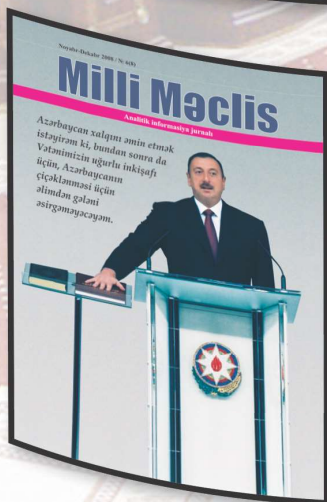
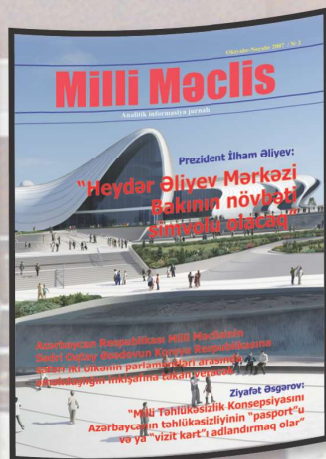
- Resursun təhlükəsizliyi üçün uyğunlaşdırılmış cavabdehlik sistemi onun güvənlə fasiləsiz fəaliyyət göstərməsini təmin edir.

- Saytın effektiv inzibati mexanizmi vacib rol oynayır və daxili təchizat mübadiləsini idarə edir.

Milli Məclisin saytı seçicilərin, bütün vətəndaşların ehtiyacı üçün nəzərdə tutulur, bununla da əhəlinin qanunvericilik prosesinə cəlb edilməsini asanlaşdırır. Bütün bunlar elektron parlamentin yaradılmasına yönəldilən vacib ilk addımların artıq atıldığı faktını əminliklə söyləməyə imkan verir.

Foto: İlkin Məmmədov

2009-cu ildə Azərbaycan parlamentinin ilk jurnalının – “Milli Məclis” analitik informasiya jurnalının işıq üzü görməsinin 2 ili tamam olur. Azərbaycan parlamentinin Sədri Oqtay Əsədovun təşəbbüsü ilə Milli Məclis tərəfindən təsis edilən “Milli Məclis” jurnalı 2007-ci ilin may ayından nəşr edilir. Jurnalın əsas məqsədi təməli Ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş müasir Azərbaycan parlamentinin fəaliyyətini işıqlandırmaq, qanunvericilik prosesini izləyən insanların marağını təmin etməkdir. “Milli Məclis” jurnalı ilk qədəmlərini atmasına baxmayaraq, Azərbaycan mətbuatında layiqli yerini tutmuşdur. Bu gün jurnal oxunur və sevilir.

